

**"MJÄYYY OON KISSA :3": SANNA MARIN -MEEMIT
YLILAUTA-KESKUSTELUALUSTALLA**

Eetu Pernu
Maisterintutkielma
Politiikan opintosuunta
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Eetu Pernu	
Työn nimi "Mjääyöy oon kissa :3": Sanna Marin -meemit Ylilauta-keskustelualustalla	
Oppiaine Politiikan opintosuunta	Työn tyyppi Maisterintutkielma
Aika Toukokuu 2021	Sivumäärä 90
Ohjaaja Mika Ojakangas	
Tiivistelmä <p>Digitalisaation edetessä internet kietoutuu yhä vahvemmin osaksi jokapäiväisiä käytäntöjämme. Internetin vaikutuksen lisääntymiseen liittyy kuitenkin myös ikäviä lieveilmiöitä, joista osa on ollut kiivaan julkisen keskustelun aiheena.</p> <p>Digitaalisten meemien käyttö viestinnässä on internetin alakulttuureista valtavirtaan noussut ilmiö, johon säännöllisen netinkäyttäjän on vaikea olla törmäämättä. Usein meemejä nähdään perusvireeltään humoristisina ja kuvamuotoisina ja niitä myös varioidaan sekä imitoidaan. Meemit voidaan kuitenkin ymmärtää sosiaalisesti konstruoivina, intentionaalisenkin vaikuttamisen keinoina, minkä vuoksi niitä ei kannataisi viestinnän tapana ohittaa pelkällä olankohautuksella. Poliittisilla meemeillä viitataan sellaisiin meemeihin, joilla pyritään ottamaan kantaa poliittisiin kysymyksiin ja aikaansaamaan poliittisia vaikutuksia. Ylilauta on suomalainen anonyymi keskustelualusta, joka pohjautuu kansainvälisiin esikuviiin, kuten 4chaniin ja on tunnettu erityisesti löyhistä säännöistä sekä sisäpiirikulttuurista, jotka ovat aiemman tutkimuksen valossa osoittautuneet ongelmallisiksi yhteiskunnallisten normien suhteen. Ylilaudalla esiintyy runsaasti esimerkiksi naisvihamelisiä diskursseja, minkä lisäksi Ylilautaa ja sen kansainvälisiä esikuvia on pidetty myös internetin keskeisinä meemitehtainä.</p> <p>Tutkimuksessa tutkittiin sitä, miten suomalaisen politiikan yhtä keskeisimmistä kärkihahmoista käsitellään meemeissä. Ylilauta vaikutti vahvan meemikulttuurinsa perusteella hyvältä kohteelta. Tutkimusmetodeina käytettiin laadullista sisällönanalyysia, virtuaalista etnografiaa sekä kuvantulkinnan keinoja. Ylilaudan keskusteluita tarkkailtiin yli vuoden ajan ja tämän perusteella aineistoksi valittiin tyypillisiä Ylilaudalla esiintyviä Sanna Mariniin liittyviä meemejä. Teoreettisena taustana tutkimuksessa käytettiin erityisesti meemien teoriaa, aiempaa tutkimusta Ylilaudasta sekä samankaltaisista alustoista, huumorin teoriaa ja tutkimusta naisten representaatioista.</p> <p>Analyysin perusteella havaittiin, että käsitellyistä meemeistä suurin osa kohdistui merkittävässä määrin Marinin henkilöön. Monissa meemeissä käsiteltiin myös naiseutta tavalla tai toisella. Useimmissa oli mukana jokin loukkaava elementti, joskin tämänkin aineiston perusteella kävi selväksi, että meemit ovat monimerkityksellisiä. Osa meemeistä oli Marinin suhteen kontingenteja, minkä lisäksi meemeissä oli mukana selvästi Marinaa ihaileviakin merkityksiä. Osa meemeistä sisälsi selviä ja intentionaalisia poliittisia merkityksiä. Tutkimus tukee aiempia tutkimuksia, joiden perusteella Ylilaudalla esiintyy runsaasti naisia loukkaavaa sisältöä. Tulokset tukevat myös aiempaa teoriaa meemien luonteesta ja ominaisuuksista. Vaikka tutkimus käsiteli ammattipoliittikkoon ja pääministeriin liittyviä meemejä, niin merkittävä osa niistä käsiteli kuitenkin ensisijaisesti muita kuin päivänpoliittisia teemoja.</p>	

Asiasanat: meemi, politiikka, poliitikko, seksismi, pääministeri
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto
Muita tietoja

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	AIKAISEMPI TUTKIMUS.....	7
2.1	Internet, sosiaalinen media ja keskustelupalstat	7
2.2	Kuvalaudat ja 4chan	8
2.3	Suomalaiset kuvalaudat ja Ylilauta	10
2.4	Meemien luonteesta ja ominaisuuksista	17
2.5	Huumori ja sukupuoli	20
2.6	Meemit ja politiikka	23
3	TUTKIMUSONGELMA, AINEISTO, METODI JA ETIIKKA.....	30
3.1	Tutkimusongelma	30
3.2	Aineisto.....	31
3.3	Metodi.....	34
3.4	Tutkimusetiikka	38
4	SANNA MARIN -MEEMIEN ANALYYSI	41
4.1	Ensisijaisesti poliittiset meemit	43
4.1.1	Marinin tahdottomuuteen viittaavien meemien kategoria	43
4.1.2	EU:n elvytyspaketti	47
4.1.3	Marin ja mediakritiikki	49
4.1.4	Salaliittoteoriat	55
4.2	Ensisijaisesti seksistiset ja loukkaavat meemit	57
4.2.1	Marin, huorittelu ja Loirin käsi	57
4.2.2	Loukkaava seksuaalis-romanttinen ihailu.....	60
4.3	Myönteiset meemit: Marin ja kissameemit.....	65
4.4	Marinin suhteen kontingentit meemit sekä hyvän maun rajoissa olevat huumorimeemit.....	68
4.5	Ei-meemit ja viraalius	71
5	YHTEENVETO	73
6	TUTKIMUKSEN RAJOITTEET JA POHDINTA.....	77
6.1	Rajoitteet.....	77
6.2	Pohdinta	78
7	LÄHDELUETTELO.....	84

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen aiheena ovat kuvamuodossa esiintyvät meemit, jotka liittyvät pääministeri Sanna Mariniin ja ovat esiintyneet Ylilauta-verkkokeskustelualustalla. Ylilautaa tarkkailtiin joulukuun alusta 2019 huhtikuun alkuun 2021, jotta pystyttiin muodostamaan kuva alustalla tyypillisistä meemeistä ja samalla keräämään aineistoa. Aineistoa analysoitiin virtuaalisen etnografian, laadullisen sisällönanalyysin sekä kuvantulkinnan keinoin. Teoreettisena taustana tutkimuksessa käytettiin erityisesti aiempaa tutkimusta meemeistä, Ylilaudasta ja samankaltaisista keskustelualustoista, huumorista sekä naisten representaatioista.

Kiinnostus aiheeseen liittyvän tutkimuksen tekemiseen on herännyt erityisesti arkihavainnosta meemien merkityksen ja käytön lisääntymisestä sekä niistä sosiaalisessa mediassa usein esiintyvistä diskursseista, jotka liittyvät hallituspuolueiden naispuheenjohtajien kritisointiin naiseuden kautta. Minulta löytyi myös aiempaa harrastuneisuutta internetkulttuurista, mikä vaikutti aiheen valintaan. Arvelin, että harrastuneisuudesta saattaisi olla hyötyä tutkielmaa tehdessä.

Verkkokeskusteluita voidaan yleisesti pitää yhteiskunnallisilta vaikutuksiltaan kasvavan merkityksellisinä. Hyvä konkreettinen esimerkki keskustelupalstojen potentiaalisista vaikutuksista on muutaman vuoden takainen niin kutsutun Pizzagate-salaliittoteorian kliimaksi. Yhdysvaltalaisella 4chan-keskustelualustalla oli merkittävä rooli kyseisen salaliittoteorian levittämisessä, ylläpitämisessä ja yleisesti sitä pidetään myös tämän salaliittoteorian syntypaikkana. Salaliittoteorian mukaan korkeat demokraatti-puolueen edustajat ylläpitävät Yhdysvalloissa pedofiilirinkiä erään pizzariaketjun tiloissa. Lopulta eräs teoriaan uskova mies päätti aseistettuna lähteä vapauttamaan lapsia pizzerian tiloista. Henkilövahingoilta vältyttiin ja mies otettiin kiinni, mutta viimeistään tämä tapaus osoitti sinänsä laillisten ja harmittomien kuvalautojen potentiaalain aiheuttaa vakavia ongelmia verkon ulkopuolella. Lähiaikoina uutismediassakin

pinnalle noussut QAnon-salaliittoteoria ja -liike on saanut merkittävässä määrin vauhtia 4chanista, ja sen katsotaan saaneen alkunsa sieltä.

Suomalaisessa kontekstissa 4chanin kaltaisia lautoja (engl. board) edustaa erityisesti Ylilauta. Tällaisille keskustelualustoille tyypillistä on erityisesti anonyyminen, sallivat säännöt sekä vahvat sisäpiirinormit. Ylilauta on esimerkiksi aiemmin mainitun Kettusen & Paukkerin (2021) tutkimuksen havaintojen perusteella saavuttanut kiistanalaista mainetta esimerkiksi vihapuheen esiintymismäärien vuoksi. Ylilauta on myös useilla mittareilla Suomen suurimpien verkkokeskustelualustojen joukossa (em., 2021).

Ylilautaa on esimerkiksi tamperelaisessa Aviisissa kuvailtu seuraavin tavoin:

”Ylilauta ei ole mikään superrikollisten ja hakkereiden kokoontumispaikka. Sen sijaan anonyymit peukaloivat McDonald’ sin hampurilaisäänestyksiä ja piinaavat verkkokauppojen asiakaspalveluchatteja.” (Siltamäki, 2016)

Helsingin Sanomien Nyt-liitteen (Hyppö & Pullinen, 2016) mukaan sekä kansainvälisillä että suomalaisilla laudoilla:

”...porno, politiikka, piirretyt, vitsit, pilailut ja kaikki mahdollinen maan ja taivaan väliltä tungetaan kulttuuriseen tehosekoittimeen ja ulos lentää aivan kaikkea mahdollista, usein myös jotakin puhtaan nerokasta.”

Meemit ovat kuuluneet lautojen keskustelukulttuurin keskiöön jo ennen kuin niiden käyttämisestä on tullut osa internetin valtavirtaa. Meemit voidaan määritellä internetin kontekstissa erilaisin tavoin, mutta usein niiden keskeisinä piirteinä nähdään ainakin seuraavat: ne jakavat toistensa kanssa yhteisiä sisältöjä, minkä lisäksi niitä varioidaan ihmisten toimesta ja ne on luotu tietoisina muista meemeistä. Myös humoristisuutta voi pitää tyypillisenä piirteenä. (Shifman, 2014)

Davenport ja Beck (2001) esittävät, että maailmaa ympärillämme kuvastaa termi huomiotalous. Erityisesti digitaalisen disruption johdosta informaation määrän voi kuvata räjähtäneen viimeisinä vuosikymmeninä. Ihmiset pystyvät kuitenkin ottamaan vastaan vain tietyn määrän informaatiota, mikä johtaa siihen, että ihmisten huomion saamisesta ja sen kiinnittämisestä on tullut arvokasta. Meemeillä voidaan nähdä kommunikaatiossa ainakin joitakin etuja: ne ovat yleensä yksinkertaisia, lyhyitä ja mahdollista tehdä helpoksi ymmärtää. Myös humoristisuus on huomion kiinnittämisen kannalta positiivinen ominaisuus. Nämä ovat edellä mainitun valossa sikäli tärkeitä, ettei ihmisten tarvitse nähdä paljoa vaivaa tutustuakseen niihin ja ymmärtääkseen niiden sanoman – ne esittävät kärkensä tiiviisti. Esimerkiksi Nissenbaum ja Shifman (2017) rinnastavat meemit oivaltavasti jabeihin, nyrkkeilytermin etukäden lyönteihin,

jotka ovat iskuina kevyempiä, mutta nopeita ja helppoja iskeä, jolloin niitä voi iskeä määrällisesti paljon. Kuvien merkityksen on myös esitetty lisääntyneen merkittävästi viestinnässä 2010-luvulla (Russmann & Svensson, 2017), mitä voi myös pitää erityisesti kuvamuotoisten meemien etuna.

Meemejä voidaankin pitää nousevana internetajan viestinnän tapana ja niiden käyttö on levinnyt myös internetin ulkopuolelle. Internetmeemit eivät ole uusi ilmiö, mutta ne ovat lähtöisin internetin alakulttuureista ja ovat levinneet vasta myöhemmin valtavirtaiseen internetkulttuurin ja siten saavuttaneet suurimman osan internetin käyttäjistä. Suurin osa meistä on törmännyt digitaalisiin meemeihin ainakin jossain muodossa ja ne saatetaan usein mieltää internetajan humoristiseksi ja harmittomaksi viestinnän muodoksi, mutta sitä ei voida pitää koko totuutena.

Edellä mainitusta voidaan ottaa esimerkiksi ainakin Kiina, joka näyttää ottaneen meemit vakavasti. Kiina on kieltänyt Nalle Puh -hahmon kokonaan perustuen netissä alun perin huumoritarkoituksessa levinneeseen meemiin, jonka keskiössä on presidentti Xi Jinpingin rinnastaminen kyseiseen hahmoon. Vaikka meemit vaikuttavat ulkopuolisen silmiin jokseenkin harmittomilta, Kiinassa ne on kuitenkin koettu uhaksi valtiolle. (McDonnell, 2017.) Kiinassa meemit on kuitenkin valjastettu myös osaksi vakavampaa taistelua valtiovaltaa vastaan (esim. ns. Grass Mud Horse -meemi), mikä osoittaa sekä meemien potentiaalia että yhdessä edellä mainitun esimerkin valossa niiden vakavuuden ja harmittomuuden vaikeatulkintaisuutta. Esimerkiksi edellä mainittu Grass Mud Horse -meemi on noussut symboloimaan vastustusta Kiinan harjoittamaan internetin sääntelyyn ja sensuuriin. (ks. esim. Wang, 2012.) Poliittisten meemien analysointia on käytetty myös osana kriittistä mediakasvatusta, minkä voi katsoa tukevan väitettä meemeistä vakavasti otettavana viestintä- ja vaikuttamiskeinona (Elmore & Coleman, 2019).

Aiemmassa tutkimuksessa (esim. Vainikka, 2019) Ylilauta on todettu naisvihamieliseksi alustaksi, minkä lisäksi Ylilaudalta on lähtöisin suomalaisessa kontekstissa merkittävä määrä vihapuhetta (Kettunen & Paukkeri, 2021). Ylilautaa voidaan myös pitää käyttäjämäärältään merkittävänä julkisena keskusteluareenana. Kärkipoliitikoiden imagon merkitys on kasvanut politiikassa (Paloheimo, 2002), joten voidaan pitää tarpeellisena tutkia sitä, millaisia käsityksiä tai esityksiä tällaisista kärkipoliitikoista liikkuu erilaisilla areenoilla. Aiempia suomalaisia naispääministereitä on käsitelty perinteisissä medioissa merkittävässä määrin sukupuolensa kautta (Uimonen, 2011).

Kuten aiemmin mainittiin, meemejä voidaan käyttää viestinnässä ja Ylilaudan kaltaiset alustat ovat tunnettuja siitä, että niiden kulttuuriin kuuluu meemien luominen ja

levittäminen muualle. Ylilaudan tutkimuksessa voidaan nähdä hankaluutena sen sisäpiirimäiseen kulttuuriin pohjautuva keskustelu ja sisältö, mutta voidaan kuitenkin pitää tärkeänä, että myös perinteisen tiedonvälityksen ja keskusteluiden ulkopuolisten areenoiden diskursseja tutkitaan (Häkkinen & Salasuo, 2015).

Keskeistä on, ettei poliitikoihin liittyviä meemejä ole käytännössä tutkittu suomalaisessa kontekstissa huolimatta siitä, että meemit ovat nousevalla poliittisella areenalla, internetissä ja sosiaalisissa medioissa, keskeinen viestinnän muoto. Pääministeriä voidaan pitää suomalaisessa kontekstissa keskeisenä henkilönä ja puheenaiheena, joten häneen liittyen todennäköisesti myös löytyy meemejä ja niitä voidaan pitää myös poliittisesti merkityksellisinä.

Edellä mainittujen ongelmien perusteella päädyttiin seuraaviin tutkimuskysymyksiin, sillä ne arvioitiin tutkimuksen rajauksen kannalta sopiviksi:

1. Millaisia Sanna Marin -meemejä Ylilaudalla esiintyy sekä millaisia välittömiä teemoja ja viestejä niistä ilmenee?
2. Millaisia sukupuoleen liittyviä merkityksiä meemeistä nousee esille?

Tutkimus siis rajattiin Sanna Mariniin liittyviin kuvamuotoisiin meemeihin, jotka ovat esiintyneet Ylilaudalla tarkkailujakson aikana joulukuun alun 2019 ja huhtikuun alun 2021 välillä. Kuvameemejä eivät ole mitkä tahansa kuvamuodossa olevat tiedostot, vaan niiden tulee täyttää meemin määritelmän kriteereitä. Havaintojaksolla esiintyi merkittävästi suurempi määrä meemejä kuin tämän tutkimuksen aineistoon on otettu mukaan. Aineistoon otettiin sellaisia meemejä, joita on havaittu käytettävän usein Ylilaudan keskusteluissa. Aineisto jaoteltiin tai koodattiin neljään analyttiseen kategoriaan sen perusteella, millaisia teemoja ja aiheita ne viestivät ensisijaisesti. Ensisijaisuudella viitataan siihen, että meemit sisältävät usein monia sekä ristikkäisiä merkityksiä, joten niiden täydellinen erittely niiden sisältämien teemojen mukaan olisi mahdotonta.

Teoreettisena taustana käytettiin erityisesti tutkimusta digitaalisten meemien luonteesta ja ominaisuuksista, huumorin teoriaa, tutkimusta Ylilaudasta ja samankaltaisista alustoista sekä naisten representaatioista ja seksistisen huumorin tyypillisistä piirteistä. Aineistoa analysoitiin käyttäen apuna kuvantulkinnallisia keinoja, virtuaalista etnografiaa (netnografia) sekä laadullista sisällönanalyysia. Tutkimus on myös tietyn virtuaalisen yhteisön tutkimista ja sen ymmärtämiseen pyrkivää, joten netnografista otetta pidettiin perusteltuna. Laadullisesta sisällönanalyysista saatiin apua sekä aineiston teoriapohjaiseen tulkintaan että jätettiin tilaa aineistosta nouseville yllättäville merkityksille. Meemit sisältävät usein satunnaisia ja kummallisiakin ele-

menttejä, joten katsottiin, että yllättäville merkityksille on hyvä jättää tilaa. Kuvamuotoisten meemien tutkimuksessa kuvien tulkintaan liittyviä yleisiä, hyväksi havaittuja keinoja pidettiin hyvänä lisänä.

2 AIKAISEMPI TUTKIMUS

2.1 Internet, sosiaalinen media ja keskustelupalstat

Sellaisten sosiaalisen median palveluiden kuin Facebookin ja Twitterin kautta yhä suurempi osa suomalaisista osallistuu jollakin tapaa verkkokeskusteluihin. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kuitenkin erästä perinteisempää keskustelupalstaa, joka ei ole samalla tapaa valtavirtainen kuin edellä mainitut palvelut. Myös keskustelupalstat ymmärretään mediaksi, sillä tässä tutkimuksessa media ymmärretään sen laajassa merkityksessä, kaikkina viestinnän muotoina, joissa viestintään liittyy jokin sitä välittävä teknologia (Herkman 2011, 19–20).

Papacharissin (2002) mukaan digitaalinen ja sosiaalinen media ovat muokanneet julkisen tilan luonnetta. Stroud (2011) esittää, että internet voi tarjota monilla helposti saavutettavan tavan poliittiseen osallistumiseen sekä mahdollisuuksia tällaiseen osallistumiseen sekä yhteenkuuluvuuteen, esimerkiksi erinäisille marginaaliryhmille. Geisen ym. (2021) mukaan sosiaalisen median lisätessä ihmisten interaktioita se lisää väistämättä myös mahdollisuutta, että esimerkiksi tietyt poliittiset debatit saavuttavat sellaisia ihmisiä, jotka eivät alun perin ole siihen osallistuneet.

Verkkokeskustelun juurien voidaan sanoa olevan 1980-luvun purkeissa (bulletin board system, BBS), jotka olivat yleensä tietokoneita harrastavien ihmisten alustoja keskusteluun ja tiedostojen lataamiseen. Niihin oltiin ennen internetiä yhteydessä puhelinverkkoon liitettyjen modeemien avulla. 1990-luvulla internetin alkuaikana verk-

kokeskustelu tapahtui merkittävässä määrin uutisryhmissä (Usenet News), jotka kuitenkin 2000-luvun puolella menettivät asemansa muiden foorumityyppien yleistyessä. (Suominen 2019, 20–21)

Gary Burnett ja Laurie Bonnici (2003) ovat jakaneet Usenetin normit eksplisiittisiin ja implisiittisiin normeihin. Eksplisiittisiä normeja ovat esimerkiksi kirjoitetut säännöt, implisiittisiä sellaiset, jotka perustuvat tietyn yhteisön keskusteluhistoriaan. Täten uuden käyttäjän on hankalampi päästä niistä perille ja toisaalta käyttäjäkunnan laajeneminen myös koettelee tällaisia normeja. (Burnett & Bonnici, 2003.) Tästä käsitteellisesti erottelusta on hyötyä myös Ylilaudan tutkimuksessa, sillä monet Ylilaudan normit ovat nimenomaisesti kirjoittamattomia, vaikka myös eksplikoituja sääntöjä löytyy. Ylilaudan eksplikoitu sääntölista on jokseenkin lyhyt ja yksinkertainen, mitä voi pitää myös vihjeenä implisiittisten normien suuremmasta asemasta. Ylilaudan massiivinen, jatkuvasti kasvava käyttäjäkunta myös koettelee tällaisten normien kestävyyttä. Tällaiset normien traditiot ovat syntyneet huomattavasti pienempiin verkko-yhteisöihin ja suomalaisetkin kuvalaudat Ylilauta mukaan lukien ovat olleet aiemmin käyttäjämääriltään selvästi pienempiä.

Verkkokeskusteluiden vaikutukset muuhun yhteiskuntaan eivät ole mitenkään aivan uusia puheenaiheita. Elina Vaahensalon (2019, 146) mukaan Myyrmannin räjähdysten aiheuttaja Pekka Gerdt oli aktiivinen 2002 perustetulla Kotikemia-verkkofoorumilla, joka suljettiin pian räjähdysten jälkeen. Samoin kävi suomalaiselle erityisesti huumekauppaan keskittyneelle Torilaudalle syksyllä 2020, kun selvisi, että laudalla oli keskeinen rooli psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurron tietojen levittelyssä. Vaahensalo (em., 147) valistaa, että vuonna 2004 voimaan tulleen sananvapauslain perusteella foorumeiden ylläpitäjät on vapautettu juridisesta vastuusta sellaisten tapausten osalta, joissa verkkokeskustelu on ollut avointa kaikilla ja viestien moderointi on suoritettu vasta niiden lähettämisen jälkeen. Ylilauta kuuluu tällaisten alustojen piiriin. Vaahensalon mukaan (em., 2019) Julkisen sanan neuvosto antoi vuonna 2007 periaatelausuman, jonka mukaan se suosittaa ennakkosensuuria tiedotusvälineiden verkkokeskusteluissa ja täten se asetti tiedotusvälineiden verkkokeskustelut erilaiseen asemaan verrattuna muihin foorumeihin.

2.2 Kuvalaudat ja 4chan

Shifman (2014) esittää, että meemit ovat esimerkki kulttuurisesta käytännöstä, joka on alun perin vallinnut chan-kulttuurissa, mutta levinnyt niiden kautta laajemminkin

muualle sosiaaliseen mediaan ja kulttuuriin. Phillipsin (2019) mukaan 4chanin ja internet-kulttuurin välinen sidos on niin vahva, ettei pitäisi puhua toisesta ilman toista. Kuvalautojen historiaa voidaan jäljittää ainakin vuoteen 1996, jolloin Shiba Masayuki perusti Ayashii World -tekstifoorumin, joka toimi suunnannäyttäjänä 2chanille ja siten myös 4chanille. 2chan on japanilainen vuonna 1999 perustettu tekstifoorumi. Tavallisen keskustelufoorumin ja laudan välisenä keskeisenä erona voidaan pitää vahvaa anonyymiyttä, sillä laudoille ei tyypillisesti rekisteröidy. Vahvalla anonyymiteetillä tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, ettei edes nimimerkkien käyttö ole tyypillistä. Myöskään huumori- ja meemisivustot eivät ole aivan uusia ilmiöitä, sillä esimerkiksi vuonna 1999 perustettu on maksullinen huumorisivusto ja foorumi Something Awful toimi myös aikansa meemitehtaana. (Suominen, 2019.)

Ylilaudan ja 4chanin kaltaisia kuvalautoja edelsivät siis tekstilaudat, jotka kuvalautakulttuurin tavoin saivat alkunsa Japanista. Käsitteellisesti tekstilautaa ja kuvalautaa erottavat siis kuvalautoihin sisältyvä mahdollisuus liittää viesteihin kuvia ja videoita. Kuvalaudoille tyypillistä on ulkopuolisen silmiin vanhentuneen oloinen käyttäytymä ja ulkoasu. Vanhentuneen näköinen ulkoasu kertoo myös historiallista tositarinaa sikäli, että lautakulttuuri ei ole internetin mittakaavassa aivan uusimpia ilmiöitä ja esimerkiksi 4chan on avattu vuonna 2003. 2chanin vuonna 1999 perustanut Hiroyuki Nishimura vastasi anonyymiyttä koskevaan kysymykseen haastattelussa (Furukawa, 2003) anonyymiyden tarkoituksena olevan se, että kaikkea tietoa kohdeltaisiin tasa-arvoisena ja vain paras argumentti selviäisi. Tämä toimii esimerkkinä siitä, että anonyymiyden taustalla on siis myös aitoja perusteltuja ihanteita huolimatta siitä, että anonyymiyks on mahdollistavana tekijänä monissa internetin ikävissä lieveilmiöissä. Auerbachin (2012) mukaan 4chanin yleinen keskustelu (/b/-lauta), satunnaiselle keskustelulle suunnattu, on sellaisten ihmisten temmellyskenttää, joilla ei ole ääntä massamediassa ja massojen sosiaalisessa mediassa.

Valtavirtaisissa sosiaalisen median palveluissa, joissa käyttäjät ovat tunnistettavissa, myös sosiaaliset normit rajoittavat vahvemmin käyttäjien toimintaa (ks. esim. Boyd 2008, 36–38). Vainikka (2020, 34) toteaa, että kuvalautafoorumit tuottavat eräänlaista vastakulttuuria näkyvyyttä ja avoimuutta korostavalle sosiaaliselle medialle. Tällaiset alustat tarjoavat kuitenkin avoimuutta erilaisessa merkityksessä: niissä sosiaalinen kontrolli ja keskusteluiden rajoitteet ovat selvästi vähäisempiä. Myös edellä mainittuja voidaan pitää tärkeinä syinä anonyymiteetille.

On tärkeää huomata huumorin rooli lautakulttuurin ytimessä, sillä sitä on piilotettuna ja luettavissa esiin vaihtelevia määriä ainakin suurimmassa osassa sisältöä. Näkyvämpikään huumori ei välttämättä ole kulttuuria tuntemattoman mielestä hauskaa eikä

piilotettuja merkityksiä ole välttämättä edes mahdollista huomata. Jälkimmäistä voidaan perustella siten, että kommentit ja keskustelut saattavat sisältää intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi johonkin toiseen vuosia sitten palstalla käytyyn keskusteluun ja diskurssiin, jonka olemassaolosta ei ole enää muita jälkiä, kuin käyttäjien oma muistijälki. Kun suurin osa keskusteluista katoaa internetistä kohtuullisen pian, on kohtuuton vaatimus olettaa, että näistä aiemmissa keskusteluissa rakentuneista kulttuurisista merkityksistä olisi mahdollista päästä jyvälle helposti. Tähän viittaa myös implisiittisen normin käsite, sillä käytäntöjen ja kulttuurin ymmärtäminen edellyttää keskusteluhistorian ja tradition tuntemusta. Huumoria voi siis kutsua sisäpiirihuumoriksi, jolla tarkoitan sitä, että huumori on suunnattukin tietylle kohderyhmälle eikä tähän ryhmään kuulumattomien ole tarkoituskaan ymmärtää huumoria. Edellä mainituilla pyrin selventämään kuvalautojen keskusteluun ja kulttuurin liittyvää hiljaista tietoa.

Siteeraan seuraavassa Eliisa Vainikkaa (2020, 26–27), joka on koonnut erityisen ytimekkäästi aiempaa tutkimusta ja esittelee seuraavat piirteet kuvalaudoille, erityisesti 4chanille tyypillisiksi:

Kollektiivinen mentaliteetti (Auerbach 2012)
Keskustelun hetkellisyys (Auerbach 2012; Bernstein ym. 2011; Knuttila 2011)
Yllätyksellisyys, ennustamattomuus, epävarmuus, vapaus (Knuttila 2011; Chen 2012)
Meemien syntyminen (Chen 2012; Bernstein ym. 2011; Knuttila 2011)
Ironia, sarkasmi, trollaaminen, huumori (Auerbach 2012; Knuttila 2011)
Loukkaavuus (Auerbach 2012; Coleman 2012; Chen 2012; Bernstein ym. 2011; Knuttila 2011)
Elitismi tai sisäpiirien muodostuminen, tilan vartiointi uusilta tulijoilta (Manivannan 2013; Auerbach 2012; Knuttila 2011; Bernstein ym. 2011)
Antisosiaalinen toiminta (Coleman 2012).

2.3 Suomalaiset kuvalaudat ja Ylilauta

Jaakko Suomisen mukaan (2019) ensimmäinen suomalainen kuvalauta Finnchan perustettiin 2006 ja suljettiin 2007 salasanavuotojen vuoksi. Seuraavaksi yritti Kuvalauta, joka perustettiin 2008 ja jouduttiin sulkemaan 2010. Muita suomalaisia kuvalautoja ovat olleet ainakin Lauta.net, Northpole sekä Kotilauta. Northpole niminen suomalainen kuvalauta on avautunut hiljattain uudelleen vastauksena Ylilaudalla tapahtuneisiin sääntömuutoksiin, jotka ovat esimerkiksi kieltäneet alastomuuden.

On tärkeää huomata, että Ylilauta on julkinen ja jokaisen saavutettavissa oleva keskustelupalsta ja se perustuu lailliselle toiminnalle. Kuvalautoja on myös sellaisia, joihin lähes määritelmällisesti liittyy rikollista toimintaa, esimerkiksi aiemmin toiminnassa ollut suomalainen Torilauta, joka yhdisti erityisesti huumeiden ja varastetun tavaran myyjiä ja ostajia. Tällaisten käyttäjämäärät ja siten vaikutusvalta ovat kuitenkin selvästi pienempiä kuin suurempien ja lailliselle toiminnalle perustuvien kuvalautojen. Tässä tutkimuksessa keskitytään pohtimaan lailliselle toiminnalle pohjaavien lautojen toimintaa. Myös ne aiheuttavat erilaisia ongelmallisia ilmiöitä, joihin puuttumisen vaikeus liittyy merkittävässä määrin laillisuuteen – viranomaiset eivät voi lailliseen toimintaan puuttua.

Verkkoforumien mediajulkisuutta tutkineen Vaahensalon (2018) mukaan Ylilautaa on käsitelty mediassa varsin vähän suhteessa sen suosioon suomalaisten keskuudessa. Hän tulkitsee, että Ylilaudan sisäpiiri ja sen vilkkaus voidaan median piirissä tulkita hallitsemattomana ja pelottavana. Hän kokee, että Ylilautaa ei varsinaisesti inhota, vaan sitä vain kartetaan. Hän epäilee myös, että Ylilaudan käyttäjistä koetaan muodostuvan uhkaava joukkovoima, mille voi katsoa olevan myös empiirisiä perusteita. Ylilaudan käyttäjämäärät ovat näyttäneet olevan hiljaisessa kasvussa viime vuosien ajan sivustolla näkyvien kävijälaskureiden perusteella (Ylilaudan kävijälaskuri, 2021)

Kuten mainittua, Ylilaudalla ei sallita nykyään alastomuutta toisin kuin esikuvallaan 4chanilla. Voidaan sanoa, että Ylilauta on päättänyt lähteä kehityksessä jokseenkin eriteille kuin 4chan ja suomalaiset edeltäjänsä. Vaikka Ylilaudallakin liikutaan vähintään lain harmaalla alueella jatkuvasti, niin aiempien suomalaisten kuvalautojen kohtaloiden perusteella on selkeästi ymmärretty, ettei rajoja pidä venyttää määräänsä enempää. Suhtautumistapaa voidaan pitää pragmaattisena, sillä vaikka Ylilaudalla halutaan selvästi pyrkiä kohti tiettyjä ideaaleja, esimerkiksi mahdollisimman laajaan sananvapauteen, niin ylläpito kuitenkin ymmärtää, että jos siitä ei tingitä, niin on mahdollista, että pian keskustelualustaa ei ole enää ollenkaan. Kuten mainittua, säännöt ovat myös tiukentuneet viime vuosina. Vaikka kulttuuri on tässä mielessä siistiytynyt, ulkopuolinen tuskin havaitsee eroa, sillä säännöt mahdollistavat edelleenkin normeista poikkeavan, törkeän käyttäytymisen.

Ylilauta saa rahoituksensa kasinomainoksista sekä maksullisista jäsenyyksistä, joilla saa käyttöönsä tiettyjä toimintoja. Ylilaudan omistava yksityinen Lauta Media toimii Maltalla. Ylilaudalla ei ole käytössä negatiivista karmaa, toisin kuin esimerkiksi hieinan samankaltaisessa, mutta mobiilissa keskustelualusta Jodelissa. Karmalla tarkoitetaan sosiaalisen median kontekstissa sosiaalisia pisteitä, positiivisia tai negatiivisia, joita voi antaa käyttäjille tai sisällölle. Negatiivinen karma ohjaisi käyttäjiä olemaan

lähettämättä sellaista sisältöä, josta muut käyttäjät eivät tykkää. Ylilaudalla ei ollut alun perin käytössä positiivistakaan karmaa, mutta tämä muutettiin muutamia vuosia sitten ja nyt viesteille pystyy antamaan niin kutsuttuja "tää"-ääniä. Ilmaisulla viitataan siihen, että äänen antanut yhtyy kommenttiin tai pitää sitä muuten mieluisana. Positiivisten äänten antamismahdollisuus siis kannustaa luomaan sisältöä, jota muut arvostavat, mutta negatiivisten äänten puute tarkoittaa, ettei sosiaaliselta arvoltaan heikommasta sisällöstä tule sosiaalisia seurauksia.

Sääntömuutosten ja esimerkiksi tää-äänien voi katsoa vaikuttaneen keskusteluiden dynamiikkaan. Äänet ohjaavat käyttäjiä esimerkiksi siihen, että he keskittyvät keskusteluihin, jotka ovat saaneet eniten ääniä ja näiden keskusteluiden sisällä kiinnostavat huomion niihin kommentteihin, jotka ovat saaneet eniten ääniä. Tämän voi katsoa vaikuttaneen esimerkiksi anonyymien keskustelupalstojen tiedon tasa-arvoisuuden ihanteeseen. Hiljattain Ylilaudalle tulivat käyttöön myös keskusteluketjukohtaiset keskustelijoiden tunnisteet, jotka vähentävät sitä, että keskustelijat esiintyvät ketjun sisälläkin useampana keskustelijana. Tunniste ei tietenkään estä useana keskustelijana esiintymistä esimerkiksi useamman laitteen avulla, mutta on kuitenkin Ylilaudan kulttuurin mittakaavassa jokseenkin mullistava muutos.

Tuoreena päivänpolitiikkaan liittyvänä esimerkkinä voi mainita sen, että huhtikuun lopulla Ylilaudalla järjestettiin keskusteluita, joiden keskiössä oli joukkovoiman käyttäminen kansanedustajille sähköposteja lähettämällä liittyen EU:n velkaelvytyspaketin hyväksymiseen. Edustajat saivat aiheesta epäilemättä muutenkin runsaasti kansalaispalautetta, mutta Ylilaudalla organisoidun toiminnan seurauksena viestejä lähetettiin vähintään satoja. Keskusteluissa neuvottiin esimerkiksi millaisia viestejä kannattaa lähettää ja keille niitä kannattaa erityisesti suunnata, sähköpostiosoitteineen. Ylilaudalla ei masinoida kampanjoita mitenkään säännöllisesti tai järjestelmällisesti, mutta aina välillä siellä saadaan riittävästi joukkovoimaa jonkin asian taakse, millä pystytään usein saamaan aikaan jonkinlainen vaikutus. Joukkovoimaa käytetään silloin tällöin myös hyviin tarkoituksiin, kuten merkittävien rahasummien keräämiseksi sitä tarvitseville tai vääryyttä kokeneille. Muutamia esimerkkejä mainitakseni lahjoituksia on kerätty tubettaja Niilo22:lle, eräälle parantumattomasti sairaalle nuorelle miehelle sekä Veikko ja Lahja Hurstin laupeudentyö -yhdistykselle. Lahjoituksista on selvästi luettavissa narratiivi vähäosaisten auttamiseksi, joihin monilla käyttäjillä tuntuu keskusteluiden perusteella olevan samaistumispintaa.

Ylilaudalla on siis potentiaalia joukkovoiman käyttämiseen sekä hyvässä että pahassa, mutta yleensä käytännön ongelmaksi nousee käyttäjien motivointi yhteisen tavoitteen taakse. Olisi väärin sanoa, että kuvalaudat olisivat koskaan olleet esimerkiksi erityisen

demografisesti homogeenisiä paikkoja, mutta todennäköisesti on kuitenkin perää siinä väitteessä, että kuvalautojen ja Ylilaudan tunnettuuden kasvaessa käyttäjäpohja on monipuolistunut ja esimerkiksi perinteiset käyttäjiä yhdistävät kiinnostuksen kohteet, kuten Japani-aiheet, ovat menettäneet merkitystään. Täten myös yhteisiä tavoitteita saattaa olla hankalampaa löytää.

Ylilaudasta puhuessa tulee tehdä erottelua erilaisten keskustelualueiden pohjalta. Ylilauta on jaettu temaattisiin *alalautoihin*, joilla keskustellaan tietyistä aihealueista. Tärkeää on ymmärtää erottelu "Satunnaisen" ja muiden alalautojen välillä, sillä Ylilaudan, kuten muidenkin kuvalautojen maine perustuu keskeisesti kyseiseen keskustelualueeseen. Se on säännöiltään muita aihealueita löyhempi ja siellä keskustellaan siis nimensä mukaisesti käytännössä satunnaisista aiheista. Mikäli ollaan tarkkoja, on Ylilaudalla Satunnaisen lisäksi pari muutakin löyhempien sääntöjen aluetta kaikkien kymmenien alalautojen joukosta. Satunnainen on kuitenkin keskeinen sen suuren käyttäjämäärän ja viestittelytahdin vuoksi. Vaikka Ylilaudan voi katsoa kokonaisuudessaan edustavan alakulttuuria, on Ylilaudan sisälläkin erilaisia kulttuureita, joilla on esimerkiksi oma slanginsa. Esimerkkinä kryptovaluuttakeskusteluun keskittynyt alalauta.

Uusia alalautoja myös luodaan sitä mukaa, kun tietyn aiheen katsotaan täyttävän satunnaisesta keskustelusta liiallisissa määrin. Tästä esimerkkinä 2020 koronapandemiaan liittyvälle keskustelulle luotu alalauta. Tämä manifestoi sitä, että huolimatta sääntöjen löyhyydestä ja keskustelun kaoottisesta vaikutelmasta, myös Ylilaudalla on omat sisäiset norminsa ja rajansa, joita suurin osa käyttäjistä ei halua ylittää. Toisin sanoen, harva haluaa, että satunnainen keskustelu tukitaan yhdellä aiheella.

Ylilaudalla olevasta sisällöstä ja viesteistä tehdään välillä myös rikosilmoituksia. Epäilen, että sääntöjen tiukentuminen on vaikuttanut tutkintojen määrään vähentävästi. Esimerkiksi lapsipornon julkaisuun ja muuhun alastonmateriaaliin on puututtu kovalla kädellä. En kuitenkaan väitä, etteikö osa materiaalista erityisesti Satunnaisen keskustelun alueella olisi edelleen sellaista, jonka osalta voitaisi pohtia rikoksen kynnyksen ylittymistä. Keskusteluiden perusteella rikosnimikkeistä kunnianloukkaukset ja kiihottaminen kansanryhmää tulisivat ainakin kyseeseen. Näennäisestä anonymitetista huolimatta rikosten selvittäminen on usein helppoa ylläpidon luovuttaessa viestin julkaisesta tahosta teknisiä tunnisteita (IP-osoitteen) poliisille, ellei käyttäjä ole sitten omasta puolestaan tehnyt toimia yksityisyytensä varjelemiseksi esimerkiksi välityspalvelimia käyttämällä.

Johtuen keskusteluiden nopeasta kierrosta ja liikkeestä kohti alempaa hierarkiaa, toisin sanoen kauemmaksi etusivusta, keskusteluiden elämä riippuu siitä, että ne saavat käyttäjien huomion kiinnitettyä. Tämän seurauksena lankojen aloituspostauksissa näkyy usein vähäpukeisia naisia tai aloitukset ovat muuten provosoivia tai huomionhankuisia. Toisaalta myös vastaukset lankoihin kamppailevat huomiosta, joten mikäli kommentoija toivoo tulevansa huomatuksi tai saavansa vastauksia, on kuvien tai videoiden liittäminen kommenttiin tai huomion hankkiminen muuten kannattavaa. Nämä ovat tärkeitä lähtökohtia tavoiteltaessa ymmärrystä kuvalautojen luonteesta ja tämän on noteerannut myös esimerkiksi Vainikka (2016). Kuten Manivannan (2013) on todennut 4chaniin liittyen, edustaa myös Ylilaudan keskustelukulttuuri sinänsä pitkän historian omaavaa performatiivista ”loukkaamisen dialektiikkaa”, jossa keskustelun osapuolet loukkaavat toisiaan ja ”häviäjä” on se, joka ottaa loukkauksen kirjaimellisesti. Tämä liittyy selvästi myös yleisesti internetissä esiintyvään trollaamisen kulttuuriin ja joka kuvailee myös Ylilaudalla esiintyvää kulttuuria erinomaisesti. Haara ym. (2017) esittävät, että tiivistetysti trollaamisen keskiössä on mahdollisimman voimakkaiden tunteiden herättäminen toisessa osapuolella, tämän ajan hukkaaminen sekä tällaisen toiminnan toteuttaminen vain hovin vuoksi tai siksi, että se on mahdollista. Kuvalaudoilla meemejä ja sisältöä on mahdollista myös *pakottaa*, toisin sanoen lähettää toistuvasti, koska kokee sen humoristiseksi tai pyrkii saamaan sisällön leviämään mahdollisimman laajalle. Täten esimerkiksi kaikki meemit eivät nouse orgaanisesti sivuston käyttäjäkunnasta, vaan niitä saattaa lähettää pieni joukko tai jopa yksittäinen henkilö.

Vaikka niin kutsuttu Poen laki (esim. Ellis, 2017) kuvailee yleisestikin internetissä tapahtuvan sosiaalisen toiminnan luonnetta, sopii laki erityisen hyvin Ylilaudan kaltaisiin ympäristöihin: lain mukaan parodiaa tai muuta humoristista ilmausta on ilman huumoriluonteen eksplikointia liki mahdotonta havaita. Toisin sanoen esimerkiksi radikaalien mielipiteiden parodiointia on hyvin hankala erottaa vakavasti esitetystä radikaalista mielipiteestä. Toisaalta myös vakavissaan esitettyä mielipidettä on hankala erottaa parodiasta. Ylilaudan kulttuurissa on omia käytäntöjä, joilla implikoidaan huumorimerkitystä, mutta nämä periaatteet eivät välttämättä ole yleisiä, vaan esimerkiksi meemikohtaisia, jolloin niiden tunteminen on haasteellista. Toisaalta kulttuuriin myös kuuluu, että asioiden vakavuus tai humoristisuus jätetään tarkoituksella piiloon. Poen lain voidaan myös ajatella olevan Ylilaudan ja erityisen Satunnaisen keskeinen käyttövoima, sillä tämä periaate luo itsessään myös osan käyttäjäkokemuksesta. Käyttäjät osallistuvat itse vahvasti sisällön tulkintaan ja luovat sille merkityksiä sekä keskusteluun osallistuessa joutuvat reagoimaan tulkintojen perusteella.

Aiemmasta Ylilautaan liittyvästä tutkimuksesta voidaan mainita, että Ari Haasio (2015) tutki väitöskirjassaan sosiaalisesti vetäytyneiden tiedonhankintaa, tutkimuskohteena Ylilaudan Hikikomero, joka on alalauta sosiaalisesti vetäytyneille. Eliisa Vainikka (2020) on tutkinut väitöskirjassaan Ylilautaa, liittyen esimerkiksi meemeihin sekä naisvihaan. Pro gradu -tutkimuksia Ylilaudasta ovat tehneet ainakin Erkka Kärkkäinen (2016), Otto Uotila (2013), Salla Pajunen (2017) Hillevi Vyyryläinen (2019) sekä Sanna Närä (2019). Ylä-Anttila ym. (2020) tutkivat Ylilaudan keskustelukulttuurissa tapahtuneita muutoksia neuroverkon avulla. He tulivat tulokseen, että aineisto-otos-ten välillä oli tapahtunut siirtymä äärioikeistolaiseen identiteettipoliittiseen puheeseen. Myös omat arkihavaintoni Ylilaudalta tukevat tätä havaintoa. Ylilaudalla myös käytetään termejä, jotka viittaavat tällaisen puheen toistuvuuteen ja yleisyyteen, yhtenä esimerkkinä Homma-botti. Homma-sanalla viittaa Hommafoorumiin ja bot-tiudella jonkin toiminnan toistuvuuteen ja monotonisuuteen, konemaisen samankal-taiseen sisältöön.

Samankaltaisen sisällön monotonisella toistamisella viitataan intentionaalsiin vaiku-tuspyrkimyksiin. Intentionaalisesta ja poliittisesta vaikuttamisesta puhutaan Ylilau-dalla melko paljon ja se on tärkeä osa keskustelukulttuuria. Tyypillisin esimerkki kes-kusteluista on viittaus Venäjän informaatiovaikuttamiseen. Jos joku keskustelija esi-merkiksi puhuu selvän myönteiseen sävyyn Venäjältä tai esittää kritiikkiä Suomesta tai suomalaisista, vastaa joku toinen keskustelija tälle ”kymmenen ruplaa siirretty ti-lillesi” -tyylisesti viitaten siihen, että toinen keskustelija saa Venäjältä palkkaa tietyn-laisen sisällön lähettämistä. Tällainen toiminta osoittaa selvästi sitä, kuinka Ylilau-dan sinänsä vapaassa keskustelukulttuurissa muut käyttäjät puuttuvat kommenteil-laan herkästi erinäisten kirjoittamattomien sääntöjen rikkomiseen. Onkin nurinku-rista ja poliittisesti mielenkiintoista, kuinka yleinen ilmapiiri Ylilaudalla on esimer-kiksi informaatiovaikuttamiseen liittyen valveutunutta, mutta yleisesti hyväksytty keskustelu ja kulttuuri kansallista koheesiota heikentävää. Yleisenä esimerkkinä vahva jaottelu meihin ja muihin suomalaistenkin osalta.

Aiemman tutkimuksen (ks. esim. Vainikka, 2019) perusteella Ylilauta vaikuttaa ole-van (nais)vihamielinen keskustelupalsta. Ylä-Anttila ym. (2020) ehdottavat, että Yli-laudalla esiintyvä sisältö ja mielipiteet ovat usein kärjistyksiä käyttäjien todellisista mielipiteistä. Toisin sanoen sisältö ei tosiasiallisesti ole niin radikaalia kuin päälle päin näyttää, mutta toisaalta sisältöä ei tulisi ymmärtää pelkästään kontingenttina huumo-rina. Toisin sanoen, esimerkiksi Hitler-myönteisen sisällön lähettäminen ei tällä tul-kinnalla tarkoita, että henkilö suhtautuisi Hitleriin yhtä myönteisesti kuin sisältö vä-littömästi antaisi ymmärtää, vaan saattaa esimerkiksi sympatisoida joitakin miedom-

pia oikeistolaisia näkemyksiä. Poliittisetkin ilmaukset ovat siis Ylilaudalla usein hyperbolisia: poliittisia kantoja ilmaistaan liioitellusti, eikä ironisesti siinä mielessä, että kanta olisi täysin vastakkainen suhteessa siihen mitä muodollisesti tai sanatasolla esitetään. (Ylä-Anttila ym., 2020.)

Ylä-Anttilan ym. (2020) mukaan eksplisiittisiä poliittisten vastustajien kategorioita muodostavat vihervasemmisto, feminatsit, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolustajat (SJW, Social Justice Warrior) ja suvakit.

Kettunen & Paukkeri (2021) ovat tehneet raportin, jossa käsiteltiin ja tunnistettiin pääasiassa tekoälyn avulla erityisesti vihapuheen määrää suomalaisilla keskustelupalstoilla. Ylilauta oli vihapuhetta sisältävien viestien määrällä (arvio) mitattuna selvä ykkönen. Tutkimuksen lopputulos on epäilemättä luotettava, mutta sitä voi pohtia myös esimerkiksi sen kannalta, että keskusteluiden tosiasialliset merkitykset saattavat Ylilaudalla usein erota pintatason merkityksistä, joskin merkitykset ovat usein tosiasiallisestikin loukkaavia. Ylilaudalle myös lähetetään selvästi eniten viestejä, mutta toisaalta viestit ovat alustan luonteesta johtuen usein todella lyhyitä.

Edellä mainitun (2021) vihapuheraportin lopputulos nosti Ylilaudan ymmärrettävästi mukaan sosiaalisen median keskusteluihin sekä perinteisen uutismedian raporttia koskeviin juttuihin. Ylilaudan ylläpito julkisti aiheeseen liittyen viestejä tai kannanottoja, jotka olivat selviä reaktioita Ylilaudan saamaan huomioon aiheen tiimoilla. Viesteissä luvattiin esimerkiksi sääntöuudistuksia, jotta vihapuhetta saataisiin vähennettyä. Ongelmiin luvattiin puuttua esimerkiksi pakollisella rekisteröitymisellä. Ylen julkaisemassa raporttia koskevassa jutussa (Korkala & Laakkonen, 2021) nämä ylläpidon viesteissään esittämät asiat on otettu vakavissaan, vaikka näistä ylläpidon lähettämistä viesteistä on välittömästi huomattavissa, että ne on tarkoitettu sisäpiirihuumoriksi ja pilaillemaan ulkoryhmiin kuuluvien kustannuksella.

Hei rakkaat! 😊❤️ Me Ylilaudalla otamme keskustelijoimme t...

CP Admin #149857056 Apr 21, 2021, 3:00:41 PM

+416

Hei rakkaat! 😊❤️

Me Ylilaudalla otamme keskustelijoimme turvallisuuden vakavasti. Jatkuva trollaaminen, vihapuhe, naisviha, häiriköinti ja vapaa keskustelu ovat olleet meille kompastuskiviä useita vuosia.

Siksi 1. toukokuuta 2021 lähtien Ylilauta.org-sivustolle postaaminen on sallittu ainoastaan tunnistetuille käyttäjille joko verkkopankkitunnuksiin kytkeytyllä käyttäjätunnilla tai KYS-prosessin suorittaneille käyttäjille.

Verkkopankkitunnistautuminen tulee tehdä henkilökohtaisilla pankkisi myöntämällä tunnuksilla napauttamalla "Tunnistaudu palveluun"-napista. Valitse oma pankkisi listalta ja noudata sen antamia ohjeita tunnistautumiseen. Tunnistautuminen tapahtuu samalla tavalla kuin esimerkiksi Kela.fi -palveluun. 😊

Tunnistautuminen onnistuu myös KYS-prosessilla. 🙏 Voitte lähettää moderointitiimille vahvennattavaksi seuraavat dokumentit:

- Kuvallinen henkilökortti
- IP-lasku osoitteen varmentamiseksi (enintään 1kk vanha)

Kun tunnistautuminen ja henkilöllisytesi varmentaminen on tehty onnistuneesti, saat 🙌-emojin käyttäjänimesi perään.

1. kesäkuuta 2021 alkaen postaaminen ja kommentointi suljetaan ei-tunnistetuilta käyttäjiltä. Muistathan tunnistautua ennen sitä!

Tarkoituksena on ottaa askel kohti turvallisempaa keskustelua ja varmistaa Ylilauta.org olevan kaikille kiva keskustelufoorumi ilman häiritseviä ja vihapuhetta.

Jatkossa myös Poliisi ja muu virkavalta pystyvät näkemään viestihistoriasi mikä helpottaa viranomaisten työtä.

Rakkain terveisin,

Monica modetiimistä ❤️🔪

Vihapuheen vallatessa jo 97% kaikista viesteistä uudistim...

OP Admin #150005312 Apr 23, 2021, 1:09:46 PM +47

Vihapuheen vallatessa jo 97% kaikista viesteistä uudistimme KYS-prosessia ja testasimme sitä uudelleen saadaksemme sen käyttöön mahdollisimman pian. 😊

Vaikka onnistuimme uudistetussa KYS-prosessissa, valitettavasti joudun kuitenkin suruksenne kertomaan että Monica modetiimistä menehti sen aikana. 😞❤️ Mielelme on maassa tämän kovin epäonnisen tapahtuman vuoksi, ja toivomme pelkkää hyvää Monican perheelle ja ystäville. 🙏🙏

Prosessin vaarallisuuden vuoksi joudumme valitettavasti perumaan sen kokonaan. 😞 KYS-prosessi ei tule pakolliseksi. 😞😞

Rakkain terveisin,
Jannica ylläpitotimistä 🥰❤️

Replies: >>150005381 >>150005382 >>150005390 >>150005438 >>150005439 >>150005470 >>150005492 >>150005504 >>150005505 >>150005545 >>150005548 >>150005552 >>150005565 >>150005573 >>150005621 >>150005623 >>150005637 >>150005653 >>150005655 >>150005669 >>150005698 >>150005702 >>150005707 >>150005712 >>150005730 >>150005735 >>150005766 >>150005767 >>150005774 >>150005779 >>150005793 >>150005797 >>150005822 >>150005827 >>150005844 >>150005873 >>150005967 >>150005973 >>150005975 >>150006042 >>150006076 >>150006134 >>150006181 >>150006183 >>150006200 >>150006237 >>150006239 >>150006245 >>150006259 >>150006378 >>150006409 >>150006475 >>150006571 >>150006602 >>150006609 >>150006616 >>150006689 >>150006690 >>150006716 >>150006869 >>150006885 >>150006926 >>150007025 >>150007028 >>150007029

130 replies by 109 users

Kuvio 1. Yllä on kaksi kuvakaappausta Ylilaudan ylläpidon viesteistä satunnaiselle keskustelulle suunnatun keskustelualueen etusivulla. Viestit ovat reaktioita Oikeusministeriön tilaamaan vihapuhereporttiin (Paukkeri & Kettunen, 2021), jonka tuloksissa Ylilautaa esiintyi huonossa valossa. Viestit sisältävät vahvoja viittauksia sisäpiirihuumoriin.

Mainitakseni muutamia selviä esimerkkejä yllä olevista kuvakaappauksista: viesteissä mainitaan KYS-prosessi. KYS on internetlangissa lyhenne sanoista "Kill Your Self". Niissä mainitaan myös IP-lasku henkilön tunnistamisen menetelmänä. IP-lasku on meemi, eikä tällaista laskua todellisuudessa ole olemassakaan. IP on tietokoneen yksilöllinen tunniste, joka on automaattisesti kaikilla verkon käyttäjillä eikä siitä laskuteta. Myös miellyttävällä ja asiallisella kirjoitustyyllillä pyritään parodioimaan yleisesti sosiaalisessa mediassa esiintyvää, erityisesti yritysten positiivista viestinnän tyyliä. Myös moderointitiimin naisten nimet ovat luonteeltaan meemimäisiä ja ylipäätään naisten esittäminen moderointitiimin edustajina on luonteeltaan meemimäistä.

2.4 Meemien luonteesta ja ominaisuuksista

Meemin käsitteen suhteen on tapana viitata Richard Dawkinsiin (1976), joka loi käsitteen viittaamaan kulttuuriseen replikaattoriin ja yksikköön. Meemien teoretisoinnin varhaisempiin nimiin kuuluu keskeisesti myös Susan Blackmore (2000). Kuitenkin tämänkin tutkimuksen aiheena olevat digitaaliset meemit ovat käsitteellisesti suppeampi luokka, minkä lisäksi on paikallaan käyttää juuri niihin liittyvää ja tuoreempaa teoretisointia.

Digitaalisten meemien tutkimuksen eräs tunnetuimmista ja viitatuimmista tutkijoista Shifman (2014) ehdottaa, että internetmeemit voisi määritellä seuraavalla tavalla: ne jakavat yhteisiä sisältöjä, muotoja tai näkökulmia, ne on luotu tietoisina toisista mee-

meistä ja niitä kierrätetään, imitoidaan ja/tai muotoillaan uudelleen internetissä useamman kuin yhden käyttäjän toimesta. Hänen mukaansa meemit tulisi käsittää sosiaalisesti rakentuneina julkisina diskursseina, jotka edustavat erilaisia perspektiivejä. Shifmanin näkemys digitaalisista meemeistä eroaa Dawkinsin perinteisestä meemimääritelmästä esimerkiksi siten, että hänen mukaansa internetmeemit tulisi ymmärtää ryhminä yksiköiden sijaan. Meemien määrittely tyhjentävästi on vaikeaa, sillä niitä on olemassa luonteeltaan niin erilaisia. (Shifman, 2014.) Anonyymeilla foorumeilla yksittäinenkin henkilö pystyy pitämään yllä kuvaa meemikulttuurista ja meemistä, jota levitetään, käytetään ja varioidaan aktiivisesti eikä tällöin täyty ehto useamman kuin yhden käyttäjän osallistumisesta, vaikka meemi sinänsä olisi osa kulttuuria ja se näkyisi alustalla usein.

Nissenbaum ja Shifman (2017) esittävät, että meemejä voitaisiin tulkita myös sosiaalisena pääomana, viitaten esimerkiksi niiden luonteeseen 4chan:lla. Heidän (em., 2017) mukaansa meemit voidaan ymmärtää alakulttuurisena tietämyksenä, eräänlaisina epävakaita tasapainotiloja sekä diskurssiivisina aseina. Epävakaalla tasapainotilalla viitataan Milnerinkin (2012) mainitsemaan meemien dualistiseen luonteeseen: niissä on yleensä tunnistettavia elementtejä jostakin aiemmasta meemistä tai ilmiöstä, mutta niitä on kuitenkin varioitu jollakin tapaa. Meemien merkitykset ja oikeat käyttötavat ovat jatkuvan debatin kohteena ja toisaalta on todettu (em., 2017), että tämä onkin juuri se tekijä, mikä tuo meemeille niiden sosiaalisen voiman.

Nettimeemien voidaan katsoa olevan jossain mielessä sukua sähköpostissa kiertäville humoristisille ketjukirjeille sekä poliittisille pilapiirroksille (Aro & Sarpavaara, 2007; Hokkanen, 2015). Vainikka (2016) kuitenkin katsoo, että meemihuumori eroaa edellä mainituista esimerkiksi usein niihin liittyvän satunnaisuuden sekä jopa dadaististen elementtien vuoksi. Itse katson erityisesti kuvalautakulttuurin meemeihin liittyvän erittäin paljon juuri dadaistisia elementtejä ja tulkiten sen kuvaavan esimerkiksi Yli-laudan kulttuuria erinomaisesti. Keskusteluista ilmenee usein turhautuneisuutta, merkityksettömyyden kokemusta sekä suhtautumista maailmaan järjettömänä paikkana, jota käyttäjä ei pysty mitenkään ymmärtämään ja jota sitten ilmaistaan hyvinkin satunnaisilla muodoilla ja ilmauksilla, millä voi katsoa olevan selvä yhteys dadaismiin, joka syntyi vastauksena ensimmäisen maailmansodan käsittämättömyyteen aikalaisten näkökulmasta.

Meemeistä ja sisällöistä tehdään usein tarkoituksella karuja, yksinkertaisia ja kömpelöitä. Tässä voidaan käyttää apuna internetin ruman estetiikan käsitettä (Internet Ugly Aesthetics) (Douglas, 2014). Rumuus ja kömpelyys voidaan tulkita tavanomaista so-

siaalista mediaa ja sen siistiä sekä ylitsevuotavasti ihmisten elämää silottelevia muotoja vastustavaksi (Vainikka, 2016). Näillä rakennetaan myös erottelua tavanomaisen sosiaalisen median sekä sen vaihtoehtojen välille (em., 2016). Esitän, että kömpelyyden voidaan ymmärtää liittyvän myös kuvalautojen perimmäiseen luonteeseen anonyymeina ja nopeatempoisina: monet meemit saatetaan luoda hyvinkin tilannesidonaisesti ja nopeasti johonkin tiettyyn keskusteluun ja on aivan mahdollista, että keskustelu joko poistetaan tai että se hiljentyy hyvinkin pian. Täten merkityksiä on kannattavaa pyrkiä ilmaisemaan vähällä vaivalla investoimatta suuria määriä aikaa. Anonyymeilla foorumeilla kulttuurin piirissä ansiokkaasta toiminnasta tai sisällöstä saadut palkkiot ja hyödyt ovat verrattuna niiden ulkopuoliseen elämään erittäin vaatimattomia, toisin sanoen, niillä on korkeintaan pientä sosiaalista arvoa foorumin sisällä, muttei mitään käyttövoimaa niiden ulkopuolella.

Google Trends:n mukaan meemi-hakusanan käyttö alkoi yleistymään merkittävästi vuodesta 2015 eteenpäin. Koska sana on suomalainen, voidaan tulkita kyseisen nousun liittyvän suomalaisiin. Meme-hakusana on maailmanlaajuisesti lähtenyt merkittävään nousuun 2011–2012 aikoihin. Näiden avulla voidaan hieman haarukoida meemien merkityksen kasvua sekä suomalaisessa että kansainvälisessä verkkokulttuuri-kontekstissa.

Kuvio 2. Vasemmallalla meemi-hakusanan kehitys Google Trends -palvelun mukaan. Oikealla meme hakusanan vastaava kehitys. Kielen vuoksi vasen viittaa kehitykseen suomalaisessa kontekstissa ja oikeanpuoleinen globaaliin kehitykseen. Huomattavaa, muttei kuitenkaan yllättävää on se, että Suomessa hakusanan yleistymisen on alkanut myöhemmin.

Eli aion ruveta yrittäjäksi, mulla on liikeidea ja haluaisin hieman kommenttia siitä. Olen jo rekisteröinyt toiminimen ja pääomaa löytyy itseltä joten aloitan bisnekset varmaan pian.

Eli: ihmiset käyvät paljon leffavuokraamoissa. Leffaa ei tarvitse ostaa omaksi vaan sen voi vuokrata. MUTTA: kirjat täytyy ostaa kirppikseltä tai kirjakaupasta. Aionkin siis perustaa kirjavuokraamon helsinkiin. Mieti, ei tarte maksaa vitun kallista hintaa kirjasta jolla et lukemisen jälkeen tee mitään, vaan voit vuokrata sen esim pariksi viikoksi/kuukaudeksi kohtuullista maksua vastaan! En muista että olisin kirjavuokraamoja pahemmin nähnyt.

Kommentteja, vinkkejä, kehitysideoita?

Kuvio 3. Klassikkoesimerkki ns. kopiopastasta eli tekstimuotoisesta meemistä, jota copy paste -toimintojen avulla kommentoidaan sellaisenaan erinäisissä tilanteissa. Vitsi on luonnollisesti siinä, että on

olemassa kirjastoja, joten kirjavuokraamoille ei sinänsä voi olla kysyntää. Kopiopastoilla luodaan esimerkiksi erottelua käyttäjien sisä- ja ulkokehään: ulkokehään kuuluvat eivät tunnista, että kyseessä on meemi ja vitsi, ei vakava ehdotus.

Meemejä on moneen lähtöön ja eritasoisia. Meemit yhdistetään yleensä kuvallisuuteen, mutta myös tekstit voivat olla meemejä, kuten esimerkiksi kuvalautakulttuurissa esiintyvät niin kutsutut kopiopastat, joista esimerkki jäljempänä. Meemit voivat siis esiintyä käytännössä missä tahansa formaatissa. Kopiopastalla viitataan tekstiin tai *tekstiseinään*, joka on kopioitu sellaisenaan aiemmasta sisällöstä ja keskusteluissa sitten tuotetaan siihen liittyviä uusia meemejä. Meemejä ovat yhtä lailla hellyttävät kisameemit, meemit, joiden yhteiskunnallinen ongelmallisuus on piilotettua (esim. Pepe-sammakkomeemit) kuin myös avoimen loukkaavat ja törkeät meemit. Arkisessa mielessä ihmisten voi olla hankala ymmärtää meemien ulottuvuuksia ja vaikutuksia, mikäli sattuu arjessaan olemaan tekemisissä vain ensin mainittujen kanssa.

Teoriataustana tukeudutaan myös Vainikan (2016) esittämiin keinoihin nettimeemien tulkinnassa. Vainikka esittää viittä tekijää, joita tulisi tarkastella meemejä tulkitessa: tunnerekisteriä, muotoa, kontekstia, tavoitteita ja rakennusaineita. Tunnerekisterillä viitataan siihen, millaisia tunteita meemi pyrkii herättämään. Muodolla Vainikka tarkoittaa sitä, että edustaako meemi esimerkiksi jotakin tyyppillistä meemien tyyliä. Kontekstilla tarkoitetaan esimerkiksi sitä alustaa, missä meemi esiintyy. Se on tämän tutkimuksen meemien osalta Ylilauta. Tavoitteilla tarkoitetaan tulkintaa siitä, millaisia asioita meemillä mahdollisesti pyritään saavuttamaan. Rakennusaineilla tarkoitetaan niitä osia, joista meemi koostuu.

2.5 Huumori ja sukupuoli

Meemitutkimusta tehdessä tulee ottaa huomioon myös huumoritutkimus, sillä meemit pyrkivät lähes aina luomaan huumoria tavalla tai toisella. On kuitenkin tärkeää huomata, etteivät meemit aina pyri humoristisuuteen, esimerkkinä Sad Frog -meemi (esim. Vainikka, 2016). Rachel Aroesti esittää The Guardianin artikkelissa (2019), että yleisesti milleniaalia komediaa hallitsee outous ja kummallisuus. Erityisenä syynä tähän esitetään, että kyseessä on vastaus kokemukseen siitä, ettei maailmaa voi enää ymmärtää. Kokemukseen kuuluu esimerkiksi poliittinen ja taloudellinen ennustamattomuus sekä suurten kertomusten, kuten uskontojen vaikutusvallan vähentyminen

sekä juurettomuus. (Aroesti, 2019.) Aiheesta kirjoittaa myös Mediumissa Megan Hoins (2016). Itse liittäisin tähän vielä ainakin ikaikaiset nuorison epävarmuuden sekä angstin kokemukset, jotka ovat teknologian kehityksen myötä tulleet kaikkien nähtävälle verkossa sekä saaneet siellä uusia ilmenemismuotoja. Katson, että edellä mainitun kaltainen kuvailu sopii hyvin myös kuvaamaan Ylilaudalla vallitsevaa kulttuuria sekä siten myös siellä esiintyviä meemejä

Billigin (2005) mukaan huumoritutkimuksessa on kolme keskeistä haaraa: ylemmyysteoria, inkongruenssiteoria ja huojennusteoria. Ensimmäinen näistä perustuu lyhyesti siihen, että komiikka syntyy jonkun toisen epäonnesta tai kärsimyksestä. Tästä seuraava miellyttävä ylemmyydentunne purkautuu nauruna. Toisen mukaan huumorissa keskeistä ovat elementit, joiden välillä on tavalla tai toisella yhteensopimattomuutta. Tästä esimerkkinä narratiivi, jossa narratiivi johdattelee tiettyyn suuntaan, mutta yllättääkin sitten jollakin siihen sopimattomalla elementillä. Kolmannen mukaan huumori toimii keinona lievittää epämiellyttäviä tai jännittäviä psyykkisiä tiloja. (Billig, 2005.)

Huumorin lajeja ei tässä tutkimuksessa esitellä kattavasti tai sen tarkemmin, koska esimerkiksi lajit sinänsä tai niiden väliset erot ja määrittely eivät ole keskeisiä tämän tutkimuksen kannalta. Huumorin lajeiksi katsotaan muutamia mainitakseni esimerkiksi satiiri, parodia ja antihuumori. On kuitenkin hyvä mainita, ettei huumori Ylilaudalla perustu mihinkään tiettyyn, yksittäiseen huumorin lajiin.

Ronald de Sousa (1987, 240) on huumoritutkija Jarno Hietalahden (2016, 48) mukaan ehdottanut, että jollekin vitsille naurava henkilö hyväksyy ja jakaa ne taustaoletukset ja asenteet, joita vitsiin sisältyy. Toisin sanoen, esimerkiksi seksistiselle vitsille nauravalla henkilöllä olisi tämän mukaan väistämättä häijyjä ajatuksia naisista. Hietalahti kritisoi tätä näkemystä yksinkertaistukseksi ja ehdottaakin, että huumori tulisi ymmärtää dynaamisena konseptina eli aivan keskeinen kysymys arvioitaessa huumorin eettistä oikeutusta tulisi olla se, että edistääkö vai heikentääkö huumori yksilön ja yhteisön hyvinvointia. Hietalahti esittää myös (em., 47.), ettei pelkällä sanatasoisen tarkastelulla voida tehdä päätelmiä huumorin oikeutuksesta, vaan sen ymmärtäminen vaatii aina esimerkiksi kontekstin huomioimista. Tämä on sinänsä tärkeä huomio liittyen Ylilaudan tutkimukseen, sillä siellä oleva sisältö saattaa usein viitata erilaisiin asioihin tai huumori saattaa perustua johonkin muuhun kuin mitä sanatasolta välttämättä voisi arvata. En kuitenkaan väitä, että Ylilaudalla sanatasoltaan loukkaavan sisällön merkitys useinkaan muuttuisi inhimillistä kokonaiskuvaa tai hyvinvointia palvelevaksi, vaikka esimerkiksi viestin tosiasiallinen merkitys eroaisi sanatasosta selkeästi.

Allekirjoitan kuitenkin Hietalahden näkemyksen siitä, että huumoria tulisi tarkkailla vahvemmin inhimillisen kokonaiskuvan osana, ei pelkästään sanatasolla.

Tutkimuksen suhteen on jokseenkin odotusarvoista, että aineistosta nousee esiin myös selkeästi sukupuoleen viittaavia merkityksiä, joten myös niiden analysointia varten on hyvä tukeutua aiempaan tutkimukseen. Pidän perusteltuna tukeutua ainakin seksistisen huumorin tutkimuksen traditioon, sillä esimerkiksi aiemman tutkimuksen (ks. esim. Vainikka, 2019) perusteella on selvää, että Ylilaudalla vallitsee jopa naisvihamielinen eli misogynistinen ilmapiiri. Richardson-Self (2018) on erotellut seksismin ja misogynian käsitteitä toisistaan. Seksismiin sisältyy ajatus siitä, että naiset ovat hierarkisesti alempana kuin miehet. Misogynia on seksististä, mutta siihen tulee vielä lisätä myös vihamielinen asenne. Huumoriin liittyvän teoretisoinnin tarvetta perustelen sillä, että meemit tunnustetaan yleisesti huumoria sisältäväksi viestinnän lajiksi ja sillä, että Ylilaudan keskustelukulttuuri ja ilmapiiri on *intentioiltaan* huumoriin pyrkivää. Intentioilla viitataan siihen, ettei Ylilaudalla oleva sisältö välttämättä lopputulokseltaan naurata tai vaikuta humoristiselta ihmisten enemmistön näkökulmasta, vaan pelkästään törkeältä ja loukkaavalta.

Shifmanin ja Lemishin (2010) mukaan seksistisessä huumorissa on neljä keskeistä elementtiä. Ensimmäiseksi, huumori kohdistuu usein naisiin ja nämä pyritään tekemään naurunalaisiksi. Toiseksi, tällainen naisiin kohdistuva huumori saattaa olla suoraa ja eksplisiittistä, mutta monissa tapauksissa myös implisiittistä. Implisiittisessä ilmaiseamisessa sukupuolta ei eksplikoida, vaan huumorin liittyminen sukupuoleen saatetaan ilmaista esimerkiksi sanalla ”blondi”. Kolmantena he esittävät, että seksistisessä huumorissa hyödynnetään perinteisiä stereotyppejä naisista, joita ovat ainakin tyhmyys, riippuvaisuus, epäloogisuus, nalkuttavuus ja seksuaalinen objektiivisuus. Viimeisenä he nostavat esille Richardson-Selfin (2018) tapaan, ettei huumorissa pelkästään ilmaista sitä, että naiset ja miehet eroavat toisistaan jollakin tapaa, vaan, että näiden välillä on hierarkinen suhde, jossa miehet ovat ylempänä kuin naiset. (Shifman & Lemish, 2010.)

Sukupuolentutkimuksellisen teoriataustan takia on tärkeä mainita, ettei tässä tutkimuksessa keskitytä esimerkiksi rodullisuuteen tai sukupuolen moninaisuuteen liittyviin kysymyksiin, vaan keskiössä on lähtökohtaisesti perinteisempi, annettuna otettu jaottelu miesten ja naisten välillä. Mikäli aineistosta ilmenisi jotakin, joka asettaisi kyseenalaiseksi perinteisen sukupuolijaon ottamisen annettuna, olen valmis tulkitsemaan tätä myös sukupuolen moninaisuuden kehyksessä. Lähtökohtaisesti Marin kuitenkin oletetaan naiseksi sekä biologiselta että sosiaaliselta sukupuoleltaan. Vaikka sukupuoleen liittyviä kysymyksiä ja sukupuolentutkimusta itsessään voidaan pitää

poliittisina, käsitellään muita politiikan tutkimuksen kannalta relevantteja näkökulmia seuraavassa alaluvussa.

2.6 Meemit ja politiikka

Shifman (2014, 120) esittää, että sekä meemien luonti että kuluttaminen saattaa olla itsessään poliittista, kun politiikka ymmärretään laajassa mielessä, viitaten erityisesti meemien sosiaalisesti konstruoivaan potentiaaliin. Hän (em., 120) ehdottaa, että tyyppisemmät poliittisen osallistumisen tavat, kuten puoluejäsenyydet ja äänestäminen, on laajennettu koskemaan jokapäiväistä elämää siinä mielessä, että esimerkiksi sosiaalisessa mediassa jaetaan ja esitetään poliittista huumoria, muun muassa blogien kautta. Hän esittää myös, että eksplikoidusti poliittisilla meemeillä on kolmenlaisia toisiinsa limittyviä tarkoituksia: niillä voidaan pyrkiä muokkaamaan mielipiteitä niiden välittämien viestien avulla, toiseksi ne saattavat kaventaa henkilökohtaisen ja poliittisen välillä olevaa eroa, esimerkiksi edistämällä osallistumista, aktivismia ja ruohonjuuritason toimintaa. Kolmanneksi hän esittää, että ne saattavat provosoida ja lisätä julkista keskustelua. Shifman (2014, 120.) Salazarin (2018) mukaan meemejä voidaan käyttää mielipidevaikuttamisessa tai propagandistisissa tarkoituksissa. Drakett ym. (2018) esittävät lisäksi, että internetmeemeillä on digitaalisten ja fyysisten reaali-teettien välistä kuilua yhteen kurova vaikutus. Ryan Milner nostaa väitöskirjassaan (2012) esille jokseenkin implisiittisen, mutta tärkeän huomion: meemeillä pyritään usein kommentoimaan ajankohtaisia aiheita ja tapahtumia. Milner (em.) myös toteaa Shifmanin (2014) tapaan, että meemejä voidaan käyttää myös poliittisten ajatusten levittämiseen sekä osallistumiseen poliittiseen toimintaan. Myös Vainikan (2016) mukaan meemejä käytetäänkin yhä useammin julkisen keskustelun kommentoimiseen. Heiskanen (2017) esittää, että poliittiset meemit saattavat usein myös esiintyä sellaisilla alustoilla ja konteksteissa, joita ei lähtökohtaisesti pidetä poliittisina, esimerkiksi erinäisillä huumorisivustoilla. Siten meemit saattavat tuoda poliittista keskustelua myös sellaisiin ympäristöihin, joissa sitä ei välttämättä aiemmin ole ollut.

Meemien leviämisestä on kansainvälistä tutkimusta, jossa selvisi, että 4chan ja erityisesti sen /pol/ eli poliittisesti epäkorrektin keskustelun alue on merkittävä tekijä meemien luomisessa ja levittämisessä muille alustoille ja verkkoyhteisöihin, kuten Reddiitiin ja Twitteriin. Meemien levittäminen 4chanilta on tehotonta suhteessa siellä luotujen ja syntyneiden meemien määrään. Merkittävä määrä luoduista meemeistä ei päädy jatkolevitykseen, mutta kuitenkin suuresta absoluuttisesta määrästä pienikin

osuus tarkoittaa merkittävää määrää levinneitä meemejä, kun niitä vielä lisäksi työnnetään aktiivisesti eteenpäin. Tutkimuksessa käytiin läpi 160 miljoonaa kuvaa ja siinä selvisi myös, että merkittävä määrä näistä kuvista on sellaisia, jotka joko esittävät tietyn poliitikon hyvässä valossa tai sitten pyrkivät vahingoittamaan tätä. (Zannettou ym., 2018)

Suomalaisen kuvalautakulttuurin kannalta oli mielenkiintoista, että tutkimuksessa oli mukana kaksi meemiä, joiden synnyssä ja leviämisessä on erittäin vahvat ja kiistatottomat sidonnaisuudet Suomeen, vaikka kummankin juuret ovat kansainvälisissä meemeissä. Nämä vientimeemit ovat Spurdo Spärde ja Apu Apustaja. Spurdo Spärdellä on juuret suomalaisella Kuvalaudalla jo 2000-luvulla ja se on muunnelma kansainvälisestä Pedo Bear -meemistä. Apu Apustaja on muunnelma Pepe-sammakosta. Apustaja-meemissä keskeistä on sammakon esittäminen vammaisena ja jälkeenjääneenä, mitä osoitetaan esimerkiksi sammakon huonotasoisella piirtämisellä sekä kielen väärinkirjoittamisella tiettyyn tapaan. Esitän, että Ylilaudalla on suomalaisessa kontekstissa samankaltainen asema kuin 4chanilla kansainvälisesti eli toisin sanoen Ylilauta toimii suomalaisessa kontekstissa merkittävänä meemien luonnin, jalostamisen ja leviättämisen alustana. Väitän myös, että Ylilaudalla on merkittävä rooli meemien tuonnissa kansainvälisiltä alustoilta suomalaiseen verkkokulttuuriin.

Kuvio 4. Vasemmalla Pedobear-meemi ja sen oikealla puolella siitä johdettu suomalaistaustainen Spurdo Spärde -meemin variaatio. Oikealla olevassa kuvassa vitsaillaan amerikkalaisuuteen liittyvien vapauksien, esimerkiksi aseiden omistuksen kustannuksella. Huomattavaa on puhekuplassa esiintyvä tunnusomainen tahallinen väärinkirjoittaminen.

Pidän Ylilautaa itsessään jo varsin politisoituneena aiheena, sillä ainakin valtavirtaisessa mediassa sitä on pidetty niin kutsuttuna vihasivustona tai internetin pimeänä nurkkauksena. Myös aiemmassa tutkimuksessa Ylilautaa koskien on tultu ongelmallisiin johtopäätöksiin. Ylilaudan tapauksessa manifestoituu monellakin tapaa jo pidempään jatkunut poliittinen keskustelu siitä, että mitä internetiin liittyville ongelmille, erityisesti vihapuheelle tulisi tehdä. Ymmärrän toisaalta Ylilaudan itsessään poliittisesti kantaa ottavana, sillä se pyrkii tietoisesti pitäytymään tietynlaisissa säännöissä ja sallimaan toimintakulttuurin, jota kohtaan kohdistuu muun yhteiskunnan taholta selvää painetta muutokseen. Ylilauta pyrkii brändäämään itseään julkisen keskustelun osalta erityisesti sananvapauden linnakkeena ja myös ottamaan kantaa siihen, miten sananvapaus tulisi suomalaisessa yhteiskunnassa ymmärtää. Meemeistä ja kansainvälisesti tunnetuista keskustelupalstoista on tehty erityisesti lähivuosina melko paljon tutkimusta, mutta lähisukulaisuudesta huolimatta Ylilautaa ei ole kuitenkaan täysin vertailukelpoinen esimerkiksi 4chaniin. Lisäksi voidaan pitää tarpeellisenä aiheen tutkimista suomalaisessa kontekstissa.

Ihmisten suhtautuminen Ylilautaan ja erityisesti siihen tutkimusaiheena voi olla normaalista poikkeavaa. Esimerkiksi Hillevi Vyyryläinen (59, 2019) raportoi tutkimusta tehdessään ihmisten vähättelevästä suhtautumisesta Ylilautaan tutkimusaiheena. Hän tosin huomauttaa, että olettaa ilmiön liittyvän yleisestikin tutkimuksiin, joissa on provokatiivisia aineistoja. Hänen mukaansa Ylilaudan käyttäjät on tieteentekijöiden parissa leimattu vihaisiksi nuoriksi miehiksi, joiden sanomisia ei tarvitse ottaa vakavasti. Vyyryläinen viittaa omassa tutkimuksessaan myös siihen, että Ylilaudan tai vastaavien keskustelupalstojen esiintuomat näkökulmat saatetaan julkisessa keskustelussa tuomita mitättömiksi johtuen niiden "...provosoivan ja valtakurssin sosiaalisia normeja rikkovan luonteen vuoksi". (Vyyryläinen, 2019.) Myös Vainikka mainitsee väitöskirjassaan (2020), että ihmiset ovat usein huvittuneita tai kauhistuneita Ylilautaan liittyvästä tutkimuksesta. Katson kuitenkin riittävästi perusteltuun aiheeseen kohdistuvan vähättelyn ja ylimielisen suhtautumisen lisäargumentiksi aiheen tutkimisen puolesta.

Tärkeä oletus tämän tutkimuksen taustalla on, että jokainen ihminen on jollakin tasolla altis valheille tai että riittävästi toistettuina valheet alkavat vaikuttaa ihmisen käsitykseen totuudesta. Tältä eivät näytä suojaavan edes äly tai analyttiset taipumukset. (De keersmaecker ym., 2020.) Ylilaudalla toistuvat ja kiertävät hyvin usein samat kuvat sekä teksteissä annetut merkitykset (meemit) kuukaudesta ja jopa vuodesta toiseen, riippumatta niiden totuusarvosta. Tätä voidaan pitää ongelmallisena edellä mainitun valossa. Tärkeänä teoriataustana toimiikin myös aiempi tutkimus meemien luonteesta nopeasti leviävinä, myös poliittisesti vaikuttavina tekijöinä.

Myöskään suomalaisista poliitikoista tehtyjä meemejä ei parhaan tietoni mukaan ole juurikaan tutkittu. Tämän tutkimuksen keskiössä oleva Sanna Marin oli aloittaessaan maailman nuorin istuva pääministeri sekä Suomen historian nuorin pääministeri. Marin on myös vasta kolmas naispääministeri Suomessa, minkä lisäksi on huomattava, että aiempien naispääministerien, Jäätteenmäen ja Kiviniemen hallitukset olivat varsin lyhytikäisiä. Marin on koronapandemian värittämällä pääministerikaudellaan kerennyt ottamaan selvän kannan myös moniin muihin aiheisiin. Van der Wilk (2018) on todennut, että esimerkiksi ihmisoikeuksia puolustamaan pyrkivät naiset joutuvat useammin nettihäirinnän kohteeksi. Tällaisella toiminnalla voidaan hänen mukaansa pyrkiä vaikuttamaan heidän uskottavuuteensa, mahdollisuuksiinsa vaikuttaa julkisiin mielipiteisiin sekä häivyttämään heidän statustaan. Marinin voi katsoa kuuluvan tällaiseen kategoriaan. Myös Van Santin ym. (2021) tutkimuksessa saatiin tuloksia, joiden perusteella suomalaisiin kärkinaispoliitikoihin kohdistuu runsaasti verkkohäirintää, koskien siten myös Marinia.

Mediassa Ylilautaa sekä muita kuvalautoja pidetään yleensä naisvihamielisinä alustoina. Myös aiheeseen liittyvässä aiemmassa tutkimuksessa vahvistetaan tällaista mainetta (esim. Vainikka, 2020). Ylilaudan keskusteluiden vähäisen moderoinnin ja rajoitusten vuoksi on mahdollista nähdä, mitä keskustelijat siellä ovat todella halunneet aiheeseen liittyen sanoa. Pääministerin tehtävä on Suomen poliittisen järjestelmän ytimessä, joten politiikan tutkimuksen kannalta on myös mielenkiintoista millaisia meemejä ja merkityksiä palstalla esiintyy näin merkittävän tehtävän haltijaan liittyen. Pääministeri on siis niin keskeinen henkilö suomalaisessa poliittisessa järjestelmässä, että sinänsä häneen liittyvää politiikan tutkimusta voi itsessään pitää mielekkäänä. Aiemmin viitattiin Milnerin havaintoon (2012), että meemit liittyvät usein ajankohtaisiin tapahtumiin sekä asioihin. Marinin pääministeriyttä ja sen merkityksen korostamista koronapandemian vuoksi voidaan tulkita siten, että häneen liittyvä keskustelu on jatkuvasti ajankohtaista ja siten myös Ylilaudan meemeistä löytyy todennäköisesti runsaasti häneen liittyvää kommentointia.

Lisämerkityksiä voidaan kuitenkin saada myös erinäisistä politiikan trendeistä ja muutoksista. Heikki Paloheimon (2002) mukaan pääministerin asema on vahvistunut selvästi verrattuna puolipresidentiaaliseen aikaan. Nostan tässä esille Paloheimon näkemysten kautta muutamia tähän tutkimukseen liittyviä huomioita: poliittinen johtajuus on henkilöitynyt vahvasti johtuen esimerkiksi sekä puolueiden johtamisen että äänestyskäyttäytymisen henkilöitymisestä sekä vaalikilpailun ja mediajulkisuuden henkilöitymisestä. Koska äänestäjät eivät ole yhtä puolueuskollisia, ovat puoluejohtajat ja äänestäjien näkemys heistä tärkeämpiä vaalituloksen kannalta. Puolueet näh-

dään yhä vahvemmin johtajiensa kautta ja siten näiden johtajien imagolla kansan parissa on suuri merkitys puolueille. Meemien voi katsoa liittyvän merkittävässä määrissä Marinin imagoon.

Railo (256, 2011) esittää, että poliittisen julkisuuden henkilöitymisellä on yhteys yhteiskunnan yleiseen individualisoitumiseen. Hän myös toteaa (em., 257), että poliitikoista on tullut hahmoja, jotka sopivat monenlaisiin julkisuuksiin. Hän vertaa heitä esimerkiksi urheilutähtiin, joiden kautta yleisöllä on mahdollisuus kokea merkittäviä tunteita ja kokea yhteenkuuluvuutta heidän arkikokemustensa kanssa. Poliitikoiden henkilökohtaiset elämänvalinnat saatetaan nähdä symboleina erilaisille yhteiskunnallisille aatteille tai muutoksille. Henkilökohtaista ja yksityiselämään pureutuvaa julkisuutta voidaan Railon mukaan pitää kuitenkin myös uhkana, sillä tästä johtuen mediajulkisuuden kontrolli ulottuu myös yksityiselämään ja yksityiselämästä tulee poliittista. Valinnat yksityiselämässä saattavat johtaa vallan menettämiseen. Tästä esimerkkinä voidaan nähdä Ilkka Kanervan ja Johanna Tukiaisen tapaus. Henkilökohtaisesti olen törmännyt Ylilaudalla esimerkiksi Marinin naimisiinmenon, äitiyden ja isäsuhteen politisointiin ja niiden kaikkien avulla Marinia on pyritty representoimaan huonossa valossa.

Lisämerkityksiä tutkimukselle tuo Marinin pääministerikaudelle osuva koronakriisi. Harvan pääministerin kohdalle osuu saman mittaluokan globaalia kriisiä, joten hänen liittyvän julkisuuden tutkiminen saa lisäperusteita. Marin on ollut esimerkiksi Helsingin Sanomien koronatoimiin liittyvien tyytyväisyyskyselyiden perusteella pidetty pääministeri kansalaisten keskuudessa (Liiten, 2020). Edellä mainittua voidaan tulkita lipun ympärille kerääntymisenä koronakriisin vuoksi. Lipun ympärille kerääntymisellä tarkoitetaan ilmiötä, jossa valtion hallituksen kannatus ja tuki nousevat selvästi kriisiaikoina. Ilmiö saattaa siten vähentää hallituksen toimiin kohdistuvaa kritiikkiä. Kuitenkin Ylilaudalla monet ovat kokeneet, että Marinia ja valtioneuvoston toimintaa on hehkutettu liiallisissa määrin ja siten pyrkineet luomaan eräänlaista vastajulkisuutta valtavirtaiselle medialle. Tutkimuksellisesti voidaan pitää tarpeellisena, että mielipiteitä Marinista tarkastellaan myös valtavirtaisen julkisen keskustelun ulkopuolella. Tutkimuksen tarpeellisuutta vaihtoehtoisilla areenoilla voidaan tukea esimerkiksi sillä, että esimerkiksi journalisti Angela Nagle on todennut (2017), että vuosi 2016 tulisi muistaa vuotena, jolloin valtavirtaisen tai perinteisen median ote muodollisesta politiikasta kirposi, viitaten tällä erityisesti Yhdysvaltain presidentinvaaleihin 2016.

Ylilautaa on ylipäätään tutkittu varsin vähän, vaikka kansainvälistä tutkimusta kuva-lautoista ja internet-kulttuurista onkin melko paljon. Ylilaudan käyttäjämäärät ovat

olleet kasvussa, joten myös tällä perusteella voidaan oikeuttaa Ylilaudan tutkimusta. Viitaten Ylä-Anttilan ym. (2020) tutkimustuloksiin Ylilaudan aatteellisesta ilmapiiristä ja sen kehittymisestä, voidaan Ylilautaa pitää myös ikkunan esimerkiksi äärioikeiston ja Perussuomalaisuuden tutkimukseen, kuitenkin näitä kahta rinnastamasta ja synonymisoimasta.

Knuutilan ym. (2019) mukaan poliittisen vastakkainasettelun voidaan katsoa näkyvän vahvasti sosiaalisessa mediassa. Edellä mainitun tutkimuksen keskeisenä tuloksena on se, että poliitikoihin kohdistuvien vihaviestien takana on varsin pieni määrä sosiaalisen median tilejä. Kun oletetaan, että merkittävä määrä vihamielisestä materiaalista syntyy pienemmän joukon käsissä, on sinänsä perusteltua tutkia myös Ylilautaa verkossa tapahtuvan poliittisen vaikuttamisen kannalta. Toisin sanoen esimerkiksi alustan koko ei ole keskeinen tai ainoa faktori vihamielisen materiaalin määrässä (ks. myös esim. Kettunen & Paukkeri, 2021). Aiemmin esiteltiin esimerkiksi millaisia vaikutuksia 4chanissa käytävällä keskustelulla on ollut ja täten on hyvinkin perusteltua tarkastella vastaavia alustoja myös suomalaisessa kontekstissa. Ylilaudan maine vihamielisen keskustelun paikkana antaa pontta oletukselle, että sieltä olisi lähtöisin myös vihamielistä ja järjestelmällistä vaikuttamista. Ylilauta tarjoaa mahdollisimman vähän suodatetun ikkunan siihen, mitä käyttäjät ovat halunneet sanoa, mutta minkä sanominen muualla on kiellettyä ja johtaa seuraamuksiin. Täten Ylilauta toimii areenana esimerkiksi sellaisille diskursseille tai näkökulmille, jotka ovat harvinaisempia valtavirtaisemmassa julkisuudessa, kuten uutismediassa tai sitten sellaisilla verkon keskustelupalstoilla, joilla keskustelu on vahvemmin moderoitua.

Koko valtion väkimäärän mittakaavassa pienetkin poliittiset toimijat ja entiteetit pysyvän informaatioteknologian aikakaudella huomattavasti kokoaan suurempiin vaikutuksiin. Ylilaudan voi tulkita olevan koko valtion mittakaavassa varsin mitätön instituutio, mutta jolla on kuitenkin potentiaalia tuottaa kokoaan suurempia vaikutuksia yhteiskuntaan (ks. Pizzagate, QAnon). Dunbarin (2017) mukaan internet-kulttuurin sydämet, kuten 4chan, ovat lähiaikoina saaneet haalittua itselleen poliittista, kulttuurista ja ideologista vipuvartta. Keskustelupalstat eivät toki itsessään ole toimivia subjekteja, mutta ne muodostuvat käyttäjistään ja heidän arvoistaan, mielipiteistään ja tavoitteistaan ja riittävän motivaation saadessaan suuri määrä käyttäjiä voi toimia joukkovoimana.

Politiikan tutkimuksen kannalta Ylilauta on myös selvästi julkinen tila ja sillä on sellaisia systemisiä ominaisuuksia, jotka tekevät siitä helposti saavutettavan kenelle tahansa. Sivusto esimerkiksi sijaitsee avoimessa ja julkisessa internetissä, sen käyttämi-

nen ei vaadi rekisteröitymistä tai sovellusten lataamista, minkä lisäksi sivusto on ulkoasultaan yksinkertainen ja se toimii myös mobiililaitteilla. Sivuston sisältö on siis negatiivisessa mielessä helposti saatavilla kenelle tahansa, toisin sanoen, esteitä sivuston käyttämiseen on hyvin vähän.

3 TUTKIMUSONGELMA, AINEISTO, METODI JA ETIIKKA

3.1 Tutkimusongelma

Internet kietoutuu yhä vahvemmin osaksi ihmisten jokapäiväistä elämää sekä yhteiskunnallista toimintaa. Verkon keskustelupalstoja käytetään politiikan areenoina enenevässä määrin. Meemit ovat keskeinen ja nouseva viestinnän tapa internetissä, minkä lisäksi niiden käyttö on valunut myös internetin ulkopuolelle. Meemeillä viestimistä voidaan pitää keinona vaikuttaa muiden keinojen joukossa, minkä lisäksi niiden ongelmallisuutta lisää usein niiden luonne humoristisina, minkä vuoksi niitä ei välttämättä huomioida vakavina viestintätapoina. (esim. Shifman, 2014.) Meemien tyypillinen ja yleinen esiintymismuoto on kuvamuotoinen meemi.

Suomalaisessa kontekstissa meemejä ei ole tutkittu kovinkaan paljoa, eikä varsinkaan poliittisia meemejä. Ylilautaa ei ole alustana tutkittu merkittäviä määriä, vaikka sillä on Suomen mittakaavassa merkittävä määrä käyttäjiä ja siihen on havaittu liittyvän monia viimeisen vuosikymmenen ajan puhuttaneita ilmiöitä, kuten vihapuhetta. (esim. Vainikka, 2019; Kettunen & Paukkeri, 2021). Ylilaudan tutkimusta hankaloittaa jonkin verran sen sisäpiirimäinen keskustelukulttuuri, minkä vuoksi keskustelukulttuurin tuntemuksesta saattaa olla hyötyä tutkimuksessa. Meemit ovat Ylilaudalla keskeinen keskustelukulttuurin osa ja Ylilaudan kaltaiset alustat, kuten 4chan, on todettu kansainvälisessä kontekstissa eräiksi keskeisiksi tekijöiksi internetin meemikulttuurin lähteinä. Suomalaisiin poliitikoihin on havaittu kohdistuvan merkittäviäkin määriä verkossa tapahtuvaa häirintää (esim. Knuutila ym., 2019). Kansalaisten mielipiteitä ja

poliittista ilmapiiiriä on tärkeää tarkastella myös esimerkiksi perinteisen tiedonvälityksen ja suodatuksen ulkopuolella, jotta ymmärretään myös sellaisia diskursseja, jotka eivät tällaisissa medioissa näy (esim. Häkkinen & Salasuo, 2015).

Aiemman tutkimuksen valossa vaikuttaa selvältä, että Ylilaudalla esiintyy merkittävässä määrin seksististä ja naisvihamielistä sisältöä (esim. Vainikka, 2019). Aiempia suomalaisia naispääministereitä, Anneli Jäätteenmäkeä ja Mari Kiviniemeä on käsitelty mediassa merkittävästi sukupuolensa kautta (esim. Uimonen, 2011), joten on todennäköistä, että myös Ylilaudan kaltaisessa mediassa saatetaan käsitellä naispuolista pääministeriä sukupuolensa kautta.

Edellä mainituista ongelmista johdetaan seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisia Sanna Marin -meemejä Ylilaudalla esiintyy sekä millaisia välittömiä teemoja ja viestejä niistä ilmenee?
2. Millaisia sukupuoleen liittyviä merkityksiä meemeistä nousee esille?

3.2 Aineisto

Tämän tutkimuksen aineisto on rajattu meemeihin, jotka ovat kuvamuotoisia. Kuten aiemmin todettiin, meemit voivat esiintyä monessa muussakin muodossa kuin vain kuvina. Tässä tutkimuksessa ei analysoida meemejä muissa muodoissa, sillä tutkimuksen ulottaminen myös muussa muodossa ilmeneviin meemeihin tekisi aineistosta liian laajan tämän tutkimuksen tarpeisiin.

Tutkimuksen aineistona toimivat Sanna Mariniin liittyvät kuvameemit, joita on havaittu käytettävän usein Ylilaudalla. Koska jokainen internetiä käyttävä henkilö voi potentiaalisesti kehittää uuden yksittäisen meemin muutamalla napin painalluksella, ei ole mielekasta tarkastella kaikkia mahdollisia meemejä tarkasteltavasta aiheesta, vaan pyrkiä löytämään meemejä tai teemoja, joita käytetään toistuvasti. Maantieteellisesti tutkimus pyritään siis rajaamaan Suomeen, joskin verkkoympäristössä maantieteellisistä rajoista puhumista voi pitää epätarkkana.

Mariniin liittyvää meemiaineistoa on tarkastelujakson aikana kerääntynyt runsaasti, noin sadan kuvan verran. Lisäksi tallennettiin muihin suomalaisiin poliitikoihin liittyviä meemejä satoja kappaleita. Mariniin liittyvistä meemeistä pyrittiin valitsemaan varsinaiseksi aineistoksi ja analyysiin edustavia kuvia, sillä kaikkia ei olisi ollut mahdollista analysoida tämän tutkimuksen puitteissa. Kerätyn kokonaisaineiston suuri

määrä tarkoittaa, että tämän tutkimuksen ulkopuolelle jäävä aineisto tarjoaa mahdollisuuksia myös jatkotutkimukseen, esimerkiksi määrällisin menetelmin.

Ylilaudalla on arkisto keskusteluille, sinne arkistoidaan keskusteluita vain suhteellisen poikkeuksellisissa tapauksissa. Tästä seuraa, että mikäli tällaista suhteellisen spesifiä aineistoa haluaa kerätä pidemmältä aikaväliltä, sitä täytyy pääasiallisesti kerätä lähellä aineiston syntyhetkeä tai ainakin varautua tähän. Aineistoa on siis hankala kerätä jälkikäteen siten, kuin monien keskustelut arkistoitujen foorumeiden tapauksessa. Joskus keskustelut saattavat säilyä pitkäänkin Ylilaudalla tai niitä voi löytää esimerkiksi Googlen haulla, mutta tähän ei voi luottaa, sillä myös keskusteluiden aloittajat saattavat poistaa niitä.

Kuvio 5. Esimerkki meemipohjasta, josta on tehty useita, sisällöltään selvästi eroavia versioita yhdessä keskustelussa. Meemien tekeminen onkin määrällisesti hyvin helppoa eikä jostakin aiheesta tehtyjen määrä itsessään välttämättä kerro sen suosiosta tai tyyppillisyydestä.

Merkittävä osa tutkimuksessa vastaan tulleista meemeistä on sellaisia, että ne on luotu puhtaasti jotakin keskustelulankaa varten eikä niiden käyttäminen usein jatkossa tai toisissa keskusteluissa ole kovinkaan todennäköistä. Esimerkkinä yllä olevat meemit, joissa on sininen tausta ja Marinilla puhekupla. Tällaiset meemit on luotu keskusteluissa, joissa keskustelun aloittaja on laittanut aloitusviestiin tyhjän meemipohjan, tässä tapauksessa kuvan tyhjällä puhekuplalla ja pyytänyt muita käyttäjiä tekemään kuvasta oman versionsa. Tällä voidaan selventää sitä, että miksi jostakin aiheesta tehtyjen meemikuvien määrä ei vielä itsessään ole kovinkaan hyvä mittari meemin merkityksellisyydestä.

Aineiston keräämistä ei haluttu rajata ajallisesti lyhyemmälle ajalle, koska tällöin aineistoa ei voisi esittää samalla tapaa tyypillisenä ja edustavana. Yksittäisten meemikuvien elinikä saattaa olla varsin lyhyt, joten keskeisempää on pyrkiä löytämään jatkuvuuksia meemien sisällössä, muokkaamisessa ja yhdistelyssä sekä sitomaan ne laajemmin aiempaan kontekstiin, esimerkiksi huumoriin. Meemien tutkimuksessa, erityisesti nopeatempoisten keskustelupalstojen ja politiikan kontekstissa on hankalaa puhua aineiston saturaatiosta, sillä on täysin mahdollista, että ensi viikolla sattuu jokin merkittävä poliittinen tapahtuma, joka alkaakin temaattisesti hallitsemaan Marinista tehtyjä meemejä. Yli vuoden kestäneellä seuranta-ajalla on kuitenkin saavutettu ainakin se etu, että voidaan esittää yleistettäviä päätelmiä siitä, millaisia Marin-meemit ovat olleet Ylilaudalla täysin poikkeuksellisen globaalien pandemian akuuttivaiheen aikana sekä Marinin pääministerikauden alkupuolelta. Lisäksi talteen on kerätty myös muita poliitikoita koskevaa aineistoa, josta osa on jo kadonnut internetistä ja siten sillä voi nähdä jonkinlaista arvoa tulevaisuuden kannalta, mikäli joku haluaisi tehdä tutkimusta, jossa kyseisestä aineistoista olisi hyötyä.

Johtuen Ylilaudan ja aineiston teknisestä luonteesta, tässä tutkimuksessa luotetaan tutkijan arviointikykyyn ja kokemukseen alustasta määritettäessä tärkeimpiä tai yleisimpiä Mariniin liittyviä meemejä. Suurin osa Marinin pääministerikaudella ja ennen sitä hänestä käydyistä keskusteluista on jo kadonnut kokonaan internetistä, eikä niihin siten ole mahdollista viitata tavanomaisessa mielessä. Meemeistä ja niiden merkityksistä ei myöskään ole olemassa laajaa tieteellistä traditiota, joten niihin liittyen on tukeuduttava tieteessä epätavanomaisiin keinoihin, kuten tutkijan kokemusasiantuntijuuteen sekä erinäisiin epätieteellisiin tietokantoihin, kuten kansainväliseen Knowy-ourmeme-sivustoon sekä suomalaiseen Meemi.info -sivustoon.

Meemit voidaan nähdä verkkoalustojen suhteen ylijarjaisina sekä transnationaaleina (esim. Vainikka, 2016), mutta tässä tutkimuksessa meemien tutkiminen pyritään rajaamaan Ylilaudan kontekstiin. Tutkimus rajataan pelkästään kuviin perustellen sitä verkkokulttuurin visualisoitumisella sekä kuvien nopeammalla leviämällä internetissä, johtaen niiden merkittävämpään poliittiseen potentiaaliin. Ylilauta ja sen sukuiset keskustelualustat, kuten 4chan, ovat maineeltaan nettikulttuurin sydämiä, minkä lisäksi niitä on pidetty myös netin meemitehtaina (Phillips, 2019). Kuvat yleensä sekä kuvamuotoiset meemit ovat keskeinen osa viestintää tällaisilla alustoilla. Vainikka (2016) esittää, ettei kuvameemejä ole kannattavaa pyrkiä tulkitsemaan kontekstinsa ulkopuolella, sillä ne ovat hänen mukaansa niin kontekstisidonnaisia. Olen sikäli samaa mieltä, että meemien merkitys yleensä, mutta erityisesti Ylilaudan sisä- ja ulkoryhmiin jaottelemaan pyrkivässä kulttuurissa, on erittäin kontekstisidonnaista. Tässäkin tutkimuksessa meemien merkityksiä tarkastellaan ensisijaisesti kontekstissaan eli Ylilaudan verkkokeskusteluissa, mutta pyritään kuitenkin hieman arvioimaan myös

niiden merkityksiä tämän kontekstin ulkopuolella. Merkitysten arviointia kontekstin ulkopuolella voidaan pitää mielekkäänä politiikan tutkimuksen kannalta, sillä esimerkiksi vain pienen ryhmän ymmärrettävissä olevat meemit eivät ole kovinkaan tehokkaita levittämään poliittisia viestejä. On toki huomattava meemien luonteeseen liittyen, että meemit saattavat mutatoitua erinäisistä syistä tarkoittamaan aivan erilaisia asioita kuin mitä ne ovat alun perin tarkoittaneet ja siten alun perin täysin epäpoliittisesta meemistä saattaa kuoriutua suoranaisten poliittisten meemien symboli. Esimerkkinä tällaisesta voidaan käyttää harmitonta Pepe-sammakkoa (Pepe the Frog), joka on yli kymmenen vuoden nettitaipaleensa aikana muuttunut ainakin jossakin määrin symboloimaan poliittisia merkityksiä, myös äärioikeistolaisia sellaisia.

3.3 Metodi

Kuvien tulkintaa tutkineen Marcus Banksin (2001, 11) mukaan kuvien ”lukemisessa” tulee ottaa huomioon, että niiden merkitykset ovat aina tulkinnallisia, niitä tulkitsevista henkilöstä riippuvaisia. Banks (em., 12) esittää, että kuvien tulkinnassa tulee aina huomioida myös niiden laajempi konteksti, jotta niitä voidaan ymmärtää. Hänen mukaansa (em., 11) kuvien tulkinnassa tulisi erottaa sisäinen ja ulkoinen narratiivi. Hän myös korostaa (em., 11), että kyseessä on ensisijaisesti analyttinen erottelu, sillä käytännössä kyseiset ominaisuudet ovat sidoksissa toisiinsa. Banks jatkaa, että ulkoisella narratiivilla on esimerkiksi aina vaikutusta sisäisen narratiivin luentaan. Ulkoisella narratiivilla hän viittaa maailman luonteeseen kuvan ulkopuolella, kun taas sisäisellä narratiivilla hän tarkoittaa sitä tarinaa, jota kuva itsessään kertoo. Tämän tutkimuksen eräänä erityispiirteenä edellä mainittuihin voidaan esittää se, että kuvien ulkoinenkin narratiivi on sidottu vahvasti Ylilaudan kulttuuriin ja saattaa siten liittää kuviin sellaisia merkityksiä, jotka poikkeavat Ylilaudan ulkopuolisista merkityksistä. Luonnollisestikin kuvien ulkoisessa narratiivissa suurin osa merkityksistä on sellaisia, jotka eivät edellytä Ylilaudan kulttuurin ymmärrystä.

Monitulkintaista aineistoa, kuten meemejä tutkiessa voidaan pitää tärkeänä, että analyysiin liittyy myös vahva deskriptiivinen ulottuvuus. Koska aineisto ei ole yksiselitteistä, on tärkeää aloittaa esittämällä ja määrittelemällä edes se mitä tutkija *näkee*. Mikäli tutkijan tekemää tulkintaa ei dokumentoida ja kuvailua perustella, voi analyysin edetessä olla hankala ymmärtää, että mihin jatkotulkinnat ankkuroidaan kuvassa, sillä jatkotulkinnat perustuvat aiempien tulkintojen ketjuun. Täten eräs tämän tutkimuksen metodisista valinnoista on meemien vahva kuvaileminen.

Aineiston erittelyssä ja analyysissä sovelletaan laadullista sisällönanalyysia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Laadulliselle sisällönanalyysille on tyypillistä aineistolle tehtävä koodaus. Vuoren (2021) mukaan koodauksessa on kyse siitä, että tunnustetaan ja nimetään aineiston sisällöstä nousevia elementtejä. Koodaus voi olla aineistolähtöistä, jolloin pyritään löytämään aineistosta sellaisia elementtejä, jotka kertovat tutkittavasta asiasta jotakin mielenkiintoista. Teorialähtöisessä koodauksesta erittelyä tehdään jonkin tietyn teorian tai teorioiden pohjalta (em., 2021). Sisällönanalyysissa tärkeää on myös aineiston välisten erojen ja yhtäläisyyksien esiintuonti. Vuoren (2021) mukaan laadullisessa sisällönanalyysissä keskeistä on, mitkä asiat, aiheet ja teemat ovat sellaisia, joista aineisto kertoo. Edellä mainittuja sovelletaan tähän tutkimukseen siten, että aineistoa pyritään koodaamaan erilaisiksi kategorioiksi. Lisäksi laajempi ilmiö eli Ylilaudalla esiintyvät Sanna Marin -meemit pyritään pelkistämään havainnollistaviksi esimerkeiksi, ikään kuin näytteiksi (esim. Alasuutari, 2011) varsinaisesta ilmiöstä. Aineistolähtöisyys näkyy kategorioiden erittelyssä siten, että kategoriat on luotu merkittävässä määrin sen pohjalta, mitä aineistossa on havaittu. Toisaalta tätä erittelyä ohjaa myös teoria, sillä erityisesti poliittisia ja sukupuoleen liittyviä merkityksiä pidettiin etukäteen mielenkiintoisina. Varsinaiset kategoriat eivät siis kuitenkaan tule teoriasta annettuna, joten sikäli erittely on vahvan aineistolähtöistä. Visuaalista sisällönanalyysia tutkinut Janne Seppänen esittää (2015, 144), että myös kuvien tulkinnassa sisällönanalyysin avulla on mahdollista saada tietää, miten yksittäiset representaatiot mahdollisesti asettuvat osaksi laajempaa aineistoa. Seppänen (2015, 147) esittää myös, ettei visuaalista sisällönanalyysia tehdessä suosittele monimutkaisen tutkimusasetelman luomista. Siten tässäkin tutkimuksessa useiden metodien yhdistelystä huolimatta pyritään pitämään kokonaisuus riittävän yksinkertaisena eikä esimerkiksi ottamaan metodeista käyttöön kaikkia niiden työkaluja.

Varsinaisessa analyysissä näkyy myös sekä aineistolähtöisyys että teorialähtöisyys. Teoria ohjaa aineiston analyysia esimerkiksi siten, että sieltä pyritään tulkitsemaan erityisesti poliittisia ja sukupuoleen liittyviä merkityksiä. Aineistolähtöisyys näkyy siinä, että aineistosta tulkitaan myös sellaisia merkityksiä, joita teoriatausta ei tarjoa. Teorian ei haluta kahlitsevan tulkintaa liikaa, vaan jos aineistosta nousee ilmiselvästi ja vastaansanomattomasti sellaisia merkityksiä, jotka eivät sovi teoriataustaan, niin ne pyritään nostamaan esille. Toisin sanoen sekä aineistolähtöisyys että teorialähtöisyys näkyvät sekä aineiston erittelyssä että varsinaisessa analyysissä. Myös Vuoren (2021) mukaan on tyypillistä, että molempia tapoja yhdistellään eikä käytetä vain toista.

Meemien analysoinnin keskiössä on myös netnografinen ote. Kozinets (2015) käyttää termiä netnografia (engl. netnography) etnografisesta tutkimuksesta, joka kohdistuu verkkoyhteisöihin. Costellon ym. (2017) mukaan jotkut tutkijat käyttävät rinnakkain useita erilaisia termejä liittyen tällaiseen tutkimukseen, kuten virtuaalinetnografia tai

kyberetnografia, mutta toiset pyrkivät tekemään erottelua näiden termien välille. Joka tapauksessa näyttää selvältä, ettei virtuaaliyhteisöjen etnografiselle tutkimukselle ole yhtä hallitsevaa termiä, vaan aihe on alan tutkijoidenkin kesken selkeästi avoin.

Netnografisessa tutkimuksessa tutkija voi ottaa joko aktiivisen tai passiivisen roolin (esim. Costello ym., 2017). Tässä tutkimuksessa päätettiin valita passiivinen rooli, sillä voitiin katsoa, että tutkijalla on jo valmiiksi riittävästi ohjaavaa vaikutusta tutkimukseen, esimerkiksi tulkintaan liittyen. Tutkijan aktiiviselle osallistumiselle ei myöskään nähty sellaista tarvetta, jota tutkimuksen onnistuminen olisi edellyttänyt. Passiivinen tarkkailu mahdollisti aineiston muodostumisen sellaiseksi, että se on noussut organisaation keskusteluista ja siten sen yleistettävyyttä voidaan pitää parempana, koska tutkija ei ole ohjannut aineiston luontia. Yleensäkin aineistoa oli riittävästi saatavilla eikä tutkijan tarvinnut siten esimerkiksi houkuttaa tutkittavaa yhteisöä tuottamaan lisää sisältöä. Costellon ym. (2017) mukaan netnografia soveltuu erinomaisesti esimerkiksi poliittisesti sensitiivisten tai laittomien keskusteluaiheiden tutkimiseen, sillä tällaisissa tapauksissa keskustelijat haluavat usein pysyä nimettöminä. Ylilaudan tutkimuksen voi katsoa liittyvän edellä mainitun kaltaisiin keskustelunaiheisiin, sillä sisällöt saattavat usein olla ainakin osittain joko lain harmaalla alueella tai vahvasti normeista poikkeavia, kuten loukkaavia tai poliittisesti epäkorrekkeja.

Netnografista tutkimusta voidaan tehdä hyvinkin erilaisilla aikajännteillä ja laajuuksilla. Seuranta voidaan tehdä jopa useiden vuosien ajan ja useisiin yhteisöihin liittyen tai sitten esimerkiksi selvästi lyhyemmällä aikajännteellä ja kohdistuen yhteen yhteisöön. Useimmin netnografisessa tutkimuksessa kerätään tekstidataa, mutta mikään ei estä analysoimasta esimerkiksi kuvia, videoita tai jopa värejä. Monet tutkijat saattavat soveltaa netnografisen, esimerkiksi Kozinetsin esittelemän metodin askeleita hyvinkin erilaisin tavoin ja niitä saattaa olla eri määrä kussakin tutkimuksessa. (Costello ym., 2017.) Netnografista metodia ei siis näytetä sovellettavan mitenkään erityisen järjestelmällisesti tai tiukkarajaisesti tutkijoiden piirissä. Tähän vedoten myös tässä tutkimuksessa koettiin hyväksyttäväksi olla noudattamatta mitään tiettyä, tarkkarajaisen etnografisen metodin askelmerkkejä, vaan etnografista tutkimusta tehtiin mukailen niitä tyypillisiä askelia, joita esimerkiksi Costello ym. (2017) esittelevät. Näitä ovat esimerkiksi tutkimuksen suunnittelu, sisäänmeno yhteisöön, datan kerääminen ja datan analysointi. Tässä tutkimuksessa netnografisella metodilla viitataan erityisesti virtuaalisen yhteisön tarkkailemiseen, aineiston keräämiseen tämän yhteisön parista sekä analyysin perustamista merkittävässä määrin niihin havaintoihin, joita tämän tarkkailun aikana on tehty.

Useissa tutkimuksissa yhteisöihin mennään ”sisään” vasta esimerkiksi tutkimuksen suunnittelun jälkeen (em., 2017), mutta tässä tutkimuksessa tutkija ikään kuin seurasi

jo valmiiksi kohteena olevaa yhteisöä. Tutkimuksen alkaessa huomiota yksinkertaisesti alettiin suuntaamaan aiemmasta poikkeavalla tavalla, tiettyihin asioihin eli keskusteluihin ja meemeihin poliitikoista, erityisesti Sanna Mariniin liittyviin. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen suunnitteluvaihe ei ollut ainoastaan ensimmäinen vaihe, vaan tutkimuksen aihe ikään kuin rajautui vähitellen yhä tarkemmaksi samalla, kun jo varsinaista havainnointia tehtiin. Rajautuminen tapahtui yleisistä naispoliittikko-meemeistä lopulta vain Sanna Mariniä koskeviin meemeihin.

Tähän tutkimukseen liittyen netnografialla on menetelmänä saatu ymmärrystä niistä konteksteista, jossa meemejä käytetään ja niistä merkityksistä, joita meemeihin yleensä kietoutuu näissä konteksteissa. Sanna Mariniin liittyviä keskusteluita ja meemejä seurattiin Ylilaudalla lähes puolentoista vuoden ajan, minkä voi katsoa vaikuttavan merkittävässä määrin analyysiin ja aineiston tulkintaan. Aineiston varsinaista analyysia onkin tässä tutkimuksessa hieman hankala erottaa varsinaisesta kenttätöystä ja seurannasta, koska ne vaikuttavat analyysiin niin merkittävästi.

Tutkimuksesta olisi muodostunut hyvin erilainen, mikäli Ylilauta ei olisi ollut kulttuuriltaan etukäteen tuttu eikä yhteisöön ja meemien konteksteihin olisi tutustuttu, vaan kuvat olisi vain poimittu pikaisesti ja siirrytty analysoimaan niitä. Pidempi seuranta-aika mahdollistaa myös vahvemmat päätelmät meemien yleisyydestä ja tyyppillisistä teemoista.

Voisi jopa todeta, että Ylilaudan tutkiminen tai ymmärtäminen edellyttää tietyissä mielessä netnografista otetta (ks. implisiittiset normit), sillä ilman yhteisön seuraamista pidemmän aikaa, keskusteluista jää huomaamatta paljon merkityksiä. Vainikka (2020, 75) muistuttaa, että yhteisöihin kohdistuvaan etnografiseen tutkimukseen sisältyy sellainen vaara, että tutkija päätyy liian lähelle tutkittavaa yhteisöä ja menettää tutkijalle tärkeän etäisyyden kohteeseensa, jolloin kriittisyys saattaa kärsiä. Tämä on aiheellinen huomio erityisesti tällaisessa tapauksessa, jossa tutkittava yhteisö on tutkijalle josakin määrin tuttu. Tutkimuksessa ei kuitenkaan aseteta mihinkään täysin aiemmin tutkimattomaan yhteisöön, joten analyttiset huomiot eivät jää täysin tutkijan hartaille, vaan apuna voidaan käyttää laadukasta aiempaa tutkimusta. Täten siis useamman aihetta aiemmin tutkineen henkilön tulkinta ohjaa myös tämän tutkimuksen tulkintaa ja siten tulkinnan voi katsoa edustavan useamman kuin vain yhden tutkijan näkökulmia.

3.4 Tutkimusetiikka

Pertti Alasuutarin (2005, 23) mukaan yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa on yksi eettinen erityispiirre. Tällä erityispiirteellä hän viittaa siihen, että tutkimus on toimintana ja instituutiona osa tutkittavaa todellisuutta. Vaikka luonnontieteissäkin tutkimuksilla voi olla yhteiskunnallisia seurauksia, niin hän viittaa tällä kuitenkin erityisesti siihen, että luonnontieteissä tutkimustulokset eivät välttämättä vaikuta kohteen ominaisuuksiin, kuten fysiikan lainalaisuuksiin.

Ylilaudan säännöissä lukee yksiselitteisesti, että siellä olevaa sisältöä saa käyttää vapaasti akateemisiin ja julkisiin tutkimuksiin. Käyttäjät vastaavat Ylilaudalle yleensäkin anonyymeina tai harvinaisissa tapauksissa nimimerkeillä, joten yksittäisiä käyttäjiä ei voida tunnistaa viestien tai meemien perusteella. Luvan pyytäminen tutkimusaineiston luojilta olisi Ylilaudan tapauksessa mahdotonta. Haasion Ylilautaa koskevan väitöskirjatutkimuksen tapauksessa tieto tekeillä olevasta väitöskirjasta levisi tutkimuksen kohteena olevalle keskustelualueelle ja siihen reagoitiin vaihtelevasti. Osa keskustelijoista piti tutkimusta heidän yksityisyyttään loukkaavana, kun taas osan mielestä oli hyvä asia, että heidän edustamaansa ilmiötä tutkitaan. (Haasio 2015, 107–108.)

Tämän tutkimuksen kohdalla ei voi syntyä samanlaista samanlaista ongelmaa, sillä tekeillä oleva tutkimus on monella tapaa erilainen kuin Haasion tutkimus. Tarkoitan siis sitä, että Haasion tutkimuksen kohteena oli käyttäjämäärältään suhteellisen pieni alalauta, jossa syrjäytyneet ja sosiaalisia ongelmia kokevat keskustelevat keskenään. Käyttäjien ja siten tutkimuksen kohteiden voidaan siten katsoa olevan oletusarvoisesti varsin haavoittuvassa asemassa, minkä lisäksi keskustelut olivat usein erittäin henkilökohtaisia. Tällaisen tuleminen julkisuuteen, anonyyminkin, saattoi aiheuttaa ikäviä tunteita. Kuitenkaan tässä tutkimuksessa keskiössä eivät ole käyttäjät, vaan meemit, joiden tekijöitä ei tunneta eikä niissä ole selvästi eksplikoitu mitään tekijöilleen erittäin sensitiivisiä henkilökohtaisia asioita.

Henkilökohtaisesti olen käynyt Ylilaudalla säännöllisesti vuodesta 2013 lähtien. Osallistun keskusteluihin vain muutamia kertoja vuodessa enkä myöskään kontribuoinut tämän tutkimuksen aineistoihin, joten oma osallistumiseni ei ole vaikuttanut tutkimuksen aineistoon. En myöskään tunne ketään henkilöä, joka olisi osallistunut aineiston tuottamiseen. Yleisesti ottaen voidaan ajatella, että tutkijan on mahdollista sokeutua aineistolle tällaisissa tapauksissa, mutta koska Ylilaudan tapauksessa kokemus-asiiantuntijuudesta voi katsoa olevan myös hyötyä kulttuurin tuntemuksen osalta, koen henkilökohtaisen positioni myös hyödylliseksi ja myönteiseksi tutkimuksen kannalta. Tämä asettaa minulle tietenkin normaaliakin tiukempia vaatimuksia omien

ennakkokäsitysteni arvioimiseen ja tunnistamiseen. Nostettakoon esiin, ettäkuvalautakulttuuriin liittyvän tradition mukaan laudoilla käymisestä ei tulisi puhua netin ulkopuolella ja siitä puhumista onkin pidetty tabuna, liittyen esimerkiksi siihen, että esimerkiksi Satunnaisen keskustelu on niin epänormatiivista.

Tässä tutkimuksessa tutkijan subjektiiviselle positiolle on hyödyllistä antaa enemmän liikkumavaraa ja painoarvoa, sillä keskustelut näyttäytyvät erilaisina sellaisille henkilöille, jotka tuntevat Ylilaudan keskustelukulttuuria ja diskursseja. Toisaalta on väistämätöntä, että anonyymien aineiston tapauksessa ei voida koskaan päästä varmuudella kiinni kommenttien kirjoittajien motiiveihin tai intentioihin. Kuitenkin väitän, että keskusteluista saa merkittävästi realistisemmän kuvan silloin, kun niitä tulkitaan lisäksi Ylilaudan sisäisen normiston, kulttuurin ja käytänteiden perusteella kuin tulkitsemalla kieltä ainoastaan jäykästi yleisten, normaalissa julkisessa keskustelussa vallitsevien lainalaisuuksien perusteella. Tutkimuksessa on myös jokseenkin deskriptiivinen ulottuvuus johtuen siitä, ettei aiemmin ole esitelty, millaisia meemejä suomalaisiin poliitikoihin liittyy Ylilaudalla ja siksi, ettei Ylilaudan kulttuurin ja käytänteiden tuntemista voida pitää yleistiedon piiriin kuuluvana. Lisäksi nämä merkittävä osa kulttuurista ja käytänteistä rakentuu käyttäjien muistitiedon varaan eikä siitä ole saatavilla informaatiota esimerkiksi tieteellisissä lähteissä. Tässä tutkimuksessa pyritään jonkin verran pääsemään myös aineistosta välittömästi ja intuitiivisesti ilmenevien merkitysten taakse, niihin merkityksiin, joita aineisto tyypillisesti saa kontekstissaan eli Ylilaudalla. Kyse on aina väistämättä vahvasta tulkinnallisuudesta, sillä kun anonyymi henkilö käyttää itsensä tai toisen anonyymien käyttäjän luomaa kuvaa, ei voida koskaan päästä varmuudella käsiksi niihin merkityksiin, joita kuvalla on pyritty ilmaisemaan tietyssä yhteydessä. Esimerkiksi keskustelijoiden todelliset motiivit jäävät väistämättä pimentoon. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö muiden kuin suoraan sanatasolta ilmenevien merkitysten tarkastelu olisi järkevää, sillä merkityksiä saatetaan kuitenkin tulkita yhteneväisesti tietyssä kulttuurissa ja siten nämä merkitykset saattavat myös jokseenkin vakiintua.

Tieteenteon objektiivisuuspyrkimyksiin ja objektiivisuuden mahdollisuuksiin liittyen pidän mielekkäänä viitata Kari Paloseen, joka on esittänyt (esim. 2017) erityisesti ihmistieteisiin liittyvän tulkinnan Max Weberin objektiivisuuskäsityksestä akateemisiin kiistoihin ja tieteeseen liittyen. Hänen mukaansa tiede on jatkuvaa kamppailua käsitteistä, käsityksistä ja merkityksistä. Hän kehottaa ottamaan mallia akateemisten kiistojen ymmärtämiseen ja hyväksymiseen parlamentaarisen politiikan toimintatavoista, sillä siellä kiistojen olemassaolo on hyväksytty kaikkien osapuolten toimesta. Akateemisessa maailmassa tavoiteltu kiistojen lopettaminen ei ole mahdollista, kun tulkitaan poliittis-kulttuurisia kohteita. Objektiivisuus tulisikin hänen mukaansa ymmärtää proseduraalisena reiluna pelinä ja tiede yksinkertaistettuna politiikkana, johon kiistat

väistämättä kuuluvat. Jari Eskolan ja Juha Suorannan (1998, 15) mukaan tutkimuksen objektiivisuuden voidaan katsoa syntyvän tutkijan tunnistaessa oman subjektiivisuutensa. Voidaan myös pitää tutkimuksellisesti rikastuttavana, että Ylilaudasta tehdään tutkimusta myös ikään kuin kulttuurista sisältä ulos eikä siten, että kulttuuria pyritään ymmärtämään asettumalla kulttuuriin tai aloittamaan seuraamaan sitä vasta tutkimuksenteon alkaessa.

4 SANNA MARIN -MEEMIEN ANALYYSI

Meemit ovat usein monimerkityksisiä kietoutumia, joten niitä ei ole kannattavaa tarkastella vain yhdestä näkökulmasta. Analyysissa onkin tarkoituksena myös vertailla meemejä, osoittaa niiden välisiä yhteyksiä ja eroavaisuuksia. Sanna Marin -meemeille luotiin analyttiseksi työkaluksi laadullista sisällönanalyysia mukailleen neljä kategoriaa havainnollistamaan eroja niiden keskeisimmissä merkityksissä. Kategoriat on luotu sen perusteella, että millaista suhdetta Mariniin ne edustavat. Kategorioilla on pyritty tavoittamaan Mariniin liittyvistä meemeistä keskeisimmät aiheet ja suhde Mariniin, meemien essenssi. Suurimmassa osassa meemeistä on elementtejä useammasta kuin vain yhdestä kategoriasta, joten sen vuoksi pidän kategorioita analyttisinä ja keinotekoisina. Kategoriat ovat tulkinnallisia eivätkä aivan yksiselitteisiä, kuten analyysissa pyrin myös ilmentämään. Toisaalta meemien luonteen monimerkityksisinä huomioiden yksiselitteisyyden ei ole ehkä tarpeen pyrkiäkään. Vaikka jaottelu onkin keinotekoinen, voidaan todeta, että jaottelun tekemättä jättämiseenkään ei olisi ollut hyvä tyytyä. Ilman kategorisointia meemeissä ilmenevät sävyerot saattaisivat jäädä ilmentämättä, minkä lisäksi kategoriat pakottavat tutkijan kannanottoon ja perusteleminen epäselvissä tapauksissa ja monia merkityksiä sisältävän aineiston osalta. Selkeitä kannanottoja voi pitää tutkimuksissa toivottavina tieteellisen vuoropuhelun kannalta. Analyysiosion lopussa tehdään lyhyt katsaus yhteen meemin määritelmän ulkopuolelle jäävää kuvaan, joka liittyy Sanna Mariniin ja on ymmärrettävissä poliittiseksi.

Voidaan sanoa, että myös juridisten seikkojen pohtiminen on tarpeen tutkittaessa alustaa, jolla esiintyy aiemman tutkimuksen perusteella loukkaavaa sisältöä (esim. Vainikka, 2019). Voidaan olettaa, että erityisesti kyseeseen tulee kunnianloukkausten pohdinta, kun puhutaan henkilöstä, joka toimii julkisessa tehtävässä poliittikkona.

Kunnianloukkauksen raja määritellään tietenkin vasta oikeusistuimissa, mutta varsinainen määritelmäkin antaa hieman osviittaa asian pohdintaan. Minilexin (2021) perusteella politiikassa ja julkisessa tehtävässä toimivaan henkilöön saa lähtökohtaisesti kohdistaa ankaraakin kritiikkiä, kunhan se kohdistuu poliittiseen toimintaan, eikä henkilöön. Mitä vahvemmin arvostelu irtaantuu arvosteltavan toiminnasta ja työstä kohti henkilökohtaisia ominaisuuksia, sitä todennäköisemmin se ylittää kunnianloukkauksen kynnyksen. Kunnianloukkaus voi esiintyä myös kuvallisessa muodossa ja siten myös tämän tutkimuksen aineisto kuuluu sen vaikutuspiiriin.

Yleisesti meemien tutkimuksessa saattaa tuottaa hankaluuksia luokitella niitä. Niitä voidaan luokitella lukemattomin tavoin: esimerkiksi sillä perusteella, että mistä meemistä ne ovat lähteneet liikkeelle, niiden aiheen perusteella tai sitten niiden tulkittujen intentioiden perusteella (esim. poliittiset). Esimerkiksi Bebic ja Volerevic (2018) luokittelivat tutkimansa Kroatian entiseen pääministeriin liittyvät meemit kotimaisiin poliittisiin asioihin, kotimaisiin sosiaalisiin asioihin, ulkomaisiin poliittisiin asioihin ja ulkomaisiin sosiaalisiin asioihin. Myös he esittivät tutkimuksessaan nimenomaisesti, että meemien erottelu tapahtui meemien ensisijaisen tai pääasiallisen sisällön mukaan. Toisin sanoen myös heidän tutkimuksessaan meemit sisälsivät monenlaisia merkityksiä, eikä niitä voinut siten tiukkarajaisesti laittaa mihinkään tiettyyn kategoriaan.

Bebic ja Volerevic (2018) esittävät, että meemin teleologia on tulla suosituksi ja sel-laiseksi huumorisällöksi, joka on helppo huomata sosiaalisissa verkostoissa ja jota on kuitenkin helppo levittää. Haluaisin esittää muutamia huomioita liittyen edellä mainittuun. Monien Ylilaudalla esiintyvien meemien keskeiseksi teleologiaksi ei mielestäni tule ymmärtää mahdollisimman suurta suosiota ja levitettävyyttä muihin konteksteihin, vaan kuten aiemmassakin tutkimuksessa on todettu, niiden keskeinen funktio on toimia sisäpiirihumorina sekä vartioida yhteisön rajoja. Ylilaudaltakin leviää meemejä ja kulttuuria ulkopuolelle, mutta suosituimmuuden ja levitettävyyden tavoittelu ei mielestäni tavoita kaikkien meemien essenssiä. Jos suosittuuden ja levitettävyyden tavoittelu olisi etusijalla, niin niistä todennäköisesti pyrittäisiin myös tekemään sellaisia, että ne eivät edellyttäisi pitkällistä sisäpiirihumorin tradition ymmärrystä. Olisi kuitenkin luontevaa olettaa, että poliittisten meemien tarkoituksena on saada aikaan haluttu vaikutus mahdollisimman moneen ihmiseen. Tästä seuraa, että niiden keskeinen teleologia on levitä mahdollisimman monen ihmisen nähtäväksi ja siten mahdollisesti vaikuttaa näiden näkemyksiin. Jos politiikka ja poliittiset meemit ymmärretään laajassa mielessä siten kuin Shifman (2014) on ehdottanut, niin kyseisestä määrittelystä ja meemien lähettäjiä tosiasiallisten intentioiden jäämisestä pimentoon sekä siitä, että tutkimuksen aihe koskettaa suomalaisessa kontekstissa mer-

kittävää ammattipoliitikkoo seuraisi, että jokainen meemi olisi mahdollista lukea esimerkiksi yritykseksi vaikuttaa mielipiteisiin Marinista. Tutkimuksessa ei kuitenkaan haluta tyytyä tähän, vaan pyrkii tekemään erottelua meemien välille, huolimatta siitä väistämättömästä tosiasia, että kyse on subjektiivisesta tulkinnasta. Täten meemien poliittisuutta pyritään ensisijaisesti tulkitsemaan mahdollisimman ilmiselvien viit- tausten kautta, eikä lukemalla kaikkia meemejä väkisin poliittisiksi.

Havaintojeni mukaan tyypillisiä ja usein toistuvia aiheita Sanna Mariniin liittyvissä meemeissä ovat havaintojakson aikana olleet robottius, sätkynukkeus, kykyjen epäily, EU:n velkaelvytyspaketti, salaliittoteoriat, kissameemit, seksuaalis-romanttinen ihailu sekä muut teemat/kontingentit. Meemit, joissa ei ollut selvää poliittista merki- tystä tai myönteistä latausta, jaotellaan loukkaaviin ja seksistisiin sekä hyvän maun rajoissa olevaan.

Huumorin ja vallan kannalta tutkimusaihe on sangen mielenkiintoinen ja sitäkin haas- teellisempi. Kun lähtökohdaksi otetaan, että huumorissa ei tulisi hyökätä heikom- massa asemassa olevia kohtaan, mutta paremmassa asemassa olevista vitsailu on hy- väksyttävää, ollaan tutkimusaiheen suhteen hankalassa tilanteessa. Schwartzin (2016) mukaan periaate itsessään, heikomman oikeus asettua vahvempaa vastaan yleensä sekä tehdä huumoria on vanha, vaikka termit ylös- tai alaspäin iskeminen (punch up tai punch down) ovat uusia. Marin on sekä *de jure* että *de facto* Suomen keskeisimpiin kuuluvia vallankäyttäjiä, ellei jopa keskeisin. Tästä näkökulmasta voisi tuntua impli- siittiseltä, että Marinista tehtävä huumori on hyväksyttävää. Kuitenkin huumorin var- jolla voidaan tuottaa myös vihapuhetta, minkä on jo havaittu olevan merkittävä po- liittisiin päättäjiin ja virkamiehiin vaikuttava tekijä (Knuutila, 2019). Toisaalta poliiti- koiden rankankin kritisoinnin pitäisi olla sananvapauden nojalla hyväksyttyä.

4.1 Ensisijaisesti poliittiset meemit

4.1.1 Marinin tahdottomuuteen viittaavien meemien kategoria

Yksi tärkeä Mariniin liittyvä meemien yläkategoria Ylilaudalla viittaa hänen omaan tahdottomuuteensa ja esittää hänet erinäisin tavoin pelkkänä välikappaleena tai me- taforisesti sätkynukkena. Marinin noustessa pääministeriksi monet keskustelijat Yli- laudalla näkivät, että Marin on vain sätkynukke, jota joku muu, esimerkiksi Antti Rinne ohjailee kulisseista. Mariniin viitataan usein myös robottina. Keskeistä näissä meemeissä on se, ettei Marin ole itsenäinen, harkittuun ja kriittiseen päätöksentekoon

kykenevä ihminen. Yleisesti voidaan todeta, että ainakin robottimeemeissä on huumorin kautta tuleva dehumanisoiva vire, sillä Marin pyritään esittämään epäinhimillisenä toimijana. Alla olevassa robottimeemissä robottius luodaan merkittävässä määrin Marinin ulkonäön kautta. Robottiuudella luodaan myös mielikuvaa kylmyydestä ja tunteettomuudesta. Konemaisuus kuvaa myös toimintaa, joka on tuomittu kaavamaisuuteen ja kyvyttömyyteen poiketa kaavasta, vaikka sellainen olisi perusteltua. Konemaisuus ja robottius ovat jokseenkin selkeitä rinnastuksia negatiiviseen ideologiakäsitykseen: ihminen toimii kaavamaisesti ideologian ohjaamana eikä kykene arvioimaan sitä kriittisesti tai toimimaan vastoin sitä. Tässä yhteydessä ideologioilla viitataan aatejärjestelmiin. Sandelin (2017) esittää, että arkisesti ideologisutta pidetään usein kielteisenä asiana ja poliittisia vastustajia pyritään leimaamaan esittämällä nämä ideologisina.

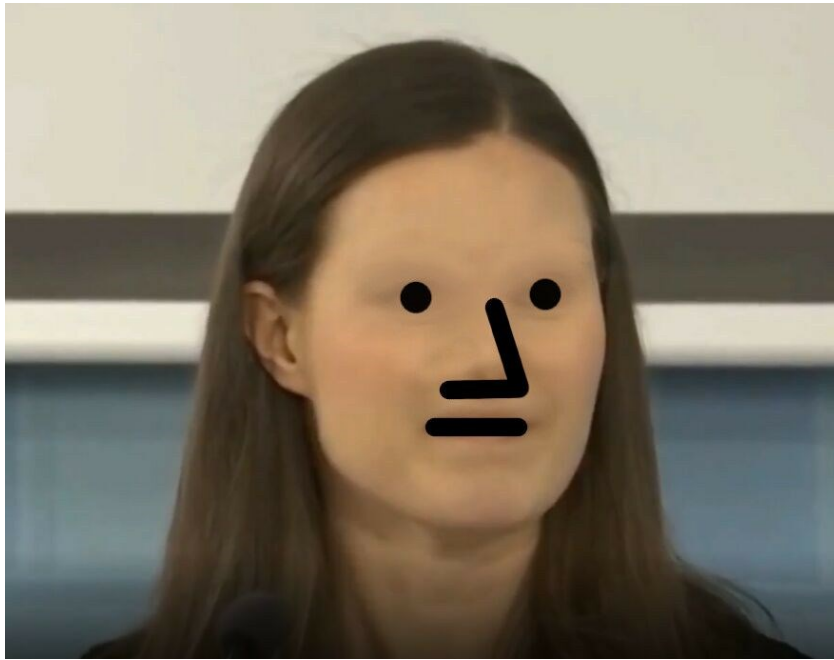
Kuvio 6. Meemi, jossa Marin on esitetty robottina. Tekstillä viitataan ohjelmointikieleen ja siten esitetään Marin ohjelmoituna toistamaan tiettyjä tekstissä esiintyviä virkkeitä. Marinin katse pyritään esittämään intensiivisenä ja tyhjänä, epäinhimillisenä.

Robottirinnastusten potentiaalille kielteisiä mielikuvia luovina antaa tukea myös oudon laakson (engl. uncanny valley) -käsite. Teorian mukaan ihmiset pitävät antropomorfisia piirteitä kammottavina, kun ne ovat erittäin lähellä aitoa ja tervettä ihmistä, mutta eroavat sellaisesta kuitenkin jonkin verran. Vaikka kuva on aidosta tilanteesta eikä muutenkaan näytä muokatulta, on meemi hyvä esimerkki siitä, kuinka yksittäisellä, sinänsä aidolla, kuvakaappauksella pyritään representoimaan ihmisiä poikkeavalla tavalla. Vaikka pelkästä kuvasta ei selviäisi, että Marin pyritään representoimaan terveestä ja tavallisesta ihmisestä poikkeavalla tavalla, antaa kuvaan liitetty

teksti ohjeet siitä, miten Marinin ilmettä tulisi tulkita. Tulkitsen robottivertausta myös siten, että symmetrisiä kasvonpiirteitä, normaalisti myönteisenä piirtenä pidettyä ja universaalia viehättävän ulkonäön osatekijää, käytetään siinä Marinaa vastaan. Vaikka meemi ottaa selkeästi kantaa poliittisesti, edustaa se kuitenkin internetin rumuutta vähintään siten, että se on luotu vain vähäistä vaivaa käyttäen lisäämällä kuvakaappaukseen tekstiä eikä esimerkiksi pyritty laadukkaalla ja hienovaraisella kuvamuokkauksella representoimaan Marinin ulkonäköä negatiivisemmin.

Esitän, että poliitikot ovat meemien kohderyhmänä haasteellisia siinä mielessä, että heistä on yleensä liikkeellä erittäin vähän epäedustavia kuvia, esimerkiksi sellaisia, joissa heillä olisi hassu tai poikkeuksellinen ilme. Kuvia pystyy aina muokkaamaan, mutta väitän, että meemeissä arvostetaan usein tilanteen autenttisuutta ja meemin sekä siinä olevan huumorin syntymistä orgaanisemmin. En kuitenkaan väitä, että tällaisia piirteet olisivat arvostetun ja hyvän meemin välttämättömiä ehtoja tai että suurin osa meemeistä perustuisi tällaiseen.

Vaikka tämä meemi sopisi hyvin myös seksististen ja loukkaavien meemien kategoriin siksi, että tässä hyökätään henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, esimerkiksi ulkonäköön ja pyritään representoimaan Marinin henkilönä tietyllä tapaa, katson kuitenkin, että meemin ensisijainen merkitys on poliittinen. Meemissä nostetaan esille päivänpoliittisia teemoja ja esitetään Marinin poliittinen toiminta ja kannanotot, esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvissä toimita tietyllä tapaa. Meemi luonnollisesti implikoi, että mainitut poliittiset toimet, kuten ilmastonmuutosta vastaan taistelemine, olisivat naurettavia ja järjettömiä. Väitteet eivät siten ole realistisia ja vakavasti otettavia poliittisia kannanottoja, vaan irrationaalisia. Meemissä viimeisenä poliittista puhetta esittävänä virkkeenä pyritään esittämään Marinin poliittinen toiminta irrationaalisena, toisin sanoen sellaisena, joka painostaa vähentämään väestönkasvua Suomessa rajallisten luonnonvarojen turvaamiseksi, mutta samaan aikaan tukemaan afrikkalaisia valtioita väestönkasvussa ilman, että siihen liittyen otetaan kantaa luonnonvarojen riittävydestä.

Kuvio 7. Kuvassa Marin on sovittu niin sanottuun NPC-meemiin

Robottius metaforana liittyy myös narratiiviin Marinista kylmänä ja tunteettona. Keskusteluissa Marinista käytettiin myös paljon muutamia tiettyjä kuvia, joissa hänen ilmeensä yhdistettiin psykoottisuuteen sekä robottimaisuuteen, tyhjyyteen ja sieluttomuuteen. Meemillä on vahva sidos niin kutsuttuun NPC-meemiin (non-playable tai non-player character), joka perustuu mielikuviltaan virtuaalipeleissä esiintyviin ennalta ohjelmoituihin hahmoihin (ks. esimerkki yläpuolella). NPC:n käsitteellä viitataan siten erityisesti sellaiseen toimijaan, joka ei kykene toimimaan muutenkin kuin kaavamaisesti, ennalta ohjelmoidusti. Meemi on saanut alkunsa 4chanissa 2018. Meemi viittasi alunperin henkilöön, joka toistelee ennaltaohjelmoidusti vasemmistolaisiksi tai liberaaleiksi katsottuja sloganeita. Tällä viitataan laumasieluisuuden narratiiviin, jossa edellä mainittujen ryhmien edustajien katsotaan edustavan irrationaalista ajattelua ja välittävän ainoastaan ajattelun ja toimien sosiaalisesta hyväksyttävyydestä, totuusarvon sijaan. Meemi on irronnut alkuperäisestä yhteydestään ja sitä käytetään nykyään myös kritisoitaessa esimerkiksi oikeistolaisiksi katsottuja ryhmiä. Meemin voidaan katsoa liittyvän politiikan polarisaatioon, kun keskustelevat ääripäät eivät kykene ymmärtämään ollenkaan toisten osapuolten ajattelun rakentumista ja perusteita ja tyytyvät siten näkemään toisen osapuolen ajattelun ohjelmoituna ja irrationaalisena. Ulkopuolelta tarkastellessa meemi vangitseekin hyvin mielikuvan poliittisesta polarisaatiosta, jossa kaksi eri tahoja toistelee omista pote-roistaan täysin kaavamaisesti omia poliittisia näkemyksiään ilman, että saavat min-käänlaista yhteyttä toisiinsa. DiMaggio ym. (1996) ovat määritelleet poliittisen polari-saation sekä asiointilana että prosessina ja siten tilanteena, jossa johonkin asiaan liit-tyen on vastakkainasettelua, että tämän vastakkainasettelun etenemisenä, osapuolten

yhä jatkuvana erkanemisena. Esitän, että kun eri mieltä olevat tuntuvat elävän täysin erilaisessa todellisuudessa, heidän ajatteluaan aletaan lähestymään vahvemmin huumorin keinoin, koska sitä ei voida vakavasti ottaen ymmärtää suhteessa omaan maailmankatsomukseen. Toisen osapuolen ajattelu ei enää yksinkertaisesti sovi omaan todellisuuteen. Meemissä on glokaaleja piirteitä sikäli, että NPC- ja tahdottomuusdiskurssi kuuluu kuvalautojen kulttuuriin transnationaalisti. Vainikka (2016) tarkoittaa meemien glokaaliudella sitä, että meemissä on sekä paikallisesti ymmärrettäviä että transnationaaleja piirteitä. Kuitenkin Marin saattaa olla monille ulkomaalaisille vieras hahmo, minkä lisäksi NPC-meemin kohdalla on vaikea hahmottaa kenestä on kyse, koska kasvot on alistettu itse meemin keskeisille tunnuspiirteille.

Tunnerekisteriltään meemit pyrkivät ilmaisemaan ainakin turhautuneisuutta. Meemi rakentuu Marinista otetusta kuvakkaappauksesta sekä siihen lisätystä tekstistä. Kontekstin suhteen erityisesti NPC-viittaus voi olla hankala ymmärtää valtavirtaisessa nettikulttuurissa. Robottimetafora voi olla helpompi ymmärtää, mikäli tunnistaa tekstin viittaukseksi ohjelmointikieleen. Meemien tavoitteena on esittää Marin sekä henkilönä että poliitikkona negatiivisessa valossa. Arkihavaintona voidaan lisätä, että samanlaisia metaforia on havaittu myös muilla netin keskustelupalstoilla.

4.1.2 EU:n elvytyspaketti

Yksittäisistä Mariniin liittyvistä meemien päivänpoliittisista teemoista yleisimpänä pidän EU:n elvytyspakettia ja siihen kohdistuvaa kritiikkiä ja neuvotteluiden tulosta onkin epäilemättä henkilöity Mariniin myös muualla sosiaalisessa mediassa. Meemissä neuvottelutulos henkilöidään vahvasti Mariniin ja neuvottelut ja niiden tulos on pelkistetty tiettyyn euromääräiseen summaan, minkä katsotaan jäävän Suomen nettotappioksi elvytyspaketissa. Meemin sävy on ilman muuta kielteinen ja sen keskeisin merkitys on se, että Suomi häviää miljardeissa laskettavan määrän rahaa puhtaasti Marinin takia. Yhdessä näistä viitataan Ylilaudallakin hyvin yleiseen ja monikäyttöiseen klassikkomeemiin, jossa "Haluatko miljonääriksi?" -pelissä kilpailijan voittosummaksi jää nolla euroa. Nollille jäämistä voidaan pitää poikkeuksellisena, sillä kilpailun ensimmäiset kysymykset ovat usein varsin yleistietoon perustuvia. Täten meemin alkuperäistilannetta pidetään Ylilaudalla jokseenkin hävettävänä tai nöyryyttävänä. Meemistä on tehty vähintään kymmeniä variaatioita.

Kuvio 8. Marin muokattuna "Haluatko miljonääriksi?" -kilpailijan paikalle. Voittosumma viittaa esitykseen Suomen nettotappiosta liittyen EU:n elvytyspakettiin.

Meemissä esiintyy selvänä se kokemus, että yksi ihminen on vastuussa miljardien taloudellisesta tappiosta. Vertaamista tietokilpailuun tai peliin voi tulkita siten, että meemin mukaan Marin ei ole suhtautunut neuvotteluihin riittävällä vakavuudella, toiminut vastuullisesti ja varjellut Suomen etua, kuten häneltä odotettaisiin roolissaan. Kuitenkin meemi edustaa mielestäni hyvän maun mukaista poliittista satiiria ja koen, että yhtä piikittelyä, mutta yleisesti hyväksyttyä poliittista satiiria esiintyy esimerkiksi perinteisemmissä pilakuvissa. Voidaan ajatella, että yksinkertaisen kausaalisuhteen vetäminen Marinin ja Suomen elvytyspakettiosuuden välille on epärealistista ja yksinkertaistavaa, mutta toisaalta perinteisissä pilakuvissakin pyritään usein kärjistämään tosiasioita. Seksistisen huumorin traditioon liittyen kuvaa voi tulkita esimerkiksi siten, että kuvassa Marin ilmeensä ja meemin tietokilpailukontekstin perusteella ikään kuin vahingossa ja omaksi yllätykseksensä on hävinnyt miljardeja euroja suomalaisten rahaa. Täten Marin ei ikään kuin ole tiennyt mitä on tekemässä, minkä voi ymmärtää tyypillisenä älyllisenä vähättelynä.

Meemi rakentuu Marinista otetusta kuvakaappauksesta sekä kuvakaappauksesta "Haluatko miljonääriksi?" -ohjelmasta sekä siihen tehdyistä muokkauksista. Tunne- rekisterin suhteen meemi pyrkii ilmaisemaan, kuinka Marin itsekin näyttää hieman hämmästyneeltä ja yllättyneeltä siitä, että Suomi häviää suuren määrän rahaa. Meemissä on havaittavissa myös pettymystä ja ärtymystä, joskin huumorin kautta ilmaisuna ilman suurta aggressiivisuutta. Myös nöyryytyksen voi ajatella kuuluvan meemin.

4.1.3 Marin ja mediakritiikki

Ylilaudankeskusteluilmapiirin mukaan Marina on hehkutettu merkittävästi valtavirtaisessa perinteisessä mediassa ja annettu hänelle tarpeetonta huomiota sekä huomiota vääristä syistä, esimerkiksi pelkästään ikänsä, sukupuolensa ja ulkonäkönsä perusteella. Ottamatta kantaa näiden väitteiden totuusarvoon sinänsä, voi tällaisessa Ylilaudalla esiintyvässä toiminnassa nähdä jatkumon meemeissä tapahtuvalle suuren näkyvyyden ja brändäämisen sekä sosiaalisen median julkisuuskulttuurin kritiikille (esim. Vainikka, 2016). Esitän, että samaan aikaan Marinille annetaan Ylilaudalla huomiota samoista syistä, joista monet käyttäjät kritisoivat näitä valtamedioita eli toisin sanoen, sukupuolen perusteella. Tämä osoittaa toisaalta Ylilaudan ristiriitaista luonnetta ja näkökulmien moninaisuutta. Perintiseisen uutismedian puheenaiheet, tai tarkemmin median koettu tapa käsitellä näitä puheenaiheita, on yleisesti Ylilaudalla käytävän keskustelun hampaissa, minkä voi katsoa vaikuttavan myös keskusteluun Marinista. Ylilaudan keskusteluista välittyy usein vaikutelma, että valtakunnallisten päämedioiden, esimerkiksi Helsingin Sanomien katsotaan usein olevan tarpeettoman puolueellisia esimerkiksi ja erityisesti maahanmuuttoa, sukupuolta ja seksuaalivähemmistöjä koskevissa uutisoinneissa. Tälle voi esittää tukea myös esimerkiksi Ylä-Anttilan ym. (2020) havainnoista Ylilaudan aatteellisesta ilmapiiristä.

Kuvio 9. Marin Time-lehden kannessa. Kuvaan on lisätty loukkaavaa tekstiä liittyen siihen, että Marinin koetaan henkilökohtaisesti aiheuttaneen miljardien eurojen tappiot Suomelle liittyen EU:n elvytyspakettiin.

Loukkaavuuden suhteen meemi "Haluatko miljonääriksi?" -kontekstissa on sävyllään selvästi vähemmän vihainen, ilkeä ja törkeä, kun verrataan sitä esimerkiksi meemiin Time-lehden kannesta, johon on liitetty tekstiä. Tekstissä esitetään samaan tapaan kuin edellisessä, että Marin on henkilökohtaisesti vastuussa siitä, että Suomi menettää elvytyspaketissa nettomääräisenä suuren summan rahaa. Sanoman poliittisuudesta huolimatta "Haluatko miljonääriksi?" -meemissä huumori syntyy keskeisesti

liittyen aiempiin meemeihin kyseisessä kontekstissa ja vaikka siihen sisältyykin henkilökohtaista kritiikkiä, niin sen voi vielä tulkita selvemmin Marinin poliittiseen toimintaan kohdistuvana hyväksyttävänä kritiikkinä ja satiirina. Time-lehteen liittyvässä meemissä on vielä selkeämpi poliittinen intentio, sillä siinä pyritään osoittamaan meemin tulkitsijalle myös, kuinka se vaikuttaa negatiivisesti suoraan myös hänen henkilökohtaisesti. Sukuelimen hinnoittelemisella voi ymmärtää viittauksena maksulliseen seksiin, mistä voi lukea esiin pyrkimyksen huumorin luomiseen viittauksella tällaiseen seksiin ja siihen, että sen hinta voisi olla miljardeissa. Sitä voi pitää inkongruenttina. Voidaan todeta, että sukuelimen hinnoittelulla ja viittauksella maksulliseen seksiin Marinaa myös pyritään halventamaan.

Sitä voidaan myös lukea siten, että Marin henkilönä esitetään sukuelimenään ja redusoidaan siihen. Tällaisella redusoinnilla ja yksinkertaistuksella voidaan viitata siihen, että Marin on henkilönä esimerkiksi yksinkertainen ja epäkompetentti, mikä on koitunut Suomelle erittäin kalliiksi. Naiseuden redusointi sukuelimeksi ja implikointi, että sillä on kausaalisuhte negatiivisiin tapahtumiin, sopii hyvin seksistisen huumorin traditioon. Meemiä voi tulkita myös misogynistisena, sillä meemi ilmaisee aggressiivisuutta, joka kohdistuu selkeästi naiseuteen.

Meemi onkin tunnerekisteriltään tämän tutkimuksen aggressiivisin. Ärtymys ja suuttumus näkyvät meemissä selkeästi. Meemi on rakennusaineiltaan yksinkertainen: Time-lehden kansi, johon on lisätty tekstiä. Meemi on ymmärrettävissä suhteellisesti helposti myös Ylilaudan ulkopuolella, mutta konteksti rajautuu Suomeen, erityisesti kielen ja meemin aiheen vuoksi. Meemillä pyritään kritisoimaan Suomen neuvottelutulosta EU:n elvytyspakettiin ja henkilöimään se Mariniin sekä esittämään asia jokaiselle suomalaiselle merkityksellisenä. Meemillä pyritään kuitenkin myös jonkinlaiseen huumoriin, joka kuitenkin vaikuttaa erittäin passiivis-aggressiiviselta. Meemin voi kokea ilmaisevan myös nöyryytystä.

Vaikka tähän poliittiseenkin kategoriaan asetetuissa meemeissä keskeisiä merkityksiä ovat loukkaavuus ja seksistisyys, on meemit asetettu tähän kategoriaan, koska selvät poliittiset merkitykset ja intentiot voidaan katsoa meemin luonteelle ensisijaisiksi, mikäli meemissä ilmenee niitä paljon. Tämä on tietenkin valinta, mutta esitän perusteluiksi sitä, että Marin ymmärretään todennäköisesti ensisijaisesti julkisen, työrooliinsa kautta ja siten ensisijaisesti poliitikoksi. Täten on kohtuullista olettaa, että hänen kohdistuva kritiikki liittyy ensisijaisesti hänen julkiseen rooliinsa, myös henkilön kautta hyökätessä, ellei meemistä sitten selvästi ilmene toisin.

Seuraavaksi käsitellään kahta kuvaa, joista toinen on kuvakaappaus alkuperäisestä uutisotsikosta ja toinen siitä muokattu meemiversio. Alkuperäinen uutinen liittyy tilanteeseen, jossa Marin on pitämässä puhetta YK:n päämajassa naistenpäivän tapah- tumassa ja tilaisuuden juontaja Sade Baderinwa toteaa haastattelun mukaan pitävänsä Marinia legendana, sillä tämä on maailman nuorin pääministeri (Rosvall, 2020).

Sanna Marin sai YK:ssa raikuvat aplodit – ”Hän on jo legenda”

Pääministeri Sanna Marin puhui perjantaina YK:n päämajassa New Yorkissa.

Sanna Marin sai YK:ssa raikuvat aplodit – ”Hänellä on pillu!”

Kuvio 10. Vasemmalla uutisesta otettu kuvakaappaus, oikealla uutisesta tehty meemi, jossa kuvana on kuvakaappaus videosta.

Meemissä Marin pyritään redusoimaan sukuelimekseen ja esittämään tämä hänen ai- noana vahvuutenaan. Tällä redusoinnilla myös naiseus pelkistetään sukuelimeen. Yleensäkin redusoinnilla johonkin ”ansioon” tai ominaisuuteen, johon henkilö ei voi vaikuttaa, pyritään representoimaan henkilön omaa ansioituneisuutta vieläkin mini- maalisempana. Toisin sanoen, mikäli henkilön kaikki vahvuudet ovat sellaisia, joihin tämä ei ole voinut vaikuttaa, ei tällä ole mitään aitoja, itse ansaittuja varsinaisia ansi- oita. Tällä myös implikoidaan, että arvostusta saadakseen henkilöllä tulee olla ansi- oita, jotka perustuvat omaan toimintaan. Näitä Marinilla ei meemin mukaan ole.

Myös perinteisestä uutismediasta on kuulunut soraääniä, joilla on yhteyksiä myös tä- hän meemiin. Esimerkiksi Sanna Ukkola väittää kolumnissaan (2020), että media pal- voo Marinia ja että Marin käyttää tietoisesti hyväkseen sukupuoltaan, ikäänsä ja ul- konäköään, esimerkiksi kääntämään huomion pois hänelle hankalista poliittisista ti- lanteista. Vaikka tässä tutkimuksessa ei ole tarkoitus tarkastella sitä, että miten perin- teinen media yleensä esittää Marinin ja että käyttääkö hän tarkoituksellisesti imago-

aan hyväkseen, niin voi olla kuitenkin paikallaan todeta sivuhuomiona, että viehättävällä ulkonäöllä saattaa olla vaikutusta politiikassa menestymiseen. Ainakin Berggrenin ym. (2010) mukaan viehättävällä ulkonäöllä on selkeä vaikutus vaaleissa menestymiseen sekä miesten että naisten osalta.

Voidaan sanoa, että YK on globaalistikin merkittävä poliittinen areena ja sen julkisuudessa menestymistä voidaan pitää tavoiteltavana. Vaikka Marin on ammattipoliitikko ja pääministeri, voitiin erityisesti vielä 2020 keväällä hänen poliittisia meriittejään pitää varsin vaatimattomina. Hän on esimerkiksi vasta toisen kauden kansanedustaja eikä taustalla ollut useiden vuosien ministerikokemuksia. Siten hänen suosiotaan ja tunnettuuttaan tärkeällä kansainvälisen politiikan areenalla voi pitää melkoisena saavutuksena. Tarkennettakoon, etten kuitenkaan tarkoita, että pääministeriyden tulisi edellyttää laajempia meriittejä tai että olisi tavatonta, ettei pääministerillä ole taustallaan pitkää poliittista uraa. Lähimpänä esimerkkinä Juha Sipilä.

Meemi on selvää kritiikkiä valtavirtaisen median tavalle käsitellä jotakin aihetta, tässä tapauksessa Sanna Marinia. Legendalla viitataan tässä yhteydessä ainakin poikkeukselliseen, ikuiseen ihailuun. ”Jo”-sanalla viitataan ainakin Marinin nuoreen ikään ja toistaiseksi lyhyeen pääministerikauteen ja poliittiseen uraan. Raikuvilla aplodeilla viitataan siihen, ettei Marin ole suosittu vain pienessä joukossa. Yleisestikin pienen maan pääministerin saamaa huomiota ja suurta arvostusta voidaan pitää jokseenkin poikkeuksellisenä tilanteena, toisin sanoen, Marinilla on sellaisia ominaisuuksia, jotka tekevät hänestä poikkeuksellisen suosittu ja/ tai hän on toiminut poikkeuksellisen onnistuneesti. Pidän meemiä ensisijaisesti mediakritiikkinä, jonka aiheena on Marinin esittämisen tapa mediassa. Toisaalta siinä kritisoidaan myös Marinin yleiseksi ja laajaksi koettua arvostusta poliitikkona. Koska meemissä kritisoidaan sitä, miten Marin esitetään mediassa, tulkitsem sen sisältävän myös implikaatioita siitä, miten Marin pitäisi esittää mediassa. Tulkitsem, että Marinin pitäisi meemin perusteella esittää vähintäänkin vähemmän myönteisessä valossa tai että Marinin esittämislle myönteisessä valossa ei ole perusteita.

Meemissä esitetään naispoliitikon mediajulkisuus nurinkurisena verrattuna esimerkiksi sukupuolentutkimuksessa saatuihin tutkimustuloksiin. Aiemmissa sukupuoleen liittyvissä poliitikoiden mediatutkimuksessa (Esim. Railo, 2011) on tultu siihen tulokseen, että mediajulkisuudessa naiseus on poliitikolle heikkous, kun taas kuvan esittämässä kritiikissä kokemus on, että mediajulkisuudessa naiseus on poliitikolle vahvuus. Tällainen edun saaminen sukupuolen vuoksi koetaan meemissä epäoikeudenmukaiseksi. Pohdin, että naispoliitikoiden käsittelyssä mediassa on saattanut tapahtua muutoksia sitten edellisen naispääministerin. On mahdollista ja jopa todennäköistä, että yhteiskunnassa ja politiikassa on tapahtunut kehitystä siihen suuntaan,

että naiseus hyväksytään yhä paremmin politiikassa eikä myöskään perinteinen media käsittele naispoliitikoita yhtä seksistisesti, kuten esimerkiksi vielä Mari Kiviniemen pääministerikaudella (kts. MTV3, 2010). En kuitenkaan esitä, että naispoliitikoita ei edelleenkin käsiteltäisi sukupuolensa kautta tai että aiempien tutkimusten selitysvaima olisi tyystin kadonnut, vaan spekuloin, että se on saattanut heikentyä. Median seksismiä ja sen vaikutuksia ei kuitenkaan tulisi vähöksyäkään ja esimerkiksi Haraldsson ja Wängnerud (2019) ovat pyrkineet maailmanlaajuisessa tutkimuksessaan osoittamaan, että median seksistisyydellä on yhteys naisten ehdokashalukkuuden parlamenttivaaleissa. Toisin sanoen, mitä seksistisempi media maassa on, sitä vähemmän halukkaita naiset ovat osallistumaan politiikkaan. Tutkimuksessa näiden välille löydettiin yhteys, mutta kontrollimuuttujista huolimatta myös tutkijat itse nostavat esille, että kausaalisten johtopäätösten tekemisessä tulisi olla asian suhteen varovainen.

Meemissä esiintyy tunnerekisterin suhteen negatiivisia tunteita, ainakin ärtymystä, pettymystä ja kateutta. Rakennusaineiltaan meemi on yksinkertainen: kuvakaappaus verkkouutisesta sekä siihen muokattua tekstiä. Kontekstin suhteen meemi voi olla intuitiivisesti ymmärrettävissä myös Ylilaudan ulkopuolella, joskin se edellyttää todennäköistä ennakkoymmärrystä diskurssista, jossa Marinin oletetaan olevan median suosiossa sukupuolensa vuoksi. Meemin tavoitteena on tuottaa huumoria sekä kritisoida koettua Marinin mediarepresentaatiota, eli samalla myös esittää, ettei Marin ole ansainnut arvostusta.

4.1.4 Salaliittoteoriat

Kuvio 11. Sanna Marin ja Maailman talousfoorumin johtaja Klaus Schwab esitettynä Star Wars -scifi-sarjan antagonisteina. Kuvassa heidät liitetään The Great Reset -salaliittoteoriaan.

Tässä meemissä Sanna Marin on esitetty kuvitteellisen Star Wars -sarjan Darth Vader -hahmona, joka palvelee keisaria, jonka paikalle on meemissä laitettu Klaus Schwab, Maailman talousfoorumin (WEF) hallituksen puheenjohtaja. Hahmot ovat kyseisessä scifi-sarjassa antagonisteja, jotka pyrkivät hallitsemaan koko universumia. The Great Resetillä kuvataan talousfoorumin visiota yhteiskuntien ja talouden uudelleen rakentamisesta koronapandemian jälkeen. Tavoitteena on luoda kaiken kaikkiaan kestävämmät perustukset yhteiskunnille ja taloudelle. Suunnitelma on synnyttänyt erinäisiä salaliittoteorioita, joiden keskiössä näyttää olevan oletus siitä, että koronapandemia on maailmanlaajuisen eliitin suunnittelema huijaus, josta he itse hyötyvät. Aihe liittyy useisiin muihin hajanaisiin salaliittoteorioihin, eikä aihetta ole laajuutensa vuoksi kannattavaa alkaa tarkemmin käsittelemään tässä. Tämä kyseinen meemi ja sen idea on syntynyt kuvista, joissa Marin on kuvattu yhdessä Schwabin kanssa vuoden 2020 talousfoorumin aikana, tavallisissa kuvissa, joissa Marin kuitenkin vaikuttaa iloiselta. Keskeistä on ajatus siitä, että Maailman talousfoorumin johtajaan henkilöityvät ajatukset globaalista eliitistä, joka salassa suunnittelee ja toteuttaa omia etujaan ajavia toimia. Marinin kannalta keskeistä on ajatus siitä, että hän toimii globaalien eliitin kätyrinä joko tarkoituksella tai naiiviuttaan. Meemillä on yhteys myös EU:n elvy-

tyspakettiin liittyviin meemeihin, oletuksella siitä, neuvotteluiden tulos koetaan Suomen kannalta niin huonoksi, että taustalla täytyy olla Marinin henkilökohtaisiakin intressejä.

Meemin rakennusaineita ovat siis elementit Star Warsista, Schwabin ja Marinin kasvokuvat sekä lisätyt tekstuaaliset muokkaukset. Meemi ei edusta mitään vakiintunutta tyyliä. Tunnerekisterin suhteen kuvan voi ajatella edustavan pelkoa, ovathan meemin alkuperäiset hahmot universumin valloittamiseen ja hallintaan pyrkiviä antagonisteja. Toisaalta meemi on kuitenkin huumoriin liittyviä tunteita herättävä, esimerkiksi rinnastuksillaan kuvitteelliseen, lasten ja nuorten suosimaan scifi-maailmaan. Meemi ei edusta mitään vakiintunutta meemityyliä, mutta edustaa kuitenkin maailmalla yleistä salaliittoteoriameemien kategoriaa. Lopuksi voidaan huomauttaa, että meemin voi tulkita myös parodioivan The Great Reset -salaliittoteoriaa tai siihen liittyviä teorioiden kimppuja.

4.2 Ensisijaisesti seksistiset ja loukkaavat meemit

4.2.1 Marin, huorittelu ja Loirin käsi

Kuvio 12. Ylhäällä vasemmalla alkuperäinen kuva, oikealla abstrakti meemi ja alhaalla Mariniin yhdistettynä.

Yllä olevan meemin voi katsoa lähteneen liikkeelle intertekstuaalisesta viittauksesta 2002 ilmestyneeseen *Pahat pojat* -elokuvaan, jossa Vesa-Matti Loiri näyttelee huorittelevaa Joukoa. Huorittelulla ja naisten kutsumisella huoriksi on ylipäänsäkin ollut vahva traditio kuvalautakulttuurissa, myös 4chanilla. Huoralla on käsitteenä internet-

kulttuurissa pitkä historia, erityisesti käsitteiden jälkiliitteenä ja sitä käytetään monissa muissakin yhteyksissä kuin suoranaisesti naiseen viittaamalla, mistä esimerkkinä käsite karmahuora. Termillä viitataan toimintaan, jossa verkkoalustan käyttäjä pyrkii keräämään karmaa eli verkkoalustan kontekstissa eräänlaisia sosiaalisia pisteitä itsetarkoituksellisesti, esimerkiksi jakamalla sisältöä, jonka tietää saavan vain positiivisen vastaanoton (Know Your Meme, 2021). Vasemmalla ylhäällä olevaa kuvaa Loirista alettiin käyttää sellaisten viestien yhteydessä, jotka sisälsivät huorittelua, jolloin kuva meemiytyi merkitykseltään sellaiseksi, että Loiri tuomitsee kättä heilauttamalla jonkun henkilön tai asian huoramaiseksi, vaikka kuvassa itsessään ei alun perin ollut tekstiä tai mitään huoritteluun viittaavaa. Loiriin on myös aiemmin liitetty kuvia, jotka liittyvät huoritteluun.

Myös Loirilla itsessään on ollut Ylilaudan traditiossa meemimäinen asema yleisenä antiseksisymbolina. Tulkitsen, että Loirissa on tyypillisen käyttäjäkunnan mielestä jotakin sellaista mikä ei miellytä heitä, ehkäpä mieheys, iäkkyys ja epämiellyttäväksi tai karskiksi koettu ulkonäkö. Koska sekä Loirilla että huorittelulla oli erillisinä meemienä lautakulttuurissa jo valmiiksi vakaa asema, myös meemillä oli paljon käyttövoimaa ja -kohteita. Kyseinen yhdistelmä alkoi saamaan yhä abstraktimpia piirteitä, keskeisinä tunnistettavina piirteinään viininpunainen hiha, kämmenen väri ja tumma tausta. Loirin kättä alettiin myös liittää muihin, esimerkiksi populaarikulttuurista peräisin oleviin kuviin. Versioita tästä meemistä on tehty vähintäänkin kymmeniä erilaisia. Tämä on siis hyvä esimerkki meemitraditioiden kehittymisestä ja merkitysten kietoutumisesta sellaisiin kuviin, joilla ei valtavirrassa ole yhteyttä siihen, mitä merkityksiä ne saavat tietystä alakulttuurissa tai sisäryhmässä. Toki Loirilla ja huorittelulla on esimerkiksi Pahat pojat -elokuvan kautta yhteys valtavirran populaarikulttuuriin. On myös tärkeää huomata meemin keskeinen perusmerkitys, joka on, että subjekti, johon meemi tai käsi on liitetty, tuomitsee jonkun huoraksi tai jonkin asian huoruutta edustavaksi. Käsi liitetäänkin hyvin usein johonkin miespuoliseen subjektiin. Täten tässä tyypillisimmässä merkityksessä, irrallaan siihen liitetystä tekstikomenteista, meemiä tulisi lukea niin, että Marin tuomitsee huoruuden. Lisäksi Marinin esittäminen huorana on suhteessa käsitteen yleiseen merkitykseen erittäin ristiriitaista, sillä ainakaan julkisuudessa ei ole esiintynyt mitään sellaisia indikaattoreita, jotka antaisivat pontta Marinin yhdistämiselle tällaiseen käsitteeseen. On kuitenkin selvää, että huoruutta ja huorittelua ei käytetä Ylilaudalla useinkaan siinä merkityksessä, missä niitä käytetään normaalisti, vaan esimerkiksi yleisenä jälkiliitteenä kuvattaessa asioita, jotka eivät välttämättä liity naiseen tai sukupuoleen tai sitten esimerkiksi yleisterminä naiselle. Meemin voisi sijoittaa myös Marinin suhteen kontingenttien meemien kategoriaan juuri siksi, että meemejä on tehty niin paljon aivan muihinkin aiheisiin liittyen.

Loirin käsi -meemistä on tehty vähintään kymmeniä variaatioita, hyvinkin toisistaan eroavissa konteksteissa, joten toisin sanoen, kyseisen meemin käyttäminen ja uusien variaatioiden tekeminen on ollut Ylilaudalla itseisarvoista ainakin jonkin aikaa. Siten voitaisiin myös tulkita, että meemi on sovitettu kyseiseen kuvaan vain siksi, että kummatkin kuvat ovat olleet lautakulttuurissa pinnalla samaan aikaan ja ne ovat sopineet kuvina yhteen, toisin sanoen käsiin liittyvä meemi on yhdistetty kuvaan, johon pystyy luontevasti sovittamaan käden tai kädet. Esitän kuitenkin, että tyypillinen keskusteluilmapiiri Ylilaudalla liittyen otokseen Marinista jakkupuvussa, on halventava ja tuomitseva. Tästä näkökulmasta katsoen uskallan väittää, että meemin tyypillinen tarkoitus ja käyttötapa on vain liittää huoruuden käsite Loirin käsi -meemin avulla Mariniin eli toisin sanoen huoritella Marinia. Huoritteluun liittyen on tärkeä huomata, että sitä saatetaan käyttää Ylilaudalla myös kritisoitaessa sen käyttämistä ja parodioimalla huorittelua. Toisin sanoen, huorittelemalla saatetaan joissakin tapauksissa naureskella henkilöille, jotka käyttävät termiä yleiskäsitteenä kuvaamaan naisia. Kuitenkaan en katso, että tämän meemin osalta olisi kyse siitä.

Loirin käsi -meemi yleisestikin, mutta myös Mariniin liittyen on hyvä esimerkki vihamielisten, tässä tapauksessa erityisesti naisvihamielisten merkitysten piilottamisesta ulkomuodoltaan harmittomaan kuvaan. Voidaan todeta, että tällaista meemi on luonteeltaan koirapillimäinen: sen todellinen merkitys ei hahmotu helposti muille kuin sen varsinaiselle kohdeyleisölle (Albertson, 2015). Toisaalta koirapillimäiselle viestinnälle voi pitää tyypillisenä, että viestin sisältö halutaan salata, ainakin muodollisesti, kohderyhmän ulkopuolisilta. Kuitenkaan Ylilaudan keskusteluiden tapauksessa tällainen motivaatio ei ole samaan tapaan tarpeellista, koska avoinkin huorittelu on hyväksyttävää. Meemin traditiota ja sen historiaa tuntemattoman on ilman merkittäviä lisävihjeitä mahdoton ymmärtää meemiin liittyviä merkityksiä. Meemi vähintäänkin uusintaa ja pitää yllä huoran käsitteen käyttämistä ja on loukkaava naissukupuolta kohtaan, mutta jää kuitenkin hieman epäselväksi, että kohdistuuko tämä erityisesti Mariniin.

Kyseinen meemikuva Sanna Marinista rakentuu siis Loirin käsi -meemistä sekä kuvasta Marin jakkupuvussa. Meemin voi arvioida olevan tunnerekisteriltään negatiivinen, kateuteen ja ärtymykseen liittyvä, kun koetaan, että pääministeri käyttäytyy epäsovivalla tavalla. Alkuperäisesti sen voi katsoa pyrkineen luomaan myös yllätykseen liittyviä tunteita, yhdistämällä kaksi ajankohtaista asiaa: ajankohtaisen keskustelunaiheen eli kuvan Marinista sekä ajankohtaisen meemin liittyen Loiriin. Edellä mainittua perustelen sillä, että Loirin käteen liittyviä meemejä luotiin suuria määriä yksittäisissä keskustelussa (vrt. aiempi esimerkki puhekuplameemistä) eli sillä pyrittiin kontribuomaan ajankohtaisessa keskustelussa huomiota herättävällä tavalla.

4.2.2 Loukkaava seksuaalis-romanttinen ihailu

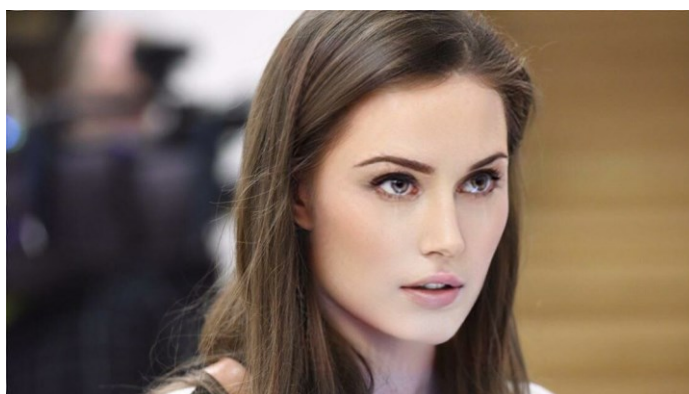
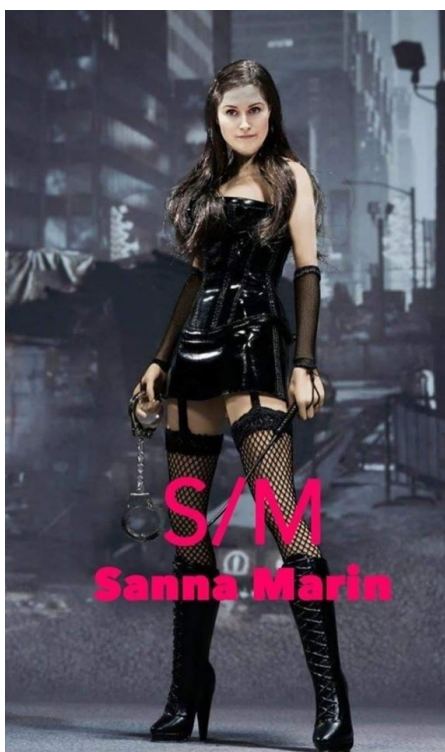

Kuvio 13. Vasemmalla Marinin jakkupuku-kuvasta on tehty alastonversio tekoälyn avulla ja oikealla Marinin kasvot on liitetty tunnetun pornonäyttelijän kehoon.

Marinista tehtyjä pornoistuneita versioita on meemien teemoina mahdotonta jättää huomiotta. Meemeissä keskeistä on, että niissä on kuvanmuokkauksen keinoin tehty pornoistunut versio Marinista. Nikusen ym. (2005) mukaan pornoistumisella viitataan pornoteollisuuden näkyvyyden ja vaikutusten kasvuun yhteiskunnissa ja kulttuurissa viimeisten vuosikymmenten aikana. Selvänä esimerkkinä tämän tutkimuksen kannalta voidaan pitää meemiä, jossa Marinin kasvot on muokattu tunnetun pornotähden kehoon (ylhällä oikealla). Ylipäätään Mariniin liittyen on tehty jonkin verran meemejä, jossa tämän naama on liitetty jonkin toisen henkilön vähäpukeiseen kehoon. Kyseisessä kuvassa yhdistellään ihailua kahden eri naisen eri piirteisiin, minkä voi tulkita implikaatioksi siitä, ettei kumpikaan ole itsessään riittävä.

Toisessa näistä kuvista Marinin jakkupukukuvasta on tehty versio alastonkuvageneraattorin avulla. Kyseinen generaattori toimi(i) siten, että sinne lisätään mikä tahansa kuva, jonka jälkeen se generoi tekoälyn avulla kuvan, jossa on alastoman naisen piirteet. Täten voisi perustellusti ajatella, että Marin on meemin keskiössä. Voidaan kuitenkin myös todeta, ja pitää varsinaisena meeminä sitä, että tekoäly generoi mistä tahansa kuvasta naisellisen alastonversion, koska tällaisia versioita on generoitu satoja erilaisia kaikista Ylilaudan käyttäjien mieliin tulleista henkilöistä ja esineistä. Asiaa selventääkseni – esimerkiksi Kimi Räikkösestä ja Donald Trumpista, joten meemissä ei voi katsoa olevan kyse pelkästään Mariniin tai naisiin liittyvästä meemistä. Tällaisilla perusteilla meemin voisi sijoittaa myös Marinin suhteen kontingenttien

meemien kategoriaan, sillä versio Marinista on vain yksi sadoista variaatioista. Ai-
hetta sivuten on uutisoitu myös valtavirtaisemmassa mediassa (esim. Kemppi, 2020).
Uutisen perusteella voidaan todeta, ettei ilmiö ole sidottu pelkästään Ylilautaan, saati
sitten Mariniin. Huomionarvoista on, että vaikka jo meemin syntyaikaan alastomuus
oli Ylilaudalla kiellettyä, niin kyseisen meemin variaatiot sallittiin, sillä ne eivät esit-
täneet tosiasiallista ja aitoa alastomuutta. Generaattoria itsessään voi pitää osoituk-
sena naisten hyperseksualisoidusta asemasta kulttuurissa: kyseinen generaattori te-
kee alastonversioita vain naisellisilla piirteillä ja toisekseen, se voi tehdä kaikista mah-
dollisista, ei seksuaalisistakin kuvista, naisellisen alastonversion. Meemin huumori-
kin perustuu merkittävässä määrin siihen, että se luo alastomuutta vain naisellisilla
piirteillä sekä myös muista kuin ihmisistä: alastoman naisen piirteiden liittämistä esi-
merkiksi Donald Trumpiin tai Oulun Toripoliisi -patsaaseen pidetään humoristisena.
Meemit voi ymmärtää myös Marinia koskevaksi ihailuksi, joskin on selvää, että kuvia
tulee ihailusta huolimatta tulkita loukkaavina. Niissä on selvästi havaittavissa kult-
tuurinen jatkumo naisten asettamisesta seksuaaliseksi objektiksi, mutta varsinaista
misogyniaa niissä ei tulkintani mukaan ole, sillä niissä ei esiinny vihamielistä suhtau-
tumista. Hyvänä asiana voidaan pitää sitä, etteivät generoidut versiot ole realistisia.
Huolestuttavaa on kuitenkin se, että teknologian kehittyessä tällaisia versioita ei vält-
tämättä ole enää helppo erottaa aidoista kuvista. Vaikka tässä tutkimuksessa meemiä
analysoidaankin Sanna Mariniin liittyen, voidaan sanoa, että meemi on manifestaatio
internetiin ja teknologian kehittymiseen potentiaalisesti liittyvistä ongelmista. Tällai-
sen aineiston käsittelyä ja säilymistä edesauttamista voidaan pitää eettisesti ongel-
mallisena. Kuitenkin esimerkiksi Emma Janen (2014) mukaan vihamielisten diskurs-
sien haitalliset vaikutukset voidaan ymmärtää vain, jos ne tuodaan esiin sellaisinaan
ja tällä perusteella niistä ei myöskään tulisi vaieta.

Kuvio 14. Vasemmalla olevassa kuvassa lyhenne S/M viittaa sadomasokistiseen seksiin, mitä voidaan pitää humoristisena kyseisten kirjainten muodostaessa myös Sanna Marinin nimen alkukirjaimet. Oikealla Marinin kasvokuva kuvanmuokkauksen keinoin ehostettuna.

Keskeinen seksuaalis-romanttisten Marin- meemien teema esittää hänet jollakin tapaa vahvana, määrätietoisena valtaa käyttävänä naisena. Osan käyttäjistä viesteillään ja meemikuvillaan osoittama seksuaalinen ihailu nähdään itsessään humoristisena ja se onkin muodostunut käyttäjäkunnassa meemimäiseksi. Toisin sanoen, huumoria syntyy siitä ajatuksesta, että on olemassa ihmisiä, jotka tekevät tällaisia muokkauksia ja fantasioivat pääministeristä, joka edustaa ammattirooliltaan vakavuutta ja hillittyttä. Epäilenkin, että huumori perustuu merkittävässä määrin siihen, että poliitikko esittää ensisijaisesti aivan toisenlaisessa roolissa kuin poliitikkona julkisessa tehtävässä. Tässä tapauksessa kontrasti tulee ainakin siitä, että julkinen hahmo esitetään erittäin intiimissä ja yksityisessä kontekstissa. Huumorin lähteenä voi pitää sitäkin, että yleensä seksuaaliset fantasiat ovat yksityisasiota, joita ei jaeta julkisesti.

Toisessa kuvassa aitoa kuvaa Marinin kasvoista on muokattu kuvanmuokkausohjelmalla. Meemissä Marin on pyritty esittämään silotellun kauniina, määrätietoisesti ja intensiivisesti jotakin kohdetta katselevana. Vaikka kuvaa voi tulkita siten, että silottelu ja kaunistamiseen pyrkiminen olisivat osoituksia siitä, ettei Marinin ulkonäkö ole riittävän hyvä, esitän kuitenkin, että muokkausta tulisi tulkita ensisijaisesti kunnianosoituksena eli Marinin ulkonäköön sekä luonteeseen kohdistuvana ihailuna. Määrätietoisuuden ja keskittyneisyyden implikointia voidaan myös pitää myönteisenä ja vaikka Marin esitetäänkin seksisymbolina ja halun kohteena, objektina, on hän meemissä myös subjekti, mikä on huomionarvoista, sillä tyypillisesti aktiivisuus ja subjekti on roolina saatettu varata miehille.

Monissa Marinista tehdyissä, sinänsä ihailevissa ja myönteisissä meemeissä voi nähdä seksistisiä ja loukkaavia piirteitä, joiden perusteella hänet seksualisoidaan ja esitetään seksuaalisena objektina. Toisaalta huomionarvoista on se, että Marin esitetään vahvasti myös aktiivisena toimijana, tilannetta hallussaan pitävänä, vahvana ja määrätietoisenä eikä sitä esitetä näissä meemeissä negatiivisena tai epäpääntöisena toimintana, vaan naiseus yhdistetään tällaisiin piirteisiin. Toisaalta, kuten Hietalahti (116, 2016) huomauttaa, naurua voidaan pitää arvolutautuneena ilmauksena. Nauramme usein sellaiselle, joka poikkeaa jollakin tapaa kulttuurisista käytänteistämme. Täten on mahdollista tulkita myös, että näissä meemeissä osa huumorista syntyy myös naiseuden esittämisestä seksistisistä normeista poikkeavalla tavalla.

Yllä tarkasteltuja neljää meemejä voi pitää ristiriitaisia tunteita herättävinä: toisaalta niissä jokaisessa näkyy selvästi tietynlainen Marinin ihailu, eräänlainen kieroutunut fanikulttuuri, mutta toisaalta ne eivät liity Marinin julkiseen rooliin, vaan esittävät hänet henkilönä loukkaavassa valossa. Toisaalta Marin esitetään seksuaalisena objektina ja esimerkiksi standardeja, hoikkia naisihanteita vahvistavassa valossa, mutta toisaalta stereotyyppisiä naisnormeja rikotaan viittauksilla määrätietoisuuteen, valtaan ja subjektiuteen. Nämä osoittavat meemien ristiriitaisuutta ja monia merkityksiä.

Kuvio 15. Valtioneuvoston tiedotustilaisuudesta otettu kuva, jossa puolueiden puheenjohtajat on esitetty tyypillisiin naisten uima-asujen alaosiin puettuina.

Yllä olevan meemin kontekstina on valtioneuvoston tiedotustilaisuus, jossa paikalla ovat olleet puolueiden puheenjohtajat. Kuvassa puheenjohtajille on muokattu jalkaan tyypilliset naisten uima-asujen alaosat. Kuvassa on selviä viittauksia naiseuteen erityisesti siksi, että naispoliitikot on puettu naisille tyypillisiin uima-asujen alaosiin. Toisin sanoen kuvassa korostetaan selvästi, että kuvassa esiintyvät henkilöt ovat naisia. Poliitikkonaisten esittämisen osittaisessa uima-asussa kuvan tilanteessa voi nähdä vahvasti seksualisoivana ja objektivoivana, mutta kuvaa on kuitenkin vaikea pitää misogynistisena. Kuva korostaakin sitä, että naiseuteen liittyen olla kiinnostuttu erityisesti ulkonäöstä ja ruumiista. Meemin muokkausjälki ei ole mitenkään erityisen laadukasta, muttei kuitenkaan kuvasta varsinaista internetin rumaa estetiikkaa, vaan muokkausjälkeen on kuitenkin selkeästi panostettu. Kuvasta nousee selvästi normatiivisia vihjeitä liittyen siihen, millainen naisruumiin kuuluisi olla kehon alaosan puolesta: esimerkiksi karvaton, hoikka, kiinteä ja virheetön. Kuva on tulkittavissa siten, että virkatehtävissä toimiessaankin naispoliitikot ovat ensisijaisesti naisia, eivätkä poliitikoita. On jokseenkin tulkinnasta kiinni, että halutaanko kuvassa korostaa Henriks-sonin ikää muihin verrattuna sillä, että hänelle ei ole muokattu yhtä virheettömän näköisiä jalkoja kuin muille. On toki mahdollista, että johtuen asemastaan kuvassa, muokkauksen tekeminen Henrikssonista on ollut haastavampaa.

Meemiä voisi pyrkiä tulkitsemaan sukupuolen suhteen kontingentinpana siten, että naiseutta korostetaan, koska kuvassa esiintyvät henkilöt sattuvat olemaan naisia. Toisin sanoen, naiset on puettu stereotyyppisiin naisten uima-asuihin, koska kuvassa olevat henkilöt sattuvat olemaan naisia. Tällaisen tulkinnan kautta myös miehet olisi saatettu pukea stereotyyppisiin miesten uima-asuihin vastaavassa tilanteessa tai että

mahdollisesti on olemassa maailma, jossa edellä mainittu väite on totta. Tällainen tulkinta rakentuu kuitenkin erittäin vahvasti ehdollisuudelle eikä poista sitä aktuaalista tosiasiaa, että kuva liittyy naisiin ja on ongelmallinen tässä aktuaalisessa maailmassa.

4.3 Myönteiset meemit: Marin ja kissameemit

Pääministeri Sanna Marin: Mjäyyyyy oon kissa :3

Politiikka - 14.05

Kuvio 16. Esimerkki meemistä, jossa Marin esitetään kissana. Kuva perustuu muokattuun uutisotsikkoon. Kuvan laatu on heikko, mutta toisaalta kuvan merkitysten hahmottaminen ei edellytä parempaa laatua.

Tulkitsen Mariniin liittyvää kissameemiä intentioiltaan myönteisenä meeminä, sillä Marin esitetään yleisesti hyväntuulisena eikä meemin yhteydessäkään viljellä yleensä negatiivisia ilmauksia. Myös kissojen myönteinen asema ja historia kuvalautakulttuurissa tukee oletusta meemistä intentioiltaan ja motiiveiltaan humoristis-myönteisenä. Katson, että meemillä osoitetaan ihailua Marinia kohtaan ja uskaltaisin pitää meemiä myös eräänlaisena fanitaiteen muotona. Huumori syntyy ensisijaisesti meemiin liittyvästä yleisestä järjettömyydestä ja satunnaisuudesta sekä siihen sisältyvästä kontrastista, jossa valtion keskeinen vallankäyttäjä, muodollisuutta, uskottavuutta ja vakavuutta edustava, esitetään karnevalistisesti kissana, joka on toimijana täysin epäuskottava.

Katson, että meemillä on yhteys myös kuvalautakulttuuriin erityisesti aiemmin tärkeänä osana kuuluneisiin antropomorfiisiin hahmoihin (esim. Turri-kulttuuri sekä japanilaiset piirroshahmot) sekä niihin liittyvään seksuaalis-romanttiseen kulttuuriin sekä ihailuun. Antropomorfisuudella viitataan ihmisenkaltaisuuteen. Lisäksi esitän, että Ylilaudan kontekstissa meemin huumoriarvo perustuu osin myös ajatukselle siitä, että on olemassa ihmisryhmä tai ihmisiä, jotka tekevät Marinista (tai kenestä tahansa muusta) kissameemejä ihailun tähden. Toisin sanoen huumori perustuu myös kuvitelmaan tällaisia meemejä tekevistä ihmisistä. Vaikka kuvalautojen kulttuurin voidaan sanoa olevan itsessään ja kokonaisuudessaan alakulttuurista, esiintyy siellä kuitenkin myös sisäisiä alakulttuureita sekä muita yleisiä alaluokkia, tunnettuina parina esimerkkinä japani-aiheiden fanit sekä monet seksuaaliset vähemmistöt. Ylilaudalla onkin kiistaton kaksoisluonne sekä suuna hyvin moninaisille vähemmistöille että myös erittäin vähemmistövihamielisenä ja niitä kohtaan tukahduttavana alustana.

Marinin esittäminen kissana tai kissamaisten piirteiden liittäminen häneen kiinnittyy Ylilaudan ja kuvalautojen historiaan, jossa myönteinen suhtautuminen ja ihannointi liittyen kissoihin on meemiytynyt. Monista keskusteluista välittyy myös seksuaalisromanttinen ihailu Marinaa kohtaan ja katsonkin, että meemi yhdistää näitä piirteitä. Kissoista ja niihin liittyvistä meemeistä tuli ilmiö viimeistään jo 2000-luvun 4chanilla. Kulttuuri levisi myös suomalaiseen kuvalautakulttuuriin ja on säilyttänyt asemansa näihin päiviin saakka. Ei ole tarkkaa tietoa siitä, ovatko kissameemit suomalaisessa kuvalautakontekstissa kuinka laajamittainen ilmiö, vai ylläpitääkö pienempi joukko ihmisiä kissoihin liittyvää meemikulttuuria. Joka tapauksessa näkyvyydeltään ja esiintymisfrekvenssiltään kissameemit ovat edelleen tärkeässä asemassa kuvalautakulttuurissa vuonna 2021.

Marinin liittäminen kissamerkityksiin voi olla yhteensopimattomuudessaan tai absurdiudessaan hauskaa myös kuvalautojen ulkopuolella, mutta meemiä voi tulkita myös erottelevana meihin ja toisiin: vain meihin kuuluvat ymmärtävät kissojen pitkän tradition keskeisenä osana lautakulttuuria. Tässäkin mielessä meemeillä on siis dualistinen luonne. Meemiä voi ymmärtää myös globaalina internetkulttuurin kontekstissa: tämän tapauksen osalta esimerkiksi yhdysvaltalaiset 4chan-käyttäjät saattaisivat ymmärtää, että kyse on internetkulttuurin kissatraditioon liittyvästä meemistä sekä jostakin merkittävästä henkilöstä, johtuen haastattelutilanteista ja meemien määrästä, mutta eivät kuitenkaan ymmärtäisi täyttä merkitystä johtuen siitä, etteivät tunnista Marinaa henkilönä. Toisena esimerkkinä se, että kissat ovat epäilemättä yleisenkin mielipiteen valossa miellyttävänä pidettyjä eläimiä, mutta lautakulttuurissa kissoilla on erityisasema, koska sillä implikoidaan poikkeuksellista söpöyttä ja miellyttävyyttä.

Vaikka kissameemit ovat siis yleisestikin keskeinen osa kuvalautojen kulttuuria ja siten voisi olettaa meemiä kontingentiksi Marinin suhteen, vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei muista poliitikoista tehdä samaan tapaan, ainakaan yhtä paljoa kissaversioita.

Pietiläisen (2016, 214–215) mukaan kissojen ja feminiinisuuden yhdistäminen on ollut taiteessa tyypillistä. Siten kissamaisuudella ja naisten seksuaalisuudella on perinnettä valtavirtaisessakin kulttuurissa ja Marinin yhdistämisen kissamaisuuteen voi ymmärtää viittauksena tähän. Mariniin liittyvissä kissameemeissä on kuitenkin vahvemmin viittauksia tyttömäisyyteen, eikä aikuiseen naiseuteen. Näen tässä meemissä viittauksia Ylilaudan keskusteluissakin usein ilmenevään naisten viattomuuden, puhtauden ja neitsyyden konservatiiviseen ihailuun. Tässä meemissä Marin myös representoidaan tällaista edustavaksi.

Kissameemien tyypillisinä rakennusaineina on kuva Marinista sekä piirrettyjä kissamaisuuteen viittaavia piirteitä, kuten korvat ja häntä. Tunnerekisterin osalta meemi pyrkii herättämään miellyttäviä tunteita. Meemin tavoitteena on luoda huumoria kontrastilla sekä mahdollisesti luoda eräänlaista fani- tai fantasiakulttuuria meemien avulla.

4.4 Marinin suhteen kontingentit meemit sekä hyvän maun rajoissa olevat huumorimeemit

Kuvio 17. Kuva samasta valtioneuvoston tiedotustilaisuudesta kuin aiempi uima-asuihin liittyvä kuva. Tässä versiossa puheenjohtajilla on jalassa ketju-/erikoishousut.

Valtioneuvoston tiedotustilaisuudesta otetussa kuvassa, jossa on paikalla kärkipuolueiden puheenjohtajia, voisi olettaa vahvan poliittiseksi. Kuva on samasta tilanteesta kuin edellisessä kategoriassa käsitelty kuva. Tässä kuvassa Marinille sekä muille puheenjohtajille on muokattu ketjuhousut tai vastaavat erikoishousut jalkaan. Erikoishousujen tarkoituksena on luoda kontrasti sekä tilanteelle että henkilöille. Sanna Marinista on tehty useita kuvia, joissa hänet on puettu erilaisiin ketjuhousuihin tai muihin selkeän vastakulttuurisiin tai normeista poikkeaviin housuihin.

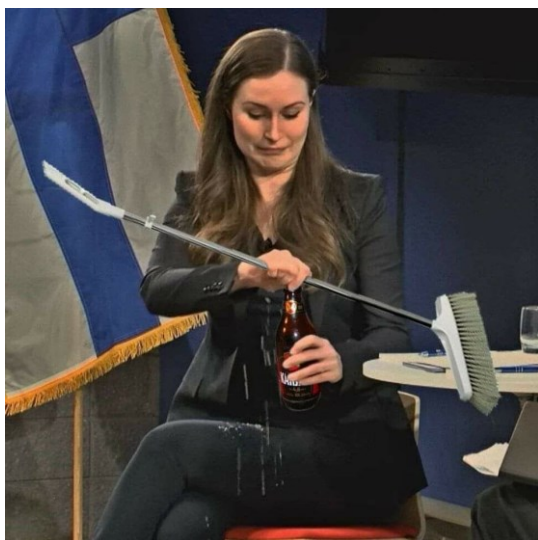
Kuvio 18. Vasemmalla esimerkki Marinista erikoishousuissa ja oikealla esimerkki Juha Sipilästä.

Myös entisestä pääministeristä Juha Sipilästä on tehty paljon tällaisia kuvia (kts. esimerkki yllä). En pysty varmuudella vahvistamaan meemin syntyhistoriaa, mutta pidän todennäköisenä, että meemi on lähtenyt liikkeelle suomalaiselta Punk In Finland -foorumilta. Tällöin meemi myös manifestoisi hyvin meemien leviämistä verkkokulttuurista toiseen. Kokemukseni mukaan tämä traditio liittyy ensisijaisesti pääministeriyteen eikä muissa tehtävissä toimivista henkilöistä ole tehty yksinään tällaisia muokkauksia tai niitä on ainakin tehty aivan minimaalinen määrä verrattuna näihin kahteen henkilöön. Näyttäisikin siltä, että näitä meemejä on tehnyt yksi henkilö tai korkeintaan pieni joukko, joka on mieltynyt tekemään tällaisia muokkauksia. Tätä perustelen myös sillä, että meemit ovat tyyliltään hyvin yhteneväisiä: muokkauksia ei ole tehty pyrkien mahdollisimman suureen tarkkuuteen, mutta toisaalta muokkauksen taso on selvästi parempi kuin esimerkiksi internetin rumalle tyylille on tyypillistä. Meemiä ei myöskään ole kokemukseni mukaan varioitu tai sekoitettu muihin meemeihin, vaan kaikkia kuvia yhdistävät vaihtoehtoisuutta ja alakulttuurisuutta edustavat housut tai joissain tapauksessa muutkin pukimet.

Vaikka meemissä henkilö(t) esitetäänkin epäedustavasti, kontrastisesti, voidaan meemiä pitää yleiseltä luonteeltaan jokseenkin harmittomana. Kuvamuokkaukset on yleisesti tehty tavallisista uutiskuvista eikä niissä ole mitään muita elementtejä, joilla haluttaisiin halventaa näitä henkilöitä. Erikoishousujen voi katsoa edustavan alakulttuurista, raskaampaan musiikkikulttuuriin liittyvää pukeutumista. Erikoishousuilla ei

ole parhaan tietoni mukaan sellaisia merkityksiä, jotka tekisivät tästä meemistä erityisen halventavan. Ne ovat luonteeltaan erittäin epämuodolliset sekä tyypillisestä pukeutumisesta eroavat, joten niiden voi katsoa olevan lähellä kontrastia pääministereiden ja poliitikoiden tyypilliseen virkapukeutumiseen. Keskeistä on mahdollisimman suuri kontrasti, eikä esimerkiksi farkkujen lisääminen olisi tuottanut samanlaista efektiä. Kuvissa esiintyvät erikoishousut ovat arkisessakin pukeutumisessa selkeän normista poikkeavia, puhumattakaan niiden asettamisesta valtiojohton jalkaan. Erikoishousut jalkaan asettamalla poliittinen päättäjä asetetaan kapinallisen rooliin.

Jos kyseistä tiedotustilaisuuteen liittyvää meemikuvaa tulkitsisi irrallaan kyseisen housumeemin traditiosta Ylilaudalla, voisi tulla päätelmään, että kuvalla saatetaan pyrkiä halventamaan naisia esittämällä nämä kontrastisessa valossa, sillä ovathan kaikki kuvassa esiintyvät henkilöt naispoliitikoita. Esitän kuitenkin aiempaan viitaten, että kyseisessä meemissä naiseuteen liittymisen on kontingentti ominaisuus. Tämä väite perustuu ensinnäkin siihen, ettei kyseisiä muokkauksia ole tehty vain naisista ja toiseksi siihen, että meemin huumori sekä arvo syntyy kontrastista, joka ei perustu naiseuteen, vaan puhtaasti kontrastiin poliitikoilta odotettavan pukeutumisen ja kuvissa esiintyvän toteuman välillä. Pidän meemiin liittyvää huumoria hyväntahtoisena. Meemin huumorilla ja arvolla on selvä yhteys uima-asuversioon, sillä myös tässä merkitys rakentuu kontrastille poliitikkojen odotetun pukeutumisen ja toteuman välillä. Kuitenkin uima-asuversio liittyy selkeästi sukupuoleen toisin kuin tämä.

Kuvio 19. Marin haastateltavana New Yorkissa. Haastattelun aikana kivennäisvesi kuohahtaa hänen päällensä sitä avatessa. Meemissä kivennäisvesi on korvattu olutpullolla, jota Marin pyrkii avaamaan harjanvarrella.

Yllä olevassa meemissä vitsaillaan tilanteella, jossa Marin oli New Yorkissa luennoimassa ja haastateltavana. Tilanteessa Marin on avaamassa kivennäisvesipulloa, joka kuitenkin alkaa kuohumaan hänen päälleen. Tässä meemin versiossa Marinille on muokattu käteen olutpullo sekä harja. Harja ja olut ovat intertekstuaalisia viittauksia videoon ja meemiin, jossa Salattujen elämien hahmo Kari avaa olutpulloa harjanvarrella. Pidän meemiä lähtökohtaisesti hyvän maun mukaisena huumorina, sillä siinä ei ole seksistisiä elementtejä eikä Marinaa pyritä selkeästi muutenkaan loukkaamaan tai halventamaan, vaan huumori syntyy intertekstuaalisesta viittauksesta, sekä ristiriidasta tilanteen ja siihen liitetyn juomavalinnan välillä. Voidaan huomauttaa, että tilanteesta on tehty useita erilaisia versioita, joista osa on loukkaavia ja seksuaalisia.

4.5 Ei-meemit ja viraalius

Tutkimuksessa tehtyä rajanvetoa meemien ja ei-meemien välillä ilmennetään alla olevan kuvan avulla. Se jäi määritelmällisesti varsinaisen tutkimuksen ulkopuolelle, sillä sen ei voi katsoa sopivan meemin määritelmään, missä keskeistä on varioiminen tai yhteydet aiempiin meemeihin. Kyseistä kuvaa on jaettu ja levitetty vain kyseisessä muodossa. Kyseistä kuvaa tai varsinaista blogipostausta voidaan kuitenkin lähestyä Suomalaisen mediakulttuurin suhteen viraalina, sillä sitä on käytetty Ylilaudalla usein ja se on levinnyt useille sosiaalisen median alustoille, minkä lisäksi kyseisen kuvan leviämistä on uutisoitu perinteisessäkin mediassa. Sundénin ja Paasosen (2020, 2) mukaan viraaliudella viitataan siihen, kun sisältö leviää läpi erilaisten alustojen ja maantieteellisten rajojen tavalla, jota ei voi kontrolloida tai etukäteen suunnitella tarkasti. Viraalius siis viittaa virusmaiseen leviämiseen.

Kuvio 20. Seuraavalla sivulla olevassa kuvassa on kuvakaappaus Marinin blogitekstistä, jossa tämä kritisoi lääketeollisuutta vuosia ennen kansanedustajuuttaan. Kuvalla pyritään osoittamaan ristiriitaisuutta Marinin blogissa esittämien ajatusten ja koronaan liittyvien toimenpiteiden välillä. Kuva jouduttiin lisäämään suurena, sillä sen keskiössä on teksti, joka ei näkyisi pienemmässä kuvassa.

IHMISARVO

ILMASTO

KOULUTUS

54

EDUSKUNTAVAALIT 14.4.

ENNAKKOÄÄNESTYS 3.-9.4.

SDP / PIRKANMAA

RAHARIKAS LÄÄKETEOLLISUUS

[Twiittejä käyttäjältä @MarinSanna](#)

Share | [f](#) [t](#) [G](#) [t](#)

Tiistai 10.8.2010 - Sanna Marin

« 2011 - We gotta..
Hei me puhutaan.. »

(Julkaistu Debatissa 3/2010)

Nyt se sitten vihdoin selvisi: sikainfluenssauhkaa ei todellisuudessa ollutkaan. Ainakaan siinä määrin kuin media, poliitikot ja lääketieteen ammattilaiset uhan vaarallisuudesta varoittelivat. Mutta kuka oikein hyötyi possujen kärsillä ja saparoilla lietsotun hysterian ylläpitämisestä?

Rokotevalmistajat saivat yksin Suomelta 100 miljoonaa euroa paksumman lompakon rokotteista, joiden vaikuttavuudesta terveyden laatuun ja tilaan on heikosti näyttöä. Euroopan tasolla possurokotecustannukset kipuavat miljardeihin. Pelko ja uhka ovat aina olleet tehokkaita markkinointikeinoja ja näiden varjolla on helppo myydä kansalle kuin kansalle palanen turvallisuudentunnetta. Massahysterian saavutettua kipupisteensä ei järjelle tai tosiasioille enää ole sijaa julkisessa keskustelussa. Päätöksenteosta tulee kiihotetun kansanjoukon lepyttämisen airut. Sanaparsi "mitä jos" onkin yksi tehokkaimmista holtittoman rahanmenon oikeuttavista taikasanoista. Esirippu laskee ja lääketeollisuus kumartaa katsomossa töllöttäville aivottomille lampaille.

Lääketeollisuus kuljettaa lääkäreitämme vuosittain varsin avokätisesti erilaisiin seminaareihin ja koulutustapahtumiin ympäri maailmaa. Esimerkiksi Tampereen kaupunginhallituksen henkilöstöjaostolle tulee vuosittain hyväksyttäväksi kymmeniä tämänkaltaisia seminaarikutsuja. Toiminta on mahdollista, koska siitä hyötyvät sekä matkojen kustantajat että vastaanottajat. Lääkeyhtiöt saavat sanomansa perille ja kenties myötämielisemmän suhtautumisen tuotteisiinsa eli pidemmän päälle lisää rahaa, kaupunki saa maksutonta koulutusta lääkäreillensä ja lääkärit saavat kokemusta, tietoa ja tärkeydentunnetta matkoiltaan. Tilannetta voidaan halutessa perustella myös asiakkaan hyödyn näkökulmasta: saavathan sairautkin tuhansien eurojen arvosta ammattitaitoisempaa apua vaivoihinsa. Toiminnan eettisyys on kuitenkin helposti myös kyseenalaistettavissa. "Lahjuksilla" on aina hintansa ja lopulta laskun maksavat kuluttajat lääkkeiden hintojen sekä vääristyneen kilpailun ja tarjonnan muodossa.

5 YHTEENVETO

Ylilaudalla olevaa tekstimuotoista keskustelua on tutkittu jonkin verran, aivan hiljattainkin, esimerkiksi Kettusen & Paukkerin (2021) sekä Ylä-Anttilan ym. (2020) toimesta. Kuitenkin Ylilauta liitetään kansainvälisten vastineittensa kanssa usein meemeihin eikä niistä ole juurikaan tutkimusta suomalaisessa, Ylilaudan kontekstissa, ainakaan poliitikoista. Van Santin ym. (2021) kirjoittamassa raportissa saatiin sellaisia tuloksia, että valtioneuvoston naispuolisiin jäseniin kohdistuu runsaasti verkkohäirintää. Tutkimus oli tuotettu Twitterin osalta ja vaikka tämä tutkimus ei käsitellyt puhtaasti tekstimuotoista keskustelua, voidaan todeta, että myös meemejä on internetin keskustelukulttuurin osina tarpeen tutkia aiheeseen liittyen.

Ylilaudan käyttäjät osallistuvat meemejä luomalla ja jakamalla normatiiviseen debattiin siitä, millainen maailman kuuluisi olla (Shifman, 2014). Hänen mukaansa meemit ovat merkittävä linkki liitettäessä henkilökohtaista poliittiseen. Myös esimerkiksi aiemmin mainittujen politiikan henkilöitymistrendien vuoksi ja erityisesti kärkipoliitikoiden imagon tärkeydestä johtuen, kaikkia käsiteltyjä meemejä voidaan lukea poliittisesti kantaa ottavina, sillä ne kaikki esittävät kohteensa hyvin epätavanomaisessa, myös loukkaavassa valossa, vaikka harvassa niissä otetaan varsinaisesti kantaa päivänpoliittisiin asiakysymyksiin. Tällä myös esitetään epäsuorasti normatiivinen väite, että myös poliitikoiden ja yleisesti sosiaalis-valtiollisessa hierarkiassa korkealla olevien henkilöiden tulee olla vapaata riistaa jopa poikkeuksellisen hyvän maun rajat ylittävillä esitystavoille ja huumorille.

Tutkimus tukee myös oletusta meemien luonteesta ja ominaisuuksista (esim. Shifman, 2014). Kaikissa tutkituista meemeistä oli esimerkiksi jonkinlainen pyrkimys humoristisuuteen, minkä lisäksi meemeissä oli selviä yhtäläisyyksiä ja samanlaisia intertekste-

tuaalisia viittauksia, vaikka ne saattoivatkin pyrkiä ilmentämään erilaisia asioita. Analyysin perusteella Sanna Mariniin liittyvissä meemeissä huumori perustuu tyypillisesti vähintäänkin osittain inkongruenssiteorian mukaisesti siihen, että tunnettu henkilö esitetään jollakin tapaa kontrastisesti suhteessa hänen tyypilliseen esittämiseensä. Tähän voi viitata karnevalismina, jossa hierarkiat ja asiat käännetään nurinpäin (Vainikka, 2016). Vaikka meemien keskeiset merkitykset olivat pääasiassa ymmärrettävissä myös käyttäjäkunnan ulkopuolella, niihin oli kuitenkin myös kietoutunut kontekstuaalisia, sisäpiirimerkityksiä, joiden ymmärryksen avulla tapahtuu erottelua sisäpiiriin ja ulkopuolisiin.

Tutkimuksessa löytyi tukea myös Vainikan (2019) tekstimuotoiseen keskusteluun keskittyneille tutkimuksille. Meemeissä oli paljon seksistisiä piirteitä ja naisten suhteen loukkaaviksi tulkittavia piirteitä, mutta varsinaista misogyniaa ei tämän tutkimuksen aineistossa havaittu merkittäviä määriä. Analyysissa sukupuoli otettiin annetusti kaksinaapaisena käsitteenä, sillä mikään meemeissä ei viitannut moninapaiseen käsitykseen ja siten aineiston sukupuolikäsitystä tai -representaatiota voitiin pitää kaksinaapaisena. Merkittävin osa meemeistä oli jollakin tapaa loukkaavia tai esitti Marinin negatiivisessa valossa ja loukkaavuus luotiin usein jollakin tapaa sukupuolen kautta. Monissa meemeissä loukkaavuus oli havaittavissa suoraan meemin merkitysten pinnatasolta, mutta esimerkiksi Loirin käsi -meemiin yhdistettynä loukkaava merkitys oli selvemmin piilotettuna sisäpiirihuumorin verhon taakse. On kuitenkin paikallaan todeta, että jotkin loukkaavat meemit vaikuttivat siltä, ettei meemillä ole aivan erityisesti haluttu halventaa nimenomaan Marinaa.

Analyysissa tarkasteltiin merkittävässä määrin, että mitä aineistosta löytyy, mutta voidaan pitää tärkeänä huomioida myös se, mitä sieltä puuttuu. Vaikka tutkimuksessa esiintyi sekä Marinin poliittista toimintaa negatiivisesti kommentoivaa, että Mariniin suhteen myönteisiä meemejä, on huomionarvoista, ettei tutkimuksessa havaittu, että Marinin politiikkaan myönteisesti suhtautuminen olisi meemeissä tyypillinen teema. Tälle voi katsoa löytyvän tukea esimerkiksi Ylä-Anttilan ym. (2020) tutkimuksesta liittyen aiemmin mainittuihin Ylilaudan keskusteluista ilmenneisiin tyypillisiin poliittisten vihollisten kategorioihin sekä oikealle, jopa ääripäähän, kallistuvasta keskusteluympäristä. Henkilökohtaisen kokemuksen mukaan Marinin politiikkaan myönteisesti suhtautuminen ei ole keskusteluissa tavatonta, mutta tämä ei näkynyt meemeissä. Edelleen henkilökohtaiseen kokemukseen viitaten ei ole kuitenkaan tavatonta, että meemeissä esiintyisi myös jonkun henkilön politiikkaan myönteisesti suhtautuvia meemejä, esimerkiksi Jussi Halla-ahon tapauksessa.

Selviä poliittisia intentioita sisältävät meemit näyttävät sisältävän merkittävässä määrin ad hominem -tyyppistä argumentaatiota. On sinänsä tärkeä muistaa, ettei anonyymeilla keskustelupalstoilla voida aidosti päästä kiinni meemien intentioihin, vaan myös poliittisten intentioiden arviointi on tulkintaa. Kuitenkin esimerkiksi viittauksia EU:n elvytyspakettiin voidaan mielestäni pitää perustellusti poliittisia intentioita sisältävinä sen päivänpoliittisen tunnettuuden ja siihen liittyvien voimakkaiden mielipiteiden vuoksi.

Monissa meemeissä esiintyi Mariniin liittyvää ihailua, joskin monissa tapauksissa samainen meemi oli tulkittavissa selvän loukkaavaksi. Ihailun kohteena näyttävät meemien perusteella olevan Marinin ulkoiset ominaisuudet, ei niinkään Marinin toiminta poliitikkona. Edellä mainittuun liittyen useissa meemeissä myös rakennetaan tietynlaisia käyttäjien fantasioihin perustuvaa kuvaa Marinista.

Myönteistä suhtautumista voidaan peilata ja kytkeä esimerkiksi aiempaan mediatutkimukseen naistenlehtien kansikuvajulkisuudesta, jossa tärkeinä piirteinä on näyttänyt olevan hoikkuus, nuoruus, viehättävä ulkonäkö sekä asettuminen kameran eteen silmää miellyttävällä tavalla (Luhtakallio, 2016). On kohtuullista väittää, että Marinilla on tällaisia piirteitä. Kameran eteen miellyttävästi asettautumisen voi katsoa toteutuvan myös Marinin poliitikkoroolin kautta: poliitikoista pyritään lähtökohtaisesti ottamaan ja levittämään vain neutraaleja tai edustavia kuvia. Tätä voi pitää myös tietynlaisena poliitikkomeemien erityispiirteenä: poliitikoista ei yleensä ole saatavilla esimerkiksi ilmeiden osalta epäedustavia kuvia, joten tällaiset piirteet täytyy luoda kuvanmuokkauksen keinoin tai ottamalla kuvakaappauksia videoista. Toisaalta tutkimuksessa myös havainnollistui, kuinka internetajan vastajulkisuuksissa poliitikot tai perinteinen media eivät enää pysty kontrolloimaan, millaisia, sinänsä lain puitteissa olevia kuvia heistä julkaistaan ja kierrätetään netissä.

Tämän tutkimuksen valossa näyttää, että ainakin Sanna Mariniin liittyvä poliittinen keskustelu käydään Ylilaudalla pääasiassa muilla tavoilla kuin meemikuvien avulla. Merkittävässä osassa meemeistä kuitenkin käsiteltiin pääasiassa muita asioita kuin selkeitä poliittisia viittauksia. Ylilaudan aiheeseen liittyvien keskusteluiden havainnoinnin perusteella voidaan kuitenkin todeta, että Mariniin liittyvä keskustelu on usein myös selkeästi poliittisesti kantaa ottavaa. Usein erittäin poliittisissa tai kiihkeissäkin keskusteluissa vaikuttaa siltä, että suurin osa keskusteluun lähetetyistä kuvista on neutraaleja valokuvia henkilöistä, ei poliittisesti kantaa ottavia kuvia. Meemit muodostuvat usein myös kuvien ja niihin liitettyjen tekstikommenttien yhdistelmästä. Tällaiset meemejä ei voi pitää tehokkaina poliittisten ajatusten levittäjinä, koska ne muodostuvat useammasta komponentista. Meemissä koko sisällön kannattaisi olla

pelkästään kuvamuodossa, jotta sitä olisi helppoa ja tehokasta jakaa eteenpäin, jolloin mahdollisimman moni kiinnittäisi siihen huomiota. Voidaankin sanoa, että pelkkien kuvameemien perusteella ei voida tarkasti arvioida, millaista henkilöön liittyvä varsinainen keskustelu on. Vainikka (2019) muistuttaa, että anonyymeilla keskustelupalstoilla pienikin joukko pystyy luomaan kuvan todellista kokoaan laajemmasta vastustuksesta jotakin ilmiötä kohtaan. Toisin sanoen anonyymien keskustelupalstojen sisällöistä ei voi vetää varmoja johtopäätöksiä sen suhteen, että kuinka suuri osa käyttäjistä sitoutuu tähän alustalle lähetettyyn sisältöön.

Vaikka esimerkiksi Ylä-Anttila ym. (2020) ovat selvittäneet luotettavana pidettävällä tavalla, että Ylilaudan keskustelut ovat radikalisoituneet uusoikeiston suuntaan, niin haluan esittää huomion, että havaintojeni mukaan Ylilaudalla on tapahtunut samanaikaisesti myös siistiytymiskehitystä verrattuna aiempaan. Syynä on erityisesti se, että säännöt ovat useilta osin tiukentuneet aiemmasta. Esimerkiksi muu kuin todistettavasti itseä esittävä alastonmateriaali on kielletty. Pelkästään jo tämä vaikuttaa merkittävästi meemien sisältöön, vaikka keskustelu ja kuvasto ovat edelleenkin erittäin seksualisoituneita tai pornoistuneita. En kuitenkaan väitä, etteikö Ylilaudan sisältö olisi edelleenkin erittäin ongelmallista ja häiritsevää suhteessa yleisiin normeihin. Kokonaisuudessaan Marinin representaatioita meemeissä voi pitää varsin lohduttomina, vaikka seassa on myös myönteisiä ja hyväntahtoisia meemejä. Keskustelupalstat tarjoaisivat kuitenkin mahdollisuuden harjoittaa vastarinnan politiikkaa suhteessa normaaleihin representaatioihin, sillä kuka tahansa voi luoda sisältöä ja siten harjoittaa vastarintaa (kts. esim. Rossi, 87, 2015).

6 TUTKIMUKSEN RAJOITTEET JA POHDINTA

6.1 Rajoitteet

Tutkimuksen puitteissa ei ollut mahdollista analysoida kaikkia aiheeseen liittyviä meemejä, mutta tutkimus pyrkii kuitenkin luomaan yleiskuvan erityisesti Sanna Marinia koskevien meemien keskeisistä teemoista tarkastelujakson aikana. Tutkimuksessa tutkittiin vain kuvamuotoisia meemejä ja niiden tyypillisiä merkityksiä, joten tavoittamatta jäivät muut keskustelun muodot, kuten pelkässä tekstimuodossa olevat viestit sekä videot. Tutkimuskohteen seurannan perusteella tekstimuotoinen keskustelu vaikuttaa rikkaammalta verrattuna pelkkään kuvalliseen ilmaisuun.

Tutkimuksen aineisto edustaa Ylilaudalla ollutta sisältöä ja sitä pyrittiin tulkitsemaan. Kuitenkaan ei ole mahdollista päästä käsiksi niihin merkityksiin, joita sisältöä lähettäneet henkilöt ovat niillä tahtoneet viestiä. Ylilaudalla oleva sisältö edustaa yleensäkin vain niitä henkilöitä jotka ovat kyseistä sisältöä lähettäneet, ei muita käyttäjiä.

Meemien suhteen tukeutuminen tutkijan henkilökohtaiseen kokemukseen sekä epämuodollisiin lähteisiin tarkoittaa vahvaa mahdollisuutta tulkintojen epätarkkuuteen. On esimerkiksi mahdollista, ettei tutkija tunnista johonkin meemiin liittyviä intertekstuaalisia viittauksia tai osakomponenttia, millä on keskeinen vaikutus meemin merkityssisältöön. Täten tutkimuksen yleistettävyyteen tulee suhtautua suurella varauksella. Kuten aiemminkin on argumentoitu, meemien tulkinnassa tukeutumista epätaivomaisiin lähteisiin voidaan pitää jokseenkin välttämättömänä. Yleistettävyyttä on pyritty parantamaan tutkimusaiheen pidempiaikaisella seurannalla sekä analysoimalla Sanna Mariniin liittyviä meemejä pikemminkin horisontaalisesti kuin vertikaalisesti eli saamaan meemeistä yleiskuva sen sijaan, että pureuduttaisiin syvälle aivan

yksittäisiin meemeihin. Tutkimuksen aineisto on luonteeltaan vahvasti aikaan sidottua ja siten aineiston kuvaama todellisuus Ylilaudalla saattaa muuttua merkittävästi esimerkiksi poliittisten olosuhteiden muututtua ja siten vaikutettua merkittävästi keskusteluiden sisältöihin.

6.2 Pohdinta

Voidaan sanoa, että poliittisten meemien kannattaisi olla luonteeltaan sellaisia, että niihin on saatu mahdutettua riittävästi informaatiota, jotta mahdollisimman moni pystyisi ymmärtämään niitä. Jos meemin ymmärrys edellyttää jonkin kulttuurin sisäpiiriin kuulumista, sen merkitystä on vaikeampi ymmärtää eikä se leviä yhtä helposti. Voidaan myös katsoa, että poliittisten meemien teleologia on kyky levitä mahdollisimman laajalle tai niiden ihmisten keskuuteen, joihin meemillä halutaan vaikuttaa ja siten, että mahdollisimman moni ymmärtää niihin piilotetun viestin. Poliittista meemiä, joka ei kykene näihin, voidaan pitää huonona. Jos pohditaan esimerkiksi sitä, miten poliittisen meemin essenssi laskeutuu käytäntöön ja varsinaisiin meemeihin, löytyy esimerkiksi netistä haettaessa Trumpiin liittyviä meemikuvia (esim. hakuterminä 'Trump political meme', joista suurimpaan osaan liittyy jonkinlaista poliittisten asiakysymysten tai tapahtumien kommentointia. Tarkoitin tällaisilla poliittisia meemejä tyypillisimmillään.

Ylilaudan kulttuuri tarjoaisi hyvän mahdollisuuden suunnitelmalliselle meemien levittämiseksi ja mielipidevaikuttamiselle. Vaikka oletettaisiin, että Marin on kansalaisten keskuudessa suhteellisen pidetty, niin hänellä on väistämättä myös vastustajia. Anonyymeilla verkkopalstoilla pienikin joukko pystyisi levittämään tehokkaasti loikkaavaa informaatiota ja meemejä suunnitelmallisesti, minkä puute on jokseenkin ylilättävää, kun kyse on valtion keskeisestä poliittisesta johtajasta. Tulkitsem asiaa myös siten, että Marin ja valtioneuvosto muutenkaan eivät ole toistaiseksi joutuneet niin suurien tai pitkäaikaisten kohujen silmään, että se olisi synnyttänyt suurempaa intoa asiakysymyksiin liittyvän meemien luomiseen. Lähimpänä ovat tämän tutkimuksen osalta olleet otos Marinista pukeutuneena jakkuun sekä EU:n velkaelvytyspakettiin liittyvät asiat. Tärkeää kuitenkin edelleen nostaa esille meemit ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kommentoivina ja kuten tutkimuksen rajoitteissakin todettiin, tilanne saattaa muuttua nopeastikin.

Henkilökohtaisten havaintojeni perusteella vaikuttaa siltä, että useinkaan Ylilaudan käyttäjät eivät arvosta meemejä, joihin ei sisälly ainakin joitain erityisesti kuvalautakulttuuriin viittaavia ja sen perusteella ymmärrettäviä elementtejä. Toisin sanoen, mikäli meemi on ymmärrettävissä ilman kuvalautakulttuurin tuntemusta tavanomaisen

verkkokulttuurin ja muun kulttuurin pohjalta, käsketään tällaisten meemien esittäjiä “painumaan takaisin Redditiin tai Twitteriin”, jotka Ylilaudan käyttäjäkunnassa nähdään valtavirtaisina verkkokulttuureina, joille esimerkiksi Ylilauta ja muut kuvalaudat edustavat vastakulttuuria. Tämän voi nähdä kulttuurisena rajojen ja sisäpiirin vartiointina, joskin on selvää, että tällaisessa toiminnassa on tosiasiallisesti mahdotonta tehdä mielekästä rajanvetoa muun internetkulttuurin ja kuvalautakulttuurin välillä. Erityisesti, kun Ylilaudan käyttäjämäärät ovat kasvaneet ja siten vanhempien kulttuuriin sisältyvien implisiittisten normien vaikutus on heikentynyt. Tällaisen keinoitekoisen erottelun luominen Ylilaudan ja muiden verkkokulttuurien välille voi kuitenkin toimia hyvänä teoreettisena työkaluna.

Koen, että tutkimusta tehdessä olisi ollut kiinnostavaa, mikäli aineistolle olisi ollut parempia vertailukohtia tai ankkurointipaikkoja, toisin sanoen esimerkiksi muita suomalaisia poliitikkoja käsitteleviä meemejä ja tutkimusta näistä. Tällöin olisi ollut mahdollista vertailla esimerkiksi sukupuolen vaikutusta meemien sisältöön. Tutkimuksessa saatiin toki selville, että millaisia Sanna Marin meemit ovat Ylilaudan kontekstissa, mutta tutkimuksellisesti pidän kovin kiinnostavana, että millaisia ne ovat *suhhteessa* vastaaviin muihin meemeihin, toisin sanoen, käsitelläänkö Marinia esimerkiksi eri tavalla kuin muita poliitikoita ja mistä se voisi johtua. Esitän, että huolimatta siitä, että suurin osa meemeistä oli erittäin loukkaavia, ainakaan tarkastelujaksolla esiintyneet kuvat eivät pääasiallisesti tavoita Ylilaudalla esiintyviä loukkaamisen pahimpia muotoja. Kuvissa ei esimerkiksi esiinny ollenkaan diskurssia, jossa toivottaisiin ihmisten, kuten Marinin kuolemaa, joita esiintyy tekstimuotoisessa keskustelussa. Kuva-meemit eivät tulkintani mukaan olleet tunnerekisteriltään sellaisia, että mikään niistä olisi edustanut puhdasta tai pelkkää vihaa, toisin kuin tekstimuotoisissa keskusteluissa olen havainnut.

Johtuen asemastaan pääministerinä, historiallisessa mielessä poikkeuksellisen iän ja sukupuolen perusteella ja erityisesti koronapandemian korostettua valtioneuvoston näkyvyyttä entisestään perinteisessä uutismediassa, voidaan sanoa, että Marin on ollut näkyvyydeltään keskeisiä mediajulkisuuden hahmoja sekä puheenaiheiden henkilöitymä kuluneen puolentoista vuoden aikana. Lisäksi kun huomioidaan Ylilaudan suhteellisen vapaa anonyymi keskustelukulttuuri, todistetusti oikealle kallellaan oleva ilmapiiri sekä se, että Marin edustaa vasemmalle kallistuvia arvoja, totean, että suhteessa edellä mainittuihin ja Ylilaudan maineeseen meemitehtaana pidän Marinista tehtyjä ja Ylilaudalla esiintyneiden meemien määrää jopa vähäisenä. Googlen kuvahaulla löytää välittömästi selkeän poliittisia meemejä Marinista muilta internetin alustoilta massiivisen määrän.

Tutkimusta rajatessa pidettiin tärkeämpänä selvittää, että *millaisia* Sanna Marin -meemejä Ylilaudalla ylipäänsä on, kuin kysymystä siitä, että millaisia *poliittisia* meemejä Sanna Marinista on Ylilaudalla. Valittu aseteltu vastaa paremmin kysymykseen siitä, että kuinka politisoitunutta Sanna Mariniin liittyvä meemikulttuuri Ylilaudalla on. Pelkkiin poliittisiin meemeihin keskittyminen olisi saattanut antaa vääristyneen kuvan siitä, että kuinka poliittista meemikulttuuri Sanna Mariniin liittyen on kokonaisuudessaan. Tämä olisi myös asettanut kovempia paineita rajaukselle, sillä tällöin poliittisuuden ja ei-poliittisuuden välille olisi täytynyt asettaa jokin selkeä raja. Tässäkin tutkimuksessa pyrittiin esittelemään meemien poliittisuuteen liittyviä rajausmahdollisuuksia sekä näkökantoja, mutta ei kuitenkaan haluttu tehdä tiukkaa rajausta, johon tuen siitä lähtökohdasta ja olettamasta, että kaikkea voidaan pyrkiä lukemaan poliittisesti. Googlen kuvahakua käyttämällä voidaan havaita, että osin aineistossa esiintyneitä meemejä löytyy myös muilta verkon alustoilta. Siten voidaan todeta myös Marin-meemien suhteen, ettei niiden esiintyminen jollakin verkon keskustelupalstalla ole täysin yhdentekevää: ne voivat levitä muille alustoille ja siten isomman ihmismäärän nähtäväksi. Monet Ylilaudalla esiintyvistä meemeistä ovat luonteeltaan niin epänormatiivisia ja korrektiuden sekä valtavirtaisen sosiaalisen hyväksynnän ulkopuolella, että jo se itsessään muodostaa niille itserajoituksellisen leviämisen anonyymin keskustelun ulkopuolelle. Arkikokemuksen mukaan harva haluaa esittää lautameemejä omalla nimellään tai muutenkaan tulla millään tavalla yhdistetyksi Ylilautaan. Epäilen, että ainakin suurempien keskustelualustojen kategoriassa Ylilauta edustaa poikkeusta ainakin pornoistuneilla Sanna Marin -meemeillään. Uskon selityksen löytyvän alustan luonteesta: alastomien tai vähäpukeisten versioiden julkaiseminen pääministeristä omalla naamalla ja nimellä suurella sosiaalisen median areenalla olisi todella epänormatiivista ja riski sosiaaliin seurauksiin suuri. Sen sijaan esimerkiksi erittäin rankkaa poliittista kritiikkiä voi pitää hyväksyttävämpänä.

Tutkimuksessa pyrittiin luomaan kokonaiskuva Marinista tehdyistä meemeistä ja niissä esiintyvistä yleisistä teemoista, eikä niinkään juuttumaan yksittäisten meemien syväanalyysiin. Tutkimuksessa nousi ainakin esille, että meemeissä on keskeisimmän sisältönsä/pääsisältönsä puolesta merkittäviä eroja, mutta usein niitä ei voida pelkistää vain tiettyyn osatekijään, kuten poliittisuuteen, seksistisyyteen, myönteisyyteen tai kontingenttiuteen suhteessa Mariniin. Tutkimuksen rajausta voidaan pitää osin epäonnistuneena suhteessa tämän tutkimuksen laajuustavoitteisiin. Rajaus sinänsä oli perusteltu, mutta aineistolähtöisyyden merkittävä painoarvo aiheutti ongelman, että ennen analyysia ei voitu varmuudella tietää kuinka paljon asioita ja merkityksiä aineistosta nousee esille. Kuitenkin esimerkiksi pitkällä havaintojaksolla voidaan todeta saavutettaneen joitakin hyötyjä, kuten suuremman varmuuden meemien yleisyydestä ja tyyppillisyydestä. Voidaankin suurella varmuudella todeta, että analyysissa on esitetty ainakin *suurin osa* meemien keskeisistä teemoista havaintojaksolla joulukuusta

2019 huhtikuulle 2021. Todettakoon, että poliittisten tapahtumien ja asioiden ajankoh-
taisuus tuntuu näkyvän myös meemeissä ja useat tapahtumat tuntuvat myös unohtu-
van nopeasti meemien aiheina. Toisaalta jotkut aiheet tuntuvat kestävän aikaa parem-
min, esimerkiksi robottirepresentaatiot. Vaikka analyysi on hyvin subjektiiviseen tul-
kintaan perustuvaa, niin oletan, että tutkimuksessa onnistuttiin jollakin tasolla mani-
festoimaan meemien monimerkityksellisyyttä yksinkertaistenkin kuvien tapauksessa
sekä niiden yhteyksiä, sekoittumista ja risteävyyttä toisten meemien kanssa.

Tutkimuksessa voi nähdä potentiaalista kulttuurista arvoa myös siten, että tässä tut-
kimuksessa on dokumentoitu tietynlaista kulttuuria tai kansanperinnettä tietyssä spe-
sifissä paikassa ja ajassa. Tämä kulttuuri sinänsä säilyy sekä muistitietona että esimer-
kiksi käyttäjien tietokoneilleen tallentamana sisältönä ja meemeinä, mutta on kuiten-
kin verrattuna internetajan luonteeseen kaikesta jäljen jättävänä jossakin määrin ka-
toavaista, koska edellä mainitut säilytystavat eivät ole erityisen luotettavia eikä Yli-
laudan keskusteluita arkistoida tai säilytetä kuin aivan poikkeustapauksissa. Vaikka
Ylilaudalla vallitsevan kulttuurin voidaan sanoa toistaiseksi voivan kohtuullisesti, on
sen kulttuurin ilmentyminen erittäin vahvasti sidoksissa aikaan. Esimerkiksi Juha Si-
pilästä ei juurikaan enää keskustella, koska hän ei enää ole samalla tapaa politiikan
keskiössä kuin 2015–2019. Näistä lähtökohdista voidaan ajatella, että tutkimuksen ai-
heena oleva tietynlainen kansanperinne ja kulttuuri on katoavaista. Yleisesti voidaan
myös ajatella, että katoavaisten kansanperinteen ilmentymien dokumentaatiolla on
jonkinlaista arvoa. Sanna Marinista tehdyt meemit tulevat olemaan pienen pieni pala
kulttuuri- ja/tai poliittista historiaa. Viidenkymmenen vuoden kuluttua ainakin jon-
kun mielestä saattaa olla mielenkiintoista ja arvokasta nähdä millaisilla valtavirrasta
poikkeavilla tavoilla Suomen kolmatta naispääministeriä on käsitelty. Vaikka tutki-
muksessa selvisikin, että Marinia käsitellään Ylilaudan meemeissä samantapaisten
narratiivien mukaan kuin muuallakin internetissä eli sukupuolta ja ulkonäköä koros-
tamalla, esittää tämän tutkimuksen aineisto ainakin jollakin tapaa luovan ja poikke-
van tavan ilmaista näitä narratiiveja. Ainakin nykyhetken perusteella ja suhteessa
historiaan, Sanna Marinia voidaan pitää poikkeuksellisenä pääministerinä ja hänen
pääministerikauttaan poikkeukselliseen aikaan osuvana. Täten häneen liittyvien pu-
hetekojen analysointia saatetaan pitää myös tulevaisuudessa merkittävänä. Toisaalta
on pohdittava, että onko tämän tutkimuksen aineiston sisältö sellaista, että sen selviy-
tymistä ajassa on eettistä pyrkiä parantamaan. Aineistossa on loukkaavia, törkeitä ja
jopa laittoman määritelmän täyttäviä kuvia. Toisaalta aineiston luonnetta olisi ollut
vaikea manifestoida pelkässä tekstimuodossa.

Uskon Ylilaudan kaltaisten paikkojen suosion perustuvan erityisesti sille, että monet
kokevat tarvetta nauraa asioille, joille ei ole sosiaalisesti hyväksyttyä nauraa sekä sille,

että monet kaipaavat julkiseen keskusteluun vaihtoehtoisia näkökulmia. Ylilaudan keskusteluissa näkyvät selvästi myös erilaiset sosiaaliset ongelmat, kuten päihteiden käyttö ja syrjäytyneisyys. Moni syrjäytynyt saattaa kokea tarvetta jonkinlaiselle yhteisöllisyyden kokemukselle, mitä Ylilautaa saattaa tarjota. Henkilökohtaiset ongelmat ja paha olo saattavat myös purkautua muita loukkaavana käyttäytymisenä alustalla, jossa rajat ovat muita keskustelupaikkoja laveammat.

Vaikuttaa siltä, että tähän mennessä tehdyssä tutkimuksessa Ylilautaa ei ole ollut etukäteen kovinkaan tuttu monillekaan tutkijoille ja myös tästä näkökulmasta tämän tutkimuksen asetelmaa voidaan pitää päälinjasta eroavana. Keskustelukulttuurin tuntemusta ei voida pitää ansiona, mutta sen voi katsoa tarjoavan kuitenkin erilaisen lähestymistavan poikkeavien implisiittisten normien värittämän alustan tutkimukseen. Ylilaudalla käy akateemisesti kouluttautuneita tai kouluttautuvia henkilöitä, mikä näkyy esimerkiksi opiskeluihin liittyvässä keskustelussa sekä aiheelle omistettulla omalla alalaudalla. Toistaiseksi vaikuttaa, ettei monikaan ole halunnut liittää siitä saatua kokemusta tai harrastuneisuutta tutkimuksen tekemiseen. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi leimautumisen pelko sekä kokemus Ylilaudan soveltumattomuudesta akateemisen tutkimuksen kohteeksi. Näille syitä ovat epäilemättä esimerkiksi Ylilaudan maine sekä erityisesti Satunnainen-alalaudan luonne vihamielisenä, loukkaavana ja muuten epänormatiivisena alustana.

Internet-kulttuurin ja nousevien poliittisten areenoiden dynamiikan tunteminen saattaa antaa poliitikoille kilpailuetua ja mahdollisuuden vaikuttaa omaan julkisuuskuvaansa näillä areenoilla. Ylilaudan tapauksessa monet voisivat vaikuttaa omaan julkisuuskuvaansa esimerkiksi tuottamalla itse meemejä ja ottamalla siten aloitteen julkisuuskuvastaan ainakin osittain omiin käsiinsä. Toisin sanoen poliitikoiden tulee hallita hyvin julkisuutta ja huolehtia imagostaan. Perustuen esimerkiksi aiemmin mainittuihin henkilöitymistrendeihin, olisi poliitikoiden hyvä pyrkiä hallitsemaan julkisuuskuvaansa myös internetin valtavirtaisten alueiden ja kaupallisen sosiaalisen median ulkopuolella. Käyttäjälaskurit näyttävät, että Ylilaudalla saattaa usein olla 20 000 käyttäjää paikalla samanaikaisesti, joten voidaan varmuudella puhua, että kokonaisuudessaan Ylilautaa käyttävät vähintään useat kymmenet tuhannet suomalaiset. Senkään puolesta sitä ei tulisi väheksyä poliittisena areenana, erityisesti, kun oletetaan, että siellä on yliedustus tietystä demografisesta ryhmästä. Tätä voi pitää tärkeänä tietona erityisesti ajatellen sitä, että haluttaisiin vaikuttaa kohdennetusti ihmisiin, jotka edustavat tyypillistä käyttäjäkuntaa. Kun pohditaan tässä tutkimuksessa esille tulleita meemejä Sanna Marinista, ei voi olla huomaamatta eroja myös meemeihin liittyvässä suhtautumisessa esimerkiksi Kiinan ja Suomen välillä: Kiinassa presidentin suhteellisen harmiton rinnastus miellyttävänä pidettyyn piirroshahmoon on johtanut hahmon

sensurointiin, kun taas Suomessa pääministeri voidaan henkilönä esittää mitä loukkaavimmillakin tavoilla. Kuitenkin on vaikea saada sovitettua ainakaan osaa tämän tutkimuksen aineistossa esiintyneistä meemeistä suomalaiseenkaan käsitykseen sananvapaudesta.

Voidaan kuitenkin pohtia edellä mainittua sivuten, että missä menee hyväksytyt verkkokeskustelun sekä representaatioiden raja. Uskon, että riittävän suuri julkinen paine saattaisi johtaa esimerkiksi Ylilaudan sulkemiseen, mikäli esimerkiksi suomalaisille kärkipäättäjille muodostuisi keskusteluiden perusteella riittävän suurta uhkaa, riittävän usein. Juuri tällaista käytöstä Ylilaudan ylläpito pyrkii estämään, jotta se välttäisi edeltäjiensä kohtalon.

Tutkimuksen pohjalta nousi runsaasti jatkotutkimusaiheita. Poliitikkomeemien suhteen olisi mahdollista esimerkiksi tehdä vertailua, että eroavatko naisia esittävät meemit jollakin tapaa miehiä esittävistä. Meemejä voisi pyrkiä tutkimaan myös määrällisin menetelmin tai koneoppimisen keinoin, niin kuin kansainvälisesti on tehty useissa tutkimuksissa. Meemit ovat akateemisessa tutkimuksessa vielä sen verran tuntematon aihe, erityisesti Suomessa, että niistä ja niiden koetusta merkityksestä voisi pyrkiä tekemään esimerkiksi haastattelu- tai kyselytutkimusta. Toisin sanoen, millaisia käsityksiä ihmisillä yleisesti on meemeistä ja niiden vaikuttavuudesta tai potentiaalista.

7 LÄHDELUETTELO

Alasuutari, P. (2012). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino

Alasuutari, P. (2005). Yhteiskuntatutkimuksen etiikasta. Teoksessa Räsänen, P., Anttila, A., Melin, H. Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. PS-kustannus, Juva.

Albertson, B. L. (2015). Dog-whistle politics: Multivocal communication and religious appeals. *Political Behavior*, 37(1), 3-26.

Aroesti, R. (13.8.2019). 'Horribly absurd': how did millennial comedy get so surreal? *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2019/aug/13/how-did-millennial-comedy-get-so-surreal> Tarkastettu 18.5.2021.

Aro, J., & Sarpavaara, H. (2007). "Sukupuolistereotyytiat sähköpostihuumorissa". *Sociologia* vol. 44:3, 191-20.

Auerbach, D. (2012). "anonymity as culture: treatise." *Triple Canopy* (15). https://www.canopycanopycanopy.com/contents/anonymity_as_culture_treatise Tarkastettu 18.5.2021.

Banks, M. (2001). *Visual methods in social research*. SAGE.

Bebić, D., & Volarevic, M. (2018). Do not mess with a meme: the use of viral content in communicating politics. *Comunicación y Sociedad*, 31(3), 43-56.

Berggren, N., Jordahl, H., & Poutvaara, P. (2010). The looks of a winner: Beauty and electoral success. *Journal of Public Economics*, 94(1-2), 8-15.

Bernstein, M., Monroy-Hernández, A., Harry, D., André, P., Panovich, K., & Vargas, G. (2011). 4chan and /b/: An analysis of anonymity and ephemerality in a large online

community. Fifth International AAAI Conference on Weblogs and Social Media. <http://projects.csail.mit.edu/chanthropology/4chan.pdf> Tarkastettu 18.5.2021.

Billig, M. (2005). *Laughter and ridicule: Towards a social critique of laughter*. Sage.
Blackmore, S. & Saarinen, O. (2000). *Meemit - kulttuurigeenit*. Art House.

boyd, d. (2008). *Taken Out of Context. American Teen Sociality in Networked Publics*. Berkeley: University of California, Berkel.

Burnett, G. & Bonnici, L. (2003). Beyond the FAQ: Explicit and implicit norms in Usenet newsgroups. *Library & information science research*, 25(3), 333-351. [https://doi.org/10.1016/S0740-8188\(03\)00033-1](https://doi.org/10.1016/S0740-8188(03)00033-1) Tarkastettu 19.5.2021.

Chen, C. (2012). The creation and meaning of internet memes in 4chan: Popular internet culture in the age of online digital reproduction. *Habitus Vol 3*. Spring 2012, 6–19. <https://pdfs.semanticscholar.org/cdfe/5d41d45a2453d8177e87a2a766068535ee12.pdf> Tarkastettu 18.5.2021.

Coleman, G. (13.1.2012). Our weirdness is free. The logic of Anonymous – Online army, agent of chaos, and seeker of justice. *Triple Canopy* 15. https://www.canopy-canopycanopy.com/issues/15/contents/our_weirdness_is_free Tarkastettu 19.5.2021.

Costello, L., McDermott, M.-L., & Wallace, R. (2017). Netnography: Range of Practices, Misperceptions, and Missed Opportunities. *International Journal of Qualitative Methods*. <https://doi.org/10.1177/1609406917700647> Tarkastettu 19.5.2021.

Davenport, T. H., & Beck, J. C. (2001). The attention economy. *Ubiquity*, 2001(May), 1-es.

Dawkins, R. (1976). *The selfish gene*. Oxford University Press.

De keersmaecker, J., Dunning, D., Pennycook, G., Rand, D. G., Sanchez, C., Unkelbach, C., & Roets, A. (2020). Investigating the Robustness of the Illusory Truth Effect Across Individual Differences in Cognitive Ability, Need for Cognitive Closure, and Cognitive Style. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(2), 204–215. <https://doi.org/10.1177/0146167219853844>

De Sousa, R. (1987). "When is it Wrong to Laugh?" In J. Morreall (ed.) *The Philosophy of Laughter and Humor*. Albany: State University Press of New York Press.

Dimaggio, P., Evans, J. & Bryson, B. (1996). Have American's Social Attitudes Become More Polarized? *American Journal of Sociology*, 102(3), 690-755. <https://doi.org/10.1086/230995>

- Drakett, J., Rickett, B., Day, K., & Milnes, K. (2018). Old jokes, new media—Online sexism and constructions of gender in Internet memes. *Feminism & Psychology*, 28(1), 109-127.
- Douglas, N. (2014). "It's Supposed to Look Like Shit: The Internet Ugly Aesthetic". *Journal of visual culture* vol. 13:3, 314-33.
- Dunbar, M. (2017). Kill All the Normies: Online Culture Wars From 4Chan And Tumblr To Trump And The Alt-Right. *The Humanist*, 77(5), 45.
- Ellis, E. G. (6.5.2017). Can't Take a Joke? That's Just Poe's Law, 2017's Most Important Internet Phenomenon. *Wired*.
<https://www.wired.com/2017/06/poses-law-troll-cultures-central-rule/>
- Elmore, P. G., & Coleman, J. M. (2019). Middle school students' analysis of political memes to support critical media literacy. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 63(1), 29-40.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere.
- Furukawa, H. (22.8.2003). Q&A With the Founder of Channel 2. <https://web.archive.org/web/20121126044809/http://www.ojr.org/japan/inter-net/1061505583.php> Tarkastettu 30.4.2020
- Geise, S., Heck, A., & Panke, D. (2021). The Effects of Digital Media Images on Political Participation Online: Results of an Eye-Tracking Experiment Integrating Individual Perceptions of "Photo News Factors". *Policy & Internet*, 13(1), 54-85.
- Haara, P., Hiltunen, I., & Vainikka, E. (2017). Trollaamisen kulttuurin logiikka. *Media & viestintä*, 40(1-2).
- Haasio, A. (2015). Toiseus, tiedontarpeet ja tiedon jakaminen tietoverkon "pienessä maailmassa": Tutkimus sosiaalisesti vetäytyneiden henkilöiden informaatiokäyttämistä.
- Haraldsson, A. & Wängnerud, L. (2019). The effect of media sexism on women's political ambition: Evidence from a worldwide study. *Feminist media studies*, 19(4), 525-541. <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1468797>
- Heiskanen, B. (2017). Meme-ing electoral participation. *European journal of American studies*, 12(12-2).
- Herkman, J. (2011). *Politiikka ja mediajulkisuus*. Vastapaino, Tampere.

Hietalahti, J. (2016). The dynamic concept of humor: Erich Fromm and the possibility of humane humor. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research*, (552).

Hoins, M. (24.2.2016). "Neo-Dadaism": Absurdist Humor and the Millennial Generation. Medium. <https://medium.com/@meganhoins/neo-dadaism-absurdist-humor-and-the-millennial-generation-f27a39bcf321> Tarkastettu 19.5.2021

Hokkanen, L. (2015). "Mustan ja alatyylisen huumorin ilmiöitä 2000-luvun digiloressa". Teoksessa Seppo Knuutila, Pekka Hakamies & Elina Lampela (toim.) *Huumorin skaalat Esitys, tyyli, tarkoitus*. Kalevalaseuran vuosikirja 94. Helsinki: SKS, 362–37.

Hyppö, J., & Pullinen, J. (21.11.2016). Feminismiä vastaan, poliittista korrektiutta vastaan: Tällainen on netistä nouseva uusi oikeisto, jonka Donald Trump vie Valkoiseen taloon. *Nyt-liite*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000004875925.html> Tarkastettu 30.4.2020

Häkkinen, A., & Salasuo, M. (toim.) (2015). *Salattu, hävetty, vaiettu: Miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä*. Vastapaino.

Jane, E. A. (2014). 'Back to the kitchen, cunt': speaking the unspeakable about online misogyny. *Continuum*, 28(4), 558-570.

Kemppi, J. (22.10.2020). Netissä jaetaan tuhansien naisten "alastonskuvia" - tekoäly poistaa vaatteet. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/digiuutiset/a/91fe1439-2295-41c2-bebb-b78b9f7d00d2> Tarkastettu 18.5.2021.

Know Your Meme. Internet Meme Database. <https://knowyourmeme.com/>

Knuutila, L. (2011). User unknown: 4 chan, anonymity and contingency. *First Monday* 16(10). <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3665/3055> Tarkastettu 18.5.2021.

Knuutila, A., Kosonen, H., Saresma, T., Haara, P., & Pöyhtäri, R. (2019). Viha vallassa: Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. <https://tietokayttoon.fi/julkaisut/raportti?pubid=URN:ISBN:978-952-287-786-4> Tarkastettu 18.5.2021

Korkala, H. & Laakkonen, J. (22.4.2021). 150 000 vihapuheviestiä kuukaudessa, suurin osa niistä keskustelupalstoilla – tuore raportti paljastaa, millaista on vihapuhe Suomessa. *YLE*. <https://yle.fi/uutiset/3-11894615> Tarkastettu 18.5.2021.

Kozinets, R. V. (2015). *Netnography: Redefined (2nd edition)*. Sage.

Kärkkäinen, E. (2016). "Hiljainen enemmistö": Tutkimus yhteisöllisyydestä Ylilaudan keskustelualueella.

Lehtonen, M. (20.5.2020). Alma-kysely: Sanna Marinin suosio kipusi huippulukemiin – Pekka Haaviston kohtalo on karumpi. Kauppalehti. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/alma-kysely-sanna-marinin-suosio-kipusi-huippulukemiin-pekka-haaviston-kohtalo-on-karumpi/4c887a97-ab9a-4165-9308-f9172e5060ea> Tarkastettu 18.5.2021.

Liiten, M. (25.12.2020). Pääministeri Marinin kannatus on yhä huippuluokkaa, mutta ulkoministeri Haaviston suosio on heikompaa kuin koskaan. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007702759.html> Tarkastettu 18.5.2021.

Luhtakallio, E. (2016). Visuaalinen julkisuus ja sukupuolten representaatio. Teoksessa Husso, M., Heiskala, R., Alasuutari, M., Jauhola, M., Julkunen, R., Juvonen, T., . . . Salmi, M. Sukupuolikysymys. Gaudeamus.

Manivannan, V. (2013). FCJ-158 Tits or GTFO: The logics of misogyny on 4chan's Random-/b. The Fibreculture Journal, (22 2013: Trolls and The Negative Space of the Internet).

Meemi.info. Suomalainen meemitietokanta. <https://meemi.info/w/Etusivu>

McDonell, S. (17.7.2017). Why China censors banned Winnie the Pooh. BBC. <https://www.bbc.com/news/blogs-china-blog-40627855> Tarkastettu 17.5.2021.

Milner, R. M. (2012). The world made meme: Discourse and identity in participatory media (Doctoral dissertation, University of Kansas).

Minilex. (2021). Rikoslaki ja kunnianloukkaus. <https://www.minilex.fi/a/rikoslaki-ja-kunnianloukkaus>. Tarkastettu 18.5.2021.

MTV3. (2010). Mari Kiviniemellä on upea vartalo. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mari-kiviniemella-on-upea-vartalo-katso/2993948#gs.m1mbx9> Tarkastettu 18.5.2021.

Nagle, A. (2017). Kill All Normies. Online Culture Wars from 4chan and Tumblr to Trump and the Alt-Right. CPI Group, Croydon.

Nikunen, K., Paasonen, S. & Saarenmaa, L. (2005). Jokapäiväinen pornomme: Media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri. Vastapaino.

Nissenbaum, A. & Shifman, L. (2017). Internet memes as contested cultural capital: The case of 4chan's /b/ board. *New media & society*, 19(4), 483-501. <https://doi.org/10.1177/1461444815609313> Tarkastettu 18.5.2021.

Närä, S. (2019). Ylilauta, Aligersantti Spurdo ja kumppanit: inttimeemit ja sotilashuumori ryhmäytymisen välineenä verkossa.

Pajunen, S. (2017). Newfags don't remember Lörs lärä: Internet memes on an anonymous imageboard.

Paloheimo, H. (2002). Pääministerin vallan kasvu Suomessa. *Politiikka : Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu*, 44(3), 4.

Palonen, K. (2.10.2017). Parlamentaarinen menettely "objektiivisuuden" mallina – Weber tieteestä politiikan muotona. *Politiikasta.fi*. <https://politiikasta.fi/parlamentaarinen-menettely-objektiivisuuden-mallina-weber-tieteesta-politiikan-muotona/> Tarkastettu 30.4.2020

Papacharissi, Z. (2002). "The Virtual Sphere: The Internet as a Public Sphere." *New Media & Society* 4 (1): 9–27.

Phillips, W. (2019). It wasn't just the trolls: Early internet culture, "fun," and the fires of exclusionary laughter. *Social Media+ Society*, 5(3), 2056305119849493.

Pietiläinen, P. (2016). *Kissojen maailmanhistoria* (2. painos.). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Richardson-Self, L. (2018). Woman-Hating: On misogyny, sexism, and hate speech. *Hypatia*, 33(2), 256-272.

Rossi, L. (2015). *Muuttuva sukupuoli. Seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*. Printon Trukikoda, Tallinna.

Rosvall, M. (6.3.2020). Sanna Marin sai YK:ssa raikuvat aplodit – "Hän on jo legenda". *Iltta-Sanomat*. <https://www.is.fi/politiikka/art-2000006430998.html> Tarkastettu 18.5.2021.

Russmann, U., & Svensson, J. (2017). Introduction to visual communication in the age of social media: Conceptual, theoretical and methodological challenges. *Media and Communication*, 5(4), 1-5.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Aineisto- ja teorialähtöisyys* Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

Salazar, P. (2018). The Alt-Right as a Community of Discourse. *Javnost-The Public* 25(1-2).

Sandelin, M. (4.12.2017). 2000-LUVUN MACHIAVELLISTIT JA TAISTELU IDEOLOGISUUTTA VASTAAN. *Politiikasta.fi*. <https://politiikasta.fi/2000-luvun-machiavel-listit-ja-taistelu-ideologisuutta-vastaan/> Tarkastettu 18.5.2021.

Schwartz, B. (2016). Knock Yourself Out: "Punching up" in American comedy. *The Baffler*, (31), 134-146.

Seppänen, J. (2005). Visuaalinen kulttuuri: Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsemiselle. *Vastapaino*.

Shifman, L., & Lemish, D. (2010). Between feminism and fun (ny) mism: Analysing gender in popular internet humour. *Information, Communication & Society*, 13(6), 870-891.

Shifman, L. (2014). *Memes in digital culture*. MIT Press.

Siltamäki, T. (3.3.2016). Ylilauta: Törkytehdas kohtelee kaikkia yhtä huonosti. *Aviisi*. Tampereen ylioppilaslehti. <https://www.aviisi.fi/2016/03/ihmisen-kuva/>

Stroud, N.J. (2011). *Niche News: The Politics of News Choice*. New York: Oxford University Press.

Sundén, J. & Paasonen, S. (2020). *Who's laughing now?: Feminist tactics in social media*. MIT Press.

Suominen, J., Saarikoski, P. & Vaahensalo, E. (2019). Digitaalisia kohtaamisia: Verkko keskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan. *Gaudeamus*.

Uimonen, R. (2011). *Pääministerin puhuva pää*. WSOY.

Ukkola, S. (15.10.2020). Kolumni: Yksi kuva paljasti pääministerin rintalastan ja sen, miten media häntä palvoo. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/195b9c41-1335-4d28-ad18-29dc9a7c1492> Tarkastettu 18.5.2021.

Uotila, O. (2013). *Anonyymit anarkistit: Suomalainen anonyymi verkkokulttuuri Ylilauta-sivustolla*. Pro gradu -tutkielma.

Vaahensalo, E. (2019). Harrastusfoorumit ja foorumit harrastuksena – kaupallisesti sitoutumattomat keskustelufoorumit. Teoksessa Suominen, J., Saarikoski, P. & Vaahensalo, E. Digitaalisia kohtaamisia: Verkkokeskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan. *Gaudeamus*.

Vaahensalo, E. (2018). Keskustelufoorumit mediainhokkeina – Suositut suomenkieliset keskustelufoorumit mediassa <http://widerscreen.fi/assets/Vaahensalo-3-2018.pdf> Tarkastettu 23.5.2021.

Vainikka, E. (2016). Avaimia nettimeemien tulkintaan – Meemit transnationaalina mediailmionä. *Lähikuva – audiovisuaalisen kulttuurin tieteellinen julkaisu*, 29(3). <https://doi.org/10.23994/lk.59500> Tarkastettu 21.5.2021.

Vainikka, E. (2019). Naisvihan tunneyhteisö. Anonymisti esitettyä verkkovihaa Yli-
laudan ihmissuhdekeskusteluissa. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105565/naisvihan_tunneyhteiso_anonymisti_2019.pdf?sequence=1 Tarkastettu 21.5.2020.

Vainikka, E. (2020). Prekarisaation tunnemaisema: Vastustavat taktiikat, tunnelmat ja elämänpolitiikka verkon julkisuudessa. Väitöskirja.

Van Sant, K., Fredheim, R., & Bergmanis-Korats, G. (2021). Abuse of power: coordinated online harassment of Finnish government ministers. Riga: NATO Strategic Communications Centre of Excellence.

Vuori, J. (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallanalyysi/> Tarkastettu 20.5.2021.

Vyyryläinen, H. (2019). Toivottomat, syytetyt ja vaiennetut: Syrjäytymiselle ja kou-
lulle tuotetut merkitykset Ylilauta-keskustelufoorumilla. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Wang, S. S. (2012). China's Internet lexicon: Symbolic meaning and commoditization of Grass Mud Horse in the harmonious society. *First Monday*, 17(1). <https://doi.org/10.5210/fm.v17i1.3758> Tarkastettu 21.5.2021.

Wilk, A. V. D. (2018). *Cyber Violence and Hate Speech Online Against Women: Women's Rights & Gender Equality*.

Zannettou, S., Caulfield, T., Blackburn, J., De Cristofaro, E., Sirivianos, M., Stringhini, G., & Suarez-Tangil, G. (2018, October). On the origins of memes by means of fringe web communities. In *Proceedings of the Internet Measurement Conference 2018* (pp. 188-202). <https://arxiv.org/abs/1805.12512> Tarkastettu 18.5.2021.

